GLASUL BUCOVINEI

*

THE VOICE OF BUKOVINA

The Romanian Cultural Institute

THE VOICE OF BUKOVINA

QUARTERLY REVIEW OF HISTORY AND CULTURE

CHERNIVTSI – BUCHAREST

2018, No.2
Year XXV. No. 98

Editor-in-chief: ALEXANDRINA CERNOV
Honorary Member of the Romanian Academy

EDITORIAL COMMITTEE: Univ. Prof. PhD. Mircea Anghelescu (Bucharest), Assist. Prof. PhD. Harieta Mareci (Suceava), PhD. Marian Olaru (Rădăuţi), Assoc. Prof. PhD. Florin Pintescu (Suceava), Univ. Prof. PhD. Ion Popescu-Sireteanu (Jassy), Univ. Prof. PhD. Ştefan Purici (Suceava), Univ. Prof. PhD. Adrian Dinu Rachieru (Timişoara), Arcadie Suceveanu (Chişinău), Vasile Tărâţeanu, Honorary Member of the Romanian Academy (Chernivtsi), PhD. Constantin Ungureanu (Chişinău), Dimitrie Vatamaniuc, Honorary Member of the Romanian Academy (Bucharest), PhD. Alexandru Ovidiu Vintilă (Suceava).

EDITORIAL OFFICE: PhD. Marin Gherman (Assist. Chief Editor)
PhD. Cristina Paladian

Institutul Cultural Român

GLASUL BUCOVINEI

REVISTĂ TRIMESTRIALĂ DE ISTORIE ŞI CULTURĂ

CERNĂUŢI – BUCUREŞTI

2018, Nr. 2
Anul XXV. Nr. 98

Redactor-şef: ALEXANDRINA CERNOV
Membru de onoare al Academiei Române

COLEGIUL DE REDACŢIE: prof. univ. dr. Mircea Anghelescu (Bucureşti), lector univ. dr. Harieta Mareci (Suceava), dr. Marian Olaru (Rădăuţi), conf. univ. dr. Florin Pintescu (Suceava), prof. univ. dr. Ion Popescu-Sireteanu (Iaşi), prof. univ. dr. Ştefan Purici (Suceava), prof. univ. dr. Adrian Dinu Rachieru (Timişoara), Arcadie Suceveanu (Chişinău), Vasile Tărâţeanu, membru de onoare al Academiei Române (Cernăuţi), dr. Constantin Ungureanu (Chişinău), Dimitrie Vatamaniuc, membru de onoare al Academiei Române (Bucureşti), dr. Alexandru Ovidiu Vintilă (Suceava).

REDACŢIA: dr. Marin Gherman (redactor-şef adjunct)
dr. Cristina Paladian

TABLE OF CONTENTS

BUKOVINA – THE HISTORICAL AND SOCIAL PROCESSES

Alexandrina Cernov, *A Way of No Return – Fântâna Albă* 7
Dorin Popescu, *„Intermarium" vs „The Three Seas Initiative", from a Concept of "Fear" to a Project of "Force"* 18
Vladimir Acatrini, *The Romanian Origins of the Renowned Bukovinian Family of Mandicevschis'* 24

IN MEMORIAM – ILIE LUCEAC

Iuliana Luceac, *One Year Since the Loss of My Father Ilie Luceac* 33
Ilie Luceac, *Eudoxiu (Doxuţă) Hurmuzaki and His Contribution to the Studies of the Romanian History. The Hurmuzaki Psalter* 34

THEORY. LITERARY CRITICS AND HISTORY

Cristina Paladian, *Lucian Blaga's versification: „The Poems of Light"* 43

THE BUKOVINAIN ARCHIVE

Dragoş Olaru, *The Documentary Fund of the „Junimea" Academic Society in the State Archive of Cernăuți Region* 52
Filip Ţopa, *The Tale of Bukovina,* Vol. III, abstract IV (a typed manuscript) 83

BOOKS. JOURNALS. CONFERENCES

Marin Gherman, *Aspects Of Scientific and Cultural Life of the Romanian Community of Ukraine*.....93
Alexandrina Cernov, *The Education of King Michael of Romania: Elegance, Grace, Dignity, Patience. The Palatine Classroom's Tale* 102

TO COLLABORATORS …….....…110

SUMAR

BUCOVINA – PROCESE ISTORICE ŞI SOCIALE

Alexandrina Cernov, *Drum fără întoarcere – Fântâna Albă* *7*
Dorin Popescu, *„Intermarium" vs „Inițiativa celor trei mări", de la un concept al „fricii" la un proiect al „forței"* ……*18*
Vladimir Acatrini, *Originile românești ale renumitei familii bucovinene Mandicevschi* *24*

IN MEMORIAM – ILIE LUCEAC

Iuliana Luceac, *La un an de la moartea tatălui meu, Ilie Luceac*……*33*
Ilie Luceac, *Eudoxiu (Doxuţă) Hurmuzaki şi aportul său la studierea istoriei românilor. Psaltirea Hurmuzaki* ……..... *34*

TEORIE. CRITICĂ ŞI ISTORIE LITERARĂ

Cristina Paladian, *Versificația lui Lucian Blaga: „Poemele luminii"* *43*

ARHIVA BUCOVINEI

Dragoş Olaru, *Fondul documentar Societatea Academică „Junimea" în Arhiva de Stat a regiunii Cernăuți* *52*
Filip Ţopa, *Povestea Bucovinei,* Vol. III, fragment IV (manuscris dactilografiat) *83*

CĂRŢI. REVISTE. CONFERINŢE

Marin Gherman, *Aspecte din viața științifică și culturală a comunității românești din Ucraina* *93*
Alexandrina Cernov, *Educația Regelui Mihai: eleganță, grație, demnitate, răbdare. Povestea Clasei Palatine* *102*

CĂTRE COLABORATORI …….. *111*

Legendă:

Foto coperta I: Strada pietonală Olga Kobyleanska, fosta stradă Iancu Flondor

Foto coperta IV: *Imagini din Bucovina istorică:*

1. Casa Germană din Augustendorf, lângă Ciudei
2. Biserica Evanghelică Germană din Jadova Nouă, raionul Storojineț
3. Biserica „Sfânta Treime” din Bahrinești, raionul Hliboca

FÂNTÂNA ALBĂ – DRUM FĂRĂ ÎNTOARCERE

Alexandrina CERNOV *
Cernăuţi

Probabil pentru a şterge cu totul amintirea despre acest eveniment, la 1 aprilie 1962 pe toloacă au fost sădiți copaci. Molizii tineri au crescut foarte repede. Între ei au apărut ciuperci. Într-o zi eu și bunicul meu am venit aici și am intrat în desiș în apropiere de „cruci". Acolo am dat peste o sumedenie de ciuperci. Erau albe, curate, iar pălăriile lor aveau o nuanță roșiu-închisă. Am început să le culeg de zor, dar bunicul mi-a spus: „Să mergem de aici! Ciupercile acestea cresc pe sânge de om: câte ciuperci sunt aici, atâția oameni sunt uciși. Acestea nu sunt ciuperci, ci sufletele lor ieşite să se încălzească la soare. Bunicul nu mi-a spus ce s-a întâmplat aici, dar eu am auzit cum oamenii vorbeau în șoaptă între ei despre această întâmplare groaznică.

(Din mărturiile înregistrate de către Petro Chirstiuc în cartea *Ghiocei însângeraţi*)

Anii 1940-1941, primii ani ai ocupaţiei sovietice, sau cum se scrie în manualele falsificate de istorie – de „eliberare" de sub „ocupaţie" românească, a însemnat pentru românii din nordul Bucovinei începutul suferinţelor: masacre, deportări, foametea artificială din perioada colectivizării şi strămutarea populaţiei în locuri cât mai îndepărtate de baştină.

Începând cu anul 1942, ziariştii au început să înregistreze poveştile cutremurătoare ale oamenilor care, nemaiputând răbda fărădelegile noilor stăpâni, au cerut să li se dea voie să se retragă în România, precum li s-a dat voie nemţilor şi polonezilor să se întoarcă în ţările lor. Nu vom găsi în manualele de istorie nimic despre aceste eveni-

* **Alexandrina Cernov** s-a născut la 24 noiembrie 1943 în oraşul Hotin. A absolvit Facultatea de Filologie a Universităţii Naţionale „Iuri Fedkovyci" din Cernăuţi (1966). A susţinut teza de doctorat în 1989 la Chişinău. Conf. univ. dr. la Catedra de Filologie Română şi Clasică a Universităţii Naţionale din Cernăuţi (1971–2002). A publicat studii şi articole în domeniul teoriei traducerii, lingvostilisticii şi poeticii comparate (română, rusă, ucraineană). Este autor de manuale şcolare de limba şi literatura română pentru şcolile româneşti din Ucraina. Este redactor-şef la revista trimestrială de istorie şi cultură „Glasul Bucovinei". Membru de onoare al Academiei Române (1991), membru fondator şi director executiv al Editurii *Alexandru cel Bun* din Cernăuţi (1995), membru fondator al Societăţii pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu" din regiunea Cernăuţi, vicepreşedinte (1989) şi preşedinte al Societăţii pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu" din regiunea Cernăuţi (1990 – 1994). A obţinut premiul Fundaţiei Culturale Române (Bucureşti), 1994; Medalia jubiliară „Mihai Eminescu" a Ministerului Culturii din România, 2000; Ordinul Serviciul Credincios în grad de ofiţer, pentru contribuţia deosebită pentru propagarea literaturii române în lume, 2004; Ordinul Serviciul Credincios în grad de comandor ş.a.

mente, însă ele fac parte din istoria românilor bucovineni şi basarabeni.

În proiectul *Destin bucovinean*, al Sfintei Mănăstiri Putna, care va fi alcătuit din câteva volume, vor fi incluse materiale de arhivă, articole, mărturii, fragmente culese şi publicate în presa vremii, ziare şi reviste. Ceea ce nu a fost posibil de cercetat în arhivele secretizate despre victimele represaliilor din primii ani ai perioadei sovietice, s-a aflat din mărturiile supravieţuitorilor. Astfel, vom încerca să restituim adevărul istoric şi în baza materialelor vrednicilor ziarişti. Cartea *Destine Bucovinene. Vol. I, Drum fără întoarcere. Fântâna Albă*, include fragmente despre cele întâmplate la

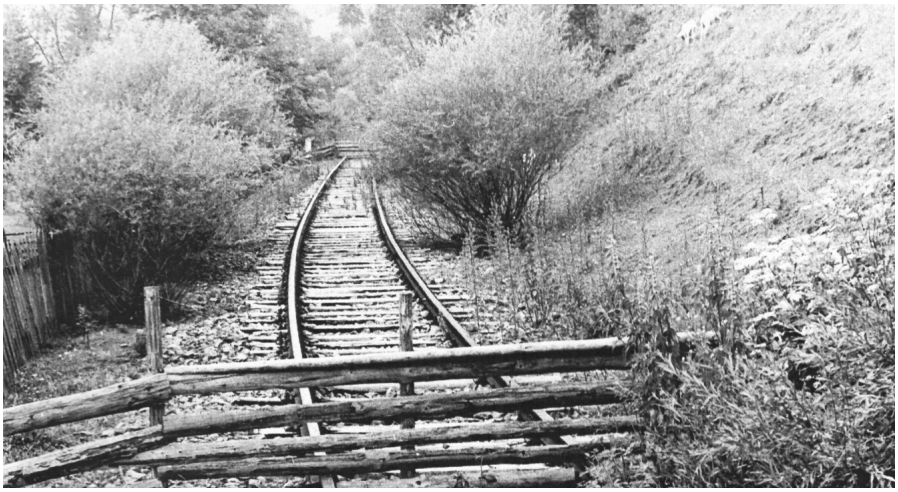

Fântâna Albă, publicate după 1991, anul când, pentru prima dată, au fost comemorate victimele masacrelor de la Fântâna Albă, Lunca şi alte localităţi din regiunea Cernăuţi. După masacrul de la Fântâna Albă şi Lunca au urmat închisorile, deportările şi condamnările la moarte ale celor care erau bănuiţi că au participat la marşul către Fântâna Albă sau a rudelor lor.

Nimeni nu cunoaşte numărul celor masacraţi. Fiecare sursă indică altă cifră. Oficial, cifra este infirmă. Astfel, în raportul comandantului pichetului de grăniceri de la 1 aprilie 1941 se spune laconic: „Au fost aplicate măsuri de forţă”, iar în raportul adresat de către Nichita Hruşciov lui Stalin despre incidentul de la graniţa cu România se menţiona:

„O parte din locuitorii celor mai apropiate sate ale raionului Hliboca a regiunii Cernăuţi s-au îndreptat în centrul raional Hliboca, cerând să fie lăsaţi să treacă în România. Mulţimea era de vreo mie de oameni, preponderent bărbaţi. Pe la amiaza zilei de 1 aprilie mulţimea a intrat în Hliboca, s-a apropiat de clădirea secţiei raionale a NKVD-ului, unii purtau cruci, era un steag alb (acesta, potrivit spuselor participanţilor la marş, simboliza caracterul lui paşnic). Pe una din cruci era lipită o inscripţie: *Uitaţi-vă, fraţilor, acestea sunt crucile de care şi-au bătut joc ostaşii Armatei Roşii*. Nu s-a constatat ca în mulţime să fie arme. După ce, lângă clădirea secţiei raionale a NKVD-ului, li s-a lămurit despre nelegitimitatea unei asemenea adunări în zona de frontieră şi s-a cerut ca mulţimea să se disperseze, aceasta a dispărut.

Șeful direcției Securității Statului a ordonat să fie arestați agitatorii, ceea ce s-a și făcut azi. Cu două zile în urmă câteva grupuri de săteni au venit cu revendicări analogice la Comitetul Executiv raional al raionului de frontieră Storojineț. S-a clarificat că ei erau îndemnați de chiaburi și gardiști (membri ai organizației fasciste „Garda de fier"). Agitatorii din raionul Storojineț descoperiți au fost arestați.

În jurul orei 19 a zilei de 1 aprilie o mulțime de 500-600 de oameni a încercat în raionul Hliboca să treacă în România. Grănicerii au deschis focul asupra lor. În rezultat au fost uciși și răniți circa 50 de oameni, ceilalți au luat-o la fugă. Peste granița n-a trecut nimeni"[1].

Din aceeași carte, *Ghiocei însângeraţi,* citățm nota din partea autorului: „Ziua de 1 aprilie 1941 a fost marcată de tragism pentru sute de familii de bucovineni. Era primăvară, înfrunzeau copacii, iar în pădurea de la Varnița ghioceii au făcut un adevărat covor, răspândind o mireasmă îmbătătoare. Era o frumusețe de rai…

O coloană de patru mii de oameni se îndrepta spre graniță. Erau zâmbitori, voioși. Încă puțin, și se vor întâlni cu rudele lor, vor vedea cum o duc acolo. Dar nimeni nu-și închipuia că peste vreo 15-20 de minute vor fugi în disperare, cu țipete prin pădure, strivind florile plăpânde și lăsând pe ele stropi de sânge.

Peste o jumătate de oră din covorul de ghiocei n-a rămas nimic. Doar pe lângă trunchiurile arborilor, sub grămezile de vreascuri, unde n-a călcat picior de om, s-au mai păstrat câteva fire.

Au trecut mulți ani de atunci, dar ghioceii înfloresc în continuare, încântând privirea celor care vin aici să omagieze amintirea victimelor masacrului. Fiecare floare de pe potecă este un suflet coborât pe pământ și care se încălzește la soare"[2].

Peste 50 de ani de la masacrul de la Fântâna Albă s-a fondat Societatea „Golgota". Aceasta a primit din partea Comitetului Regional de Partid o adeverință din arhiva grănicerilor despre faptul că, la 1 aprilie 1941, „în timpul încercării de a trece nelegal granița au fost ucise 24 de persoane"[3]. Petru Grior, primul președinte al Societății „Golgota", directorul Centrului de Cercetări Istorice și Culturale din Cernăuți, își propune să reconstituie adevărul despre masacrul de la Fântâna Albă și din alte zone în baza datelor găsite în arhivele din Cernăuți, Rădăuți, Suceava, Câmpulung și Botoșani. Rezultatele acestor cercetări de arhivă au fost publicate în cele șase volume intitulate *Cartea durerii. Martirii României*, la Cernăuți (2011-2016). Prima constatare a autorului este că în primăvara anului 1941, după masacrele de la Lunca din ianuarie-februarie, au fost lansate zvonuri care au fost primite cu încredere de către români, dornici să plece în România. Petru Grior a constatat că acestea au fost provocări organizate minuțios și cu scopuri bine definite: „Zvonul a fost lansat de către reprezentanții Comisariatului Poporului pentru Afaceri Interne (NKVD) al Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste (URSS) cu scopul de a scoate la iveală atitudinea băștinașilor față de regimul stalinist, instaurat pe meleagurile carpatine. Locuitorii din ținut, care nu cunoșteau rusa și ucraineana, s-au adresat președinților și secretarilor consiliilor sătești cu rugămintea de a-i ajuta la scrierea cererilor pentru plecare în România. Conducătorii localităților românești – înscăunați de puterea sovietică dintre foștii participanți la mișcarea subversivă din ținut în perioada interbelică – îndeplineau, contra sumei de cinci ruble, rugămintea băștinașilor care se săturaseră de „marea fericire" adusă din Kremlin"[4].

Mai întâi, românii din localitățile storojinţene „s-au adunat în orașul Storojineț,

înaintând organelor raionale de resort cererile de plecare în Patria-Mamă. Autorităţile staliniste au refuzat să primească cererile, clasificând adunarea drept o manifestare antisovietică, oamenii împrăştiindu-se pe la casele lor". În dimineaţa zilei de 1 aprilie 1941, „peste 1500 de locuitori din satele Pătrăuţii de Sus, Cupca, Pătrăuţii de Jos şi Suceveni, în rândul cărora se aflau bărbaţi, femei şi copii, s-au adunat în curtea bisericii din Suceveni, cu scopul să pornească spre centrul raional Hliboca pentru a înainta organelor locale ale puterii bolşevice cererile lor. Din lăcaşul sfânt al satului sunt scoase trei cruci, la care vor fi atârnate ştergare albe, demonstrând prin aceasta că viitoarea procesiune poartă un caracter paşnic. Apoi, cu toţii au îngenuncheat în curtea bisericii şi, susţinuţi de sunetele pline de jale ale clopotelor de aramă, au adresat o fierbinte rugăciune către Domnul, pentru ca El să-i aibă sub ocrotirea sa".

Către Hliboca s-au îndreptat şi alţi locuitori din satele de pe Valea Siretului. Până au ajuns la Hliboca numărul lor a crescut până la cinci mii. „Cu sufletele pline de credinţă şi cu chipul Mântuitorului pe crucile sfinte, scrie Petru Grior, mulţimea a pornit la drum".

Acest episod îl vom regăsi şi în mărturiile participanţilor la marş. La Hliboca, oamenilor nu li s-a făcut dreptate. Cererile le-au fost refuzate. Mulţimea, indignată, „purtând prapurile şi crucile cu chipul Mântuitorului pe ele, scoase din lăcaşurile sfinte, intona *Imnul României*, scandând *Trăiască regele Mihai*, *Trăiască mareşalul dezrobitor!*" Oamenii nu mai doreau „să trăiască în raiul bolşevic, unde birurile, pe care trebuie să le plătească ţăranii, sunt imposibil de suportat şi unde teroarea era ridicată la rang de principiu"[5].

Spre poiana Varniţei, lângă satul Fântâna Albă, unde-i aştepta canonada mitralierelor, au fost însoţiţi de grăniceri. La o depărtare de numai 2 km de România, ţara mult râvnită, coloana a fost încolţită din trei părţi de mitralierele bolşevicilor. Până astăzi, nu cunoaştem numărul victimelor de la Fântâna Albă. Cercetătorul Petru Grior este de părere „că trebuie întreprinse acţiuni de deshumare a martirilor". Dar cine îi va număra pe oamenii care, îngroziţi, fugeau prin pădure fiind împuşcaţi de soldaţii călări, pe cei întemniţaţi şi împuşcaţi după „interogatorii bestiale", căutaţi prin sate şi deportaţi împreună cu familiile lor, fiind calificaţi ca „trădători ai patriei socialiste". Mărturiile supravieţuitorilor acestei tragedii numesc mai multe amănunte, mult mai dureroase, decât cele din rapoartele oficiale, păstrate în arhive.

Un alt autor, martor al acelor evenimente, este Vasile Ilica. Originar din satul Broscăuţii Vechi, raionul Storojineţ, veteran de război, membru al Asociaţiei „Pro Basarabia şi Bucovina” şi al Societăţii „Mihai Eminescu” din Cernăuţi, în acei ani sângeroşi fusese elev la Liceul Regele Ferdinand din Storojineţ.

În primăvara anului 1944 Vasile Ilica se refugiază în România. După anul 1989 el se întoarce la locurile de baştină, unde începe investigaţii istorice importante despre acei ani de restriște, analizează evenimentele istorice care au precedat tragediilor, cercetează materiale de arhivă, culege mărturii ale supravieţuitorilor masacrelor de la Lunca şi Fântâna Albă. Lui îi aparţin două lucrări importante pentru istoria românilor bucovineni: *Bucovina abandonată* (Editura Imprimeriei de Vest, Oradea, 2010) şi *Martiri şi mărturii din nordul Bucovinei* (Fântâna Albă-Suceveni-Lunca-Crasna-Igeşi), Oradea, 2003.

Un merit deosebit la refacerea drumului spre Fântâna Albă le aparţine scriitorilor şi ziariştilor care, începând cu anul 1991, au participat la comemorările de la Fântâna Albă, la conferinţele dedicate acestor evenimente, înregistrând date importante de la cei ce au mai rămas în viaţă. Dintre ziarişti, amintim pe: Maria Toacă Andrieş şi Felicia Toma, care au publicat în ziarul „Zorile Bucovinei”, Dumitru Covalciuc, neobositul redactor al Almanahului „Ţara Fagilor”.

În ultimul deceniu au apărut la Cernăuţi mai multe monografii ale satelor, în care au fost înserate tragicele evenimente şi numiţi martirii lor. S-au ridicat monumente în memoria lor.

Volumul I din proiectul *Destin Bucovinean*, numit *Fântâna Albă – Golgota neamului*, reproduce multe din mărturiile participanților la acest marș al curajului şi demnității.

* * *

Mult timp, tragicul eveniment de la 1 aprilie 1941 a fost trecut sub o profundă tăcere. Și-l aminteau, cu neprefăcută groază, doar cei care au supraviețuit masacrului și deportărilor, rudele lor și consătenii – martori înfricoșați de cele văzute și auzite, cutremurați și astăzi de zgomotul mitralierelor, de strigătele sfâșietoare ale răniților, care încă le mai vuiau în urechi când se apropiau de pădurea crescută din seva însângerată a celor uciși. Când bate vântul, în foșnetul copacilor deslușești parcă șoaptele celor ce ne amintesc de trista lor poveste. Nimeni nu îndrăznea să mărturisească cele trăite și nici să-i întrebe pe cei apropiați, ca să nu le tulbure amintirile. Căutau în tăcere mormintele celor dragi, risipite prin poiană sau prin cine știe ce poteci din pădure sau margine de sat. Teama era mare, mai ales pentru copiii lor, cărora le doreau o soartă mai bună. Nimic însă

nu s-a uitat. De abia în anul 1990, după dezgheţul gorbaciovist, când a început să activeze cu mai mult curaj Societatea pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu” din Regiunea Cernăuţi, un grup de intelectuali, majoritatea originari din localităţile în care s-au petrecut masacrele şi deportările, strămutările în cele patru zări ale necuprinsului imperiu sovietic, evenimentele despre care nici părinţii, nici bunicii nu îndrăzneau să vorbească, despre care numai se şoptea, au început să-şi pună întrebări legate de soarta de după război a românilor. Atunci am înţeles că istoria românilor bucovineni trebuie rescrisă.

În manualele de istorie, în ziare, la emisiunile radio şi televiziune se prezenta perioada de „ocupaţie românească” şi de eliberare de către „glorioasa armată sovietică”. În centrul Cernăuţiului a apărut chiar monumentul „soldatului eliberator”. Eram deci „ocupanţi” în propriile noastre locuri natale. Românii nu mai aveau dreptul la istorie.

Eram prima generaţie, născuţi în preajma războiului sau în primii ani de după război şi am început să cutezăm de a cunoaşte şi a înţelege ce înseamnă şi cum se scrie adevărata istorie. De abia în anii 90 ai secolului al XX-lea am început să ne bucurăm de libertatea de a vorbi, de a scrie şi de a cerceta arhivele, acestea fiind şi ele puţine. Atunci am început să adunăm cu multă grijă mărturiile supravieţuitorilor.

În ianuarie 1991, când se împlineau 50 de ani de la tragicul eveniment de la Fântâna Albă, la şedinţa comitetului director al Societăţii s-a hotărât să ne adresăm Arhivelor de Stat Cernăuţi cu rugămintea de a ne permite să cercetăm documentele referitoare la masacrul de la Fântâna Albă. Responsabil fusese ales Petru Grior, care era adjunct al şefului Arhivei Regionale de Stat Cernăuţi, şi ar fi putut înlesni accesul la materialele de arhivă. Comitetul Regional de Partid a intrat în alertă, mai ales atunci când s-a hotărât ca la 1 aprilie – ziua în care au fost ucişi oameni paşnici, care nu-şi doreau nimic altceva decât să plece în ţara lor liberă, în România – să se comemoreze victimele masacrului de la Fântâna Albă chiar în locul masacrului. Ini-

țial, nu ni s-a admis să cercetăm arhivele, decât mult mai târziu, la insistența noastră, și doar unora dintre cei desemnați. Întrebări erau multe: cine a organizat marșul spre frontieră, câte persoane au participat, câți au fost uciși, unde și de cine au fost îngropați, care a fost soarta celor care au reușit să supraviețuiască masacrului etc. În arhive, dar și în publicațiile vremii, nu s-a găsit mare lucru. Cercetările însă au continuat. Majoritatea autorilor sunt bucovineni.

După lungi tratative, Comitetul Regional de Partid a acceptat ca în data de 1 aprilie 1991 să comemorăm victimele de la Fântâna Albă. Am fost însă preveniți că va fi o acțiune periculoasă care îi va revolta pe ucrainenii și lipovenii din satele învecinate, care ne-ar putea ataca și că noi vom fi responsabili de posibilele urmări. Ni se spunea chiar cu multă grijă, că drumul de primăvară prin pădure era încă reavăn și nu vom putea trece până la locul cu pricina. Au început pregătirile. Cu o zi înainte a fost fondată Societatea „Golgota", președinte fiind Petru Grior, șef-adjunct la Arhivele Regionale din Cernăuți.

Petro Chirstiuc mărturisește în cartea sa, *Ghiocei însângerați*:

„În martie 1941, prin satele de frontieră din raioanele Hliboca și Storojineț umblau niște necunoscuți care agitau populația să plece în România. Chipurile la 1 aprilie granița va fi deschisă și toți doritorii vor putea să o treacă fără piedici. Dar totul a avut un sfârșit dramatic, sângeros.

Am vrut să aflu care a fost reacția autorităților la acel eveniment. A fost oglindit el cumva în ziarul de atunci, „Bucovina Sovietică"? La Arhiva Regională de Stat ziarele de la 1 până la 20 aprilie lipseau din colecție. Am fost sfătuit să mă adresez la Biblioteca Regională, dar și acolo s-au păstr at ziare numai din anul 1945. M-am dus la Biblioteca universității, în secția de publicații rare, și am găsit acolo edițiile „Bucovinei Sovietice" pe care le căutam. Însă, spre uimirea mea, n-am găsit în ele nici o informație cu privire la acest eveniment.

Peste un timp oarecare mi s-a permis să iau cunoștință cu un dosar penal de la Direcția SSU în regiunea Cernăuți. Documentele de arhivă oglindeau doar sumar acest eveniment. Ultima mea speranță era de a-i găsi pe participanții încă în viață la tragicul eveniment de la 1 aprilie 1941. Căutările au fost îndelungi și grele".

Petro Chirstiuc este originar din Camenca, raionul Hliboca, regiunea Cernăuți, născut într-o familie de țărani. După absolvirea Școlii Tehnice Silvice din Storojineț a fost trimis la lucru la Institutul de Proiectare Kazghirproiect din Aktiubinsc (Kazahstan). Era o practică frecventă de a-i trimite pe tinerii specialiști cât mai departe de baștină. Mulți s-au înstrăinat, realizându-se astfel strămutarea treptată a populației. Petro Chirstiuc revine la baștină, unde a ocupat mai multe posturi. Din 2008 este șeful secției de politică social-economică a ziarului raional „Novîi deni" (varianta în limba română – „Monitorul de Hliboca"), colaborează activ, încă din anul 2003, cu mai multe ziare regionale de limbă ucraineană: „Bukovina", „Bukovinske vice", „Vecerni Cernivți", „Molodâi bucovâneț". Nu cunoaște limba română, este ucrainean, dar zguduit de tragicele evenimente din 1941, la Fântâna Albă, Lunca și alte sate bucovinene, scrie volumul *Freamătă brazii deasupra crucilor* (în limba ucraineană), iar în 2011 apare ediția a doua, bilingvă, ucraineano-română, sub titlul *Ghiocei însângerați*, în care sunt evocate evenimentele tragice de la frontiera româno-ucraineană din anul 1940 și de la 1 aprilie 1941 de la Varnița, în apropiere de Fântâna Albă din raionul Hliboca, regiunea Cernăuți.

Mărturiile cuprinse în volumul bilingv româno-ucrainean sunt cutremurătoare. Ele reconstituie o pagină sângeroasă din istoria românilor bucovineni.

Vizita Regelui Mihai în nordul Bucovinei

În data de 30 mai 1999, Majestatea Sa, Regele Mihai I, a fost invitat de către locuitorii comunei Bahrineşti să participe la sfinţirea noului lăcaş sfânt al acestei vechi aşezări româneşti, atestată documentar din perioada lui Ştefan cel Mare.

Prin semnificaţia sa, a fost o zi istorică pentru comunitatea românească din actuala regiunea Cernăuţi. Pe scurtul traseu de la vama Siret/Porubnoe către punctul

de destinaţie regele a fost întâmpinat cu deosebită căldură sufletească, mai ales că mulţi dintre cei care l-au salutat au trăit sub coroana română. Lumea din satul Oprişeni a venit direct de la slujba din biserică pentru a-i spune „Bun venit!", întâmpinându-l cu flori şi lacrimi de bucurie.

Pentru românii din Bahrineşti, precum şi pentru mulţimea care s-a adunat în acea duminică înălţătoare, vizita Majestăţii Sale a mai însemnat ceva – Regele nu ne-a dat uitării. Este în tradiţia regalităţii române să-şi onoreze întregul neam, indiferent de aşezarea geografică a acestuia. Istoria de după 1944 a comunităţii noastre de pe meleagurile arborosene n-a cunoscut o mai mare bucurie de pe urma vizitei vreunei personalităţi din Ţară.

Un covor de flori, flancat de elevii şcolii din Bahrineşti, i-a condus pe Majestatea Sa Regele Mihai I, Regina Ana şi Prinţul Radu Duda către biserica cu hramul Sfânta Treime din localitate. La intrarea în biserică a fost întâmpinat cu pâine şi sare de către preotul Constantin Ciobotar şi de Dumitru Tofan, preşedintele comitetului bisericesc, fost deportat în stepele Kazahstanului. Slujba de sfinţire a fost ţinută de un sobor de preoţi, la care au participat, din partea Mitropoliei, Adrian Acostachioaie, preotul paroh al Catedralei cernăuţene şi Gheorghe Sobiat, preot slujitor la catedrală.

O parte din slujbă s-a ţinut în faţa bisericii, la tribună fiind invitată şi familia regală. Fiecare minut din acea zi parcă era desprins dintr-o poveste în care puţină lume credea că se va întâmpla vreodată. Corul „Dragoş Vodă" a întregit bucuria întâlnirii cu Regele, „venirea căruia a fost aşteptată timp de 55 de ani" cu melodii patriotice.

După ani, vom consemna nişte fapte mai puţin cunoscute. În timpul slujbei din

fața bisericii, un demnitar al autorităților locale s-a apropiat de Eugen Patraș, unul dintre organizatorii vizitei din partea comunei, și a solicitat să i se transmită Majestății Sale să renunțe la vizitarea Varniței, locul unde românii au fost masacrați la 1 aprilie 1941. S-a transmis că cererea este a reprezentantului SBU (Serviciile Ucrainene de Securitate), prezent la acel eveniment, motivându-se că această vizită ar fi riscantă pentru Majestatea Sa, iar autoritățile ucrainene responsabile nu-i vor putea asigura securitatea personală. Menționăm că vizita, implicit traseul, au fost aprobate la nivelul instituțiilor de resort ale României și Ucrainei. I s-a răspuns demnitarului ca acest mesaj să fie transmis Regelui personal de către reprezentantul SBU, pentru a nu cădea în vreo capcană și a evita interpretările nedorite. A urmat refuzul și o altă cerință de a-i transmite Majestății Sale același mesaj. Drept urmare, i s-a transmis aghiotantului Majestății Sale acest mesaj, intermediat prin reprezentantul autorităților. Este posibil ca acest avertisment să-l fi făcut pe înaltul oaspete, Regele Mihai I, să renunțe la discursul de după slujba de sfințire (discurs pe care îl avea pregătit).

Cu toate acestea, Majestatea Sa a decis să plece la Varnița, pentru a-și omagia foștii cetățeni și martiri ai neamului prin depunerea unei coroane de flori. În drum spre Varniţa a avut loc o altă surpriză: în locul în care drumul se bifurcă spre Fântâna Albă și Volcineții Vechi, întreaga coloană de mașini era așteptată de un milițian care insistent, chiar ultimativ, o direcționa către vamă. Încercările de a afla cine a dat indicația de a interzice plecarea la Varnița n-au avut sorți de izbândă. Nimeni n-a

anunțat organizatorii vizitei în prealabil de vreo modificare a programului, de vreo amenințare la adresa Regelui, respectiv era o proastă regizare a unor instituții de a diminua cumva din importanța evenimentului. În aceste condiții, s-a trecut peste voința milițianului și coloana și-a continuat drumul.

La Varnița, un sobor de preoți a oficiat slujba de pomenire a martirilor bucovineni–victime ale noului regim de ocupație. Coroana de flori depusă de familia regală a fost un pios omagiu adus tuturor suferințelor și lacrimilor românilor din această parte înstrăinată de Țară. Minutul de reculegere a fost parcă un legământ de neuitare din partea urmașilor și un jurământ pentru păstrarea ființei naționale. Cântecele aceluiași cor „Dragoș Vodă" al Societății pentru cultură românească „Mihai Eminescu" au întregit atmosfera înălțătoare a momentului. Nici vorbă de vreo amenințare la adresa familiei regale. Nici azi nu cunoaștem cine, concret, și mai ales cauzele pentru care s-a încercat modificarea programului. Cel mai probabil reminiscențele trecutului totalitar își mai spun cuvântul…

Mai presus de toate, vizita familiei regale în nordul Bucovinei, în primăvara anului 1999, rămâne una istorică.

Evenimentele au fost consemnate de către Eugen Patraș, unul dintre organizatorii vizitei regale la Bahrineşti.

NOTE

1. Petro Chirstiuc, *Ghiocei însângerați,* Cernăuți, 2011, p. 171-173.
2. *Ibidem*, p. 108.
3. *Ibidem*, p. 133.
4. Petru Grior, *Cartea Durerii*, vol. V, Cernăuți, 2016, p. 9.
5. *Ibidem,* p. 9-15.

SUMMARY

The years of 1940-1941, the first years of the Soviet occupation, or as some falsified history books would say, of „liberation" from Romanian „occupation", meant for the Romanians in northern Bucovina a beginning of the suffering: massacres, deportations, artificial famine of the period of collectivization and displacement of the population in places as remote as possible from their homeland.

Since 1942, the journalists have begun to search and record the horrendous stories of people who, unable to survive the regime of their new masters, have asked to be allowed to withdraw to Romania, similar to the Germans and Poles, who were allowed to return to their home countries. We will not find anything about these events in history books, but they are part of the history of Bukovinian and Bessarabian Romanians.

The project of the Holy Putna Monastery, called *The Bukovinian Destiny*, consisting of several volumes, archive materials, articles, testimonies, fragments collected and published in the press, newspapers and magazines will include the above mentioned. What was not possible to investigate in the secret archives about the victims of the retaliation in the early years of the Soviet period, had been restored from the testimonies of the survivors. Thus, we will try to restore the historical truth and the materials of the worthy journalists. The book *The Bukovinian Destinies. Vol. I, A Way of No Return,* Fântâna Albă*,* included pieces about what happened in Fântâna Albă and was published after 1991, when for the first time, the victims of the massacres of Fântâna Albă and other places in Northern Bukovina were commemorated.

After Fântâna Albă and Lunca massacre, there had been a wave of incarcerations, deportations and death sentences of those suspected of having participated in the march to Fântâna Albă or their relatives.

INTERMARIUM VS *INIȚIATIVA CELOR TREI MĂRI*, DE LA UN CONCEPT AL „FRICII" LA UN PROIECT AL „FORȚEI"*

Dorin POPESCU**
Constanța

Preambul / Cadru general

Intermarium a început prin a fi un proiect politic al supremației naționale (poloneze) în plan regional și deopotrivă unul (polonez și/sau colectiv, pan-est-european) anti-rusesc, un concept în esență al *fricii*. Evoluțiile din ultimii ani au convertit proiectul inițial în forma sa actuală, *Inițiativa celor Trei Mări* (*Three Seas Initiative*), unde principala modificare vizează solidaritatea și coeziunea în Europa Centrală și de Est în locul competiției pentru *leadership* regional, motor conceptual al proiectului inițial *Intermarium*.

Unele voci analitice văd astăzi în *Inițiativa celor Trei Mări* o simplă expresie geopolitică a logicii de confruntare care a și generat conceptul inițial *Intermarium*– frica de înaintarea geopolitică a Moscovei spre centrul continentului european și crearea unei axe de rezistență Nord-Sud, pe cordonul geopolitic Estonia – Letonia – Lituania – Polonia – Ungaria – România – Bulgaria. Din această perspectivă, Ucraina și țările balcanice vor fi fost percepute inițial ca aditivi ai proiectului de bază, numai ulterior episodul Crimeea și conflictul din Donbas reușind să ridice paradigmatic semnificația cooptării în Inițiativă a Kievului.

Alții citesc în noua platformă regională semnele unei oponențe geopolitice a Estului Europei cu Vestul său, **un club geopolitic estic al frustraților**. Din această perspectivă, aderarea la Inițiativă a Austriei, precum și extensia spre Mediterană a Inițiativei, în spații (încă) *de frontieră* între Estul, Centrul și Vestul Europei, par a fi citite în termenii unor episoade periferice. Chiar prezența președintelui american la Summit-ul polonez al Inițiativei, din anul 2017, este percepută diferit în mediile analitice europene – unii citesc în această prezență o încurajare a tendințelor coezive ale UE, alții – a celor centrifuge, al căror apogeu pare a se situa în Est. Nu lipsesc nici supozițiile exotice potrivit cărora Inițiativa, care ar putea slăbi coeziunea UE pe linia încă subțire de intersecție dintre un Vest bogat și arogant și un Est rămas în inelul periferic al Uniunii, slujește planurilor Kremlinului de divizare a Uniunii, putând fi, la bază sau prin ricoșeu, inclusiv un proiect geopolitic al laboratoarelor Lubliankăi. În fine, o variantă secundară a acestei ipoteze analitice tratează cheia constituirii

* Alocuțiune prezentată la Forumul internațional „Intermarium – de la proiect informațional la realitate civilizatoare", organizat în noiembrie 2017 la Universitatea Națională din Cernăuți de Centrul Media BucPress în cooperare cu Institutul pentru Democratizare și Dezvoltare. Revista „Glasul Bucovinei" a fost partener media al Forumului.

** **Dorin Popescu** este doctor în filologie, președinte al Asociației „Casa Mării Negre" din Constanța. Este analist politic, fost diplomat (cu misiuni diplomatice efectuate în Serviciul Exterior al Ministerului Afacerilor Externe al României – la Moscova, Cernăuți și Sarajevo), eseist, critic literar, publicist, cadru universitar.

Inițiativei în termenii unei soluții regionale post-UE, alternativa regională la decesul (încă nepronunțat, prezumat însă, al) Uniunii...

Ne delimităm, desigur, de ambele excese (și ratări) analitice din categoria celor de mai sus. Ambele perspective analitice menționate pornesc de la exagerarea

paradigmatică a unui detaliu – teama de geopoliticile perverse ale Moscovei și, respectiv, teama de crepusculul proiectului european, la care Estul ar pregăti, duplicitar, alternative...

Cele două perspective pornesc de la un *origo* sinonim celui ce va fi generat proiectul original *Intermarium* – teama. De aceea am și numit varianta inițială *Intermarium* drept un concept al *fricii* (mai bine zis, am văzut deja – un concept al *fricilor*).

În analiza noastră, dincolo de proiecțiile defensive ce se vor fi menținut încă în toate etapele de dezvoltare a conceptului inițial (poate inclusiv în cea de acum), de la *Intermarium* la actuala Inițiativă, este cert că acest concept s-a dezvoltat dintr-un proiect prioritar defensiv (răspuns geopolitic la *frică*) într-unul expansionist (în termeni geopolitici, nu teritoriali), de la un concept al *fricii* la un proiect al *forței*.

În momentul de față, *Inițiativa celor trei mări* reprezintă cea mai largă platformă geopolitică ne-formală funcțională în creștere din Europa și singura cu șanse reale de extensie geopolitică. Fără să aibă patroni instituționali credibili, precum Parteneriatul Estic, tradiție coezivă precum V4 (Grupul de la Vișegrad), soliditate și coerență precum Procesul de Cooperare din Europa de Sud-Est / SEECP sau Inițiativa Central Europeană / ICE, *Inițiativa celor Trei Mări* pare a fi un concept în extensie liberă.

În momentul de față, pot fi concepute două scenarii fictive de evoluție, unul coroziv și altul coeziv al *Inițiativei celor Trei Mări* (*Three Seas Initiative*), în funcție de capacitatea țărilor participante de a răspunde provocărilor privind supraviețuirea și/sau dezvoltarea formatului.

Factori de risc ai Inițiativei

Principalele probleme care vor testa coeziunea și șansele de succes ale tranziției Inițiativei de la proiectul coroziv spre cel coeziv par a fi, în momentul de față:

competiția pentru *leadership*, heterogenitatea participanților, interesele naționale eclectice, confuzia/ambiguitatea proiectului, percepția externă a proiectului (riscul ca acesta să fie perceput ca fiind unul alternativ ori disociativ celui tradițional european), absența resurselor.

Competiția pentru *leadership*: Reprezintă principalul obstacol real al creșterii în anvergură a proiectului. Dincolo de percepția Inițiativei ca proiect polonez, pe baza conceptelor inițiale dezvoltate în ultimul veac în Polonia, respectiv ca expresie a voinței politice a Varșoviei de extindere a sferei sale de influență în zonele tradiționale de interes, este cert că unii dintre participanți văd în Inițiativă un instrument eficient de amplificare a potențialului geopolitic propriu și chiar un instrument de dominație și hegemonie politică regională. Nu excludem că o parte din interesul Ucrainei (poate chiar și al României, în mai mică măsură) de a se asocia la acest proiect poate fi conexată proiecțiilor specifice de *leadership* regional. Aceste proiecții vor deveni antagoniste la un moment dat (dacă nu cumva vor fi devenit deja) la nivelul Inițiativei, iar soluțiile nu vor fi ușor de găsit, în absența unui lider regional omologat.

Competiția pentru *leadership* a generat deja un efect pervers în zona Adriatică a Inițiativei: a închis, practic, șansele includerii în format a Serbiei sau (chiar) a altor țări balcanice, odată cu asumarea de către Zagreb a unui rol major în constituirea actualei platforme (notă: sunt de notorietate relațiile concurențiale dintre Zagreb și Belgrad pe linia asumării unui *leadership* regional)...

Confuzia/ambiguitatea proiectului: În momentul de față, Inițiativa oferă un *menu à la carte*. În absența unor clarificări geopolitice necesare, participanții găsesc în Inițiativă simptome și iluzii *acordeonice*: alianță politico-economico-militară antirusească, platformă de opinii privind viitorul estului continental, proiect alternativ decesului Uniunii, garanția apropierii unor aliați solizi în plan geopolitic, instrument de hegemonie regională, cartonaș galben pentru aroganța Vestului, conclav al țărilor de ordin secund de pe continent etc. Inițiativa și-a fixat extrem de vag reperele sale identitare, jonglând deopotrivă cu date de profil din domenii variate, de la cel energetic la militar.

În prezent, limbajul diplomatic standardizat al participanților Inițiativei menține/cultivă confuzia (ori doar ambiguitatea) privind natura și obiectivele platformei, despre care se menționează, la nivel oficial, atât că ar viza să ofere susținere politică pentru o mai bună cooperare și interconectare a economiilor statelor din spațiul geografic cuprins între cele trei mări în domenii precum energie, transporturi, telecomunicații sau protecția mediului, dar și că ar constitui o platformă importantă de dialog la nivel înalt în contextul descurajării agresiunilor dinspre est.

Un plus de luciditate poate aduce, în acest sens, Summit-ul de la București al Inițiativei, din 2018, un Summit al clarificării. Semnele publice de până acum ale Bucureștiului trimit la posibilitatea ca Inițiativa să devină prioritar un instrument al conectivității infrastructurilor de transport și energetice (general vorbind, economice) pe axa Nord-Sud și pe rutele adiacente ale spațiului *dintre mări*. Fără o cristalizare coerentă a profilului, Inițiativa celor trei mări va deveni curând trecut.

Heterogenitatea participanților / Interesele naționale eclectice: Noile realități politice alimentează prudențele scepticilor de serviciu ai proiectului. Între țările participante la Inițiativă, faliile și elementele disociative se amplifică exponențial. Candidații din afara formatului actual (și, uneori, câțiva dintre participanții deja

consacrați) își imaginează că *leadershipul* se câștigă prin asprimi și excese, prin alimentarea fobiilor identitare, prin naționalizarea teritoriului și conduitei. Participații la format au experiențe politice, istorice și democratice diferite, uneori chiar opuse; nu aparțin unei geografii unice și, ca atare, unei geopolitici comune. Arealul de responsabilitate al Inițiativei devine astfel mai degrabă un *compromis de convergență* decât suma unor înrudiri geopolitice convingătoare. Este greu de crezut că vor exista nevoi geopolitice semnificative care să mențină acest conglomerat confuz (cu notabila excepție a *fricii* de la început, peste care se vor fi suprapus însă centuri de siguranță credibile – Articolul 5 al Alianței Nord-Atlantice, noua dimensiune militară a Uniunii, sistemul de apărare antirachetă SUA-NATO etc.). Din această perspectivă, este nevoie de argumente convingătoare și de eforturi pe măsură ale țărilor participante la Inițiativă pentru a demonstra că linia coezivă a Inițiativei este vitală Estului european, mereu tectonic, precum și proiectului european în genere.

Ucraina (țară de tranzit al resurselor energetice) poate fi, în plan energetic, un catalizator al eforturilor de identificare a soluțiilor de conectivitate la nivelul Inițiativei, iar în domeniul securității – un aliat important în arhitectura defensivă a continentului împotriva unor eventuale agresiuni din Est. Pe de altă parte, ultimele luni au evidențiat capacități reduse ale *establishment*-ului de la Kiev de a gestiona teme și retorici ale coeziunii (în prezent, Ucraina a atins simultan, în premieră în ultimii ani, niveluri problematice ale relațiilor bilaterale cu toți vecinii săi, UE sau non-UE).

Percepția proiectului în marile capitale europene: Bunăvoința politică a Bruxelles-ului și, în principal, a noii Europe franco-germane va decide în mare măsură viitorul acestei platforme. Este posibil ca farul geopolitic omnipotent al Parisului și Berlinului să nu bată până la Tomis sau Vilnius. Viteza clarificării conceptului (prioritar, a ariilor de competență/cooperare) are și aici rol determinant: viitoare temporizări vor consolida percepțiile vestice potrivit cărora Inițiativa este văzută în Est ca proiect coagulant al derivei post-UE. De aici până la *sabotarea* harnică a Inițiativei (inclusiv de către *aliați/prieteni*) nu va mai fi mult.

Absența resurselor: În momentul de față, Inițiativa nu are proiecte de impact, proiecte paradigmatice, constitutive, nici măcar pe axa consacrată / Nord-Sud (potrivit perspectivei Bucureștiului, valoarea adăugată a acestei Inițiative poate consta în capacitatea sa de a contura proiecte concrete de interconectare, în special în domeniile transporturi și energie). Micile excepții actuale (autostrada *Via Carpathia* – de la Klaipėda la Salonic, proiectul coridorului navigabil E-40 *Marea Baltică - Marea Neagră* etc.) nu au amplitudinea și *anvelopa* necesară pentru a fi paradigmatice la nivelul Inițiativei. Din momentul în care aceste proiecte se vor coagula, problema resurselor va deveni una existențială. Simplificând pentru profani, o inițiativă geopolitică nu poate exista în afara resurselor capabile să susțină proiectele ei tari decât ca platformă de idei și/ori schimb de opinii. Din derularea celor două Summit-uri (Dubrovnik/Croația, 2016 și Varșovia/Polonia, 2017) rezultă că ambițiile sunt mai mari. Deci, că problema resurselor este (sau va deveni) vitală, piatra de încercare a Inițiativei.

Două scenarii fictive de evoluție

a. **Scenariul coeziv**

Dacă participanții (actuali și/sau viitori) ai *Inițiativei celor Trei Mări* (*Three Seas Initiative*) pot găsi soluții la factorii de risc de mai sus (a căror listă este departe de a fi exhaustivă), Inițiativa poate aduce plus-valoare coeziunii europene, în spațiul delimitat de cele trei mări; poate proba capacitatea țărilor participante de a construi în plan regional și de a depăși inhibiții și ambiții tradiționale, aproape endemice.

b. **Scenariul coroziv**

În caz contrar, *Inițiativa celor Trei Mări* (*Three Seas Initiative*) poate mina sudura europeană, poate eșua în logică exhaustivă anti-rusească și/sau poate sfârși lamentabil, ca proiect separat (sau post-european) al estului Europei împotriva Vestului.

Evoluții recente pozitive pot semnala prevalența scenariului pozitiv (coeziv): sprijinul politic al SUA, capacitatea unor țări europene membre UE și/sau NATO din această regiune de a dezvolta formule coezive alternative (Parteneriatul Estic, B9 / *București Nine*, Europa apărării etc.). Exercitarea președințiilor semestriale ale UE, în perioada următoare, de către țări interesate de proiect (inclusiv/prioritar România) pot garanta transformări coerente ale ideii, de la concept la forum regional consacrat în plan global.

Din această perspectivă, singura certitudine o reprezintă faptul că finalizarea tranziției de la proiectul coroziv la cel coeziv este singura care poate conferi garanția supraviețuirii proiectului: capacitatea acestuia de a consolida coeziunea europeană reprezintă testul de trecere, proba ontologică, *bacalaureatul* politic al Inițiativei.

Deocamdată, actorii principali silabisesc replici din filme. Vechi.

Faptul că Cernăuțiul, loc emblematic ancestral de întâlnire între culturi, civilizații și paradigme, a avut înțelepciunea de a organiza (și generozitatea de a găzdui) un prim Forum dedicat proiectului *Intermarium* este lăudabil peste măsură.

Sunt convins că discuțiile acestui Forum vor reduce confuziile și vor ajuta diplomațiile naționale ale țărilor participante la Inițiativă să țeasă mai convingător pânza identitară a acesteia. Încă mai e timp de pace, încă mai e timp de creștere.

SUMMARY

Intermarium has initially emerged as a political project of the (Polish) national supremacy within a regional concept, and somehow an anti-Russian one, a concept of the essence of *fear.* The evolutions of the past years have converted the initial project into its present form, (*The Three Seas Initiative*)**,** where its main modification marks the solidarity and cohesion within the Central and Eastern Europe instead of the competition for the regional *leadership*, a conceptual engine of the initial *Intermarium* project.

Some analitycal figures nowadays see *The Three Seas Initiative* as a simple geopolitical expression of the confrontation logic, which has generated the initial *Intermarium* concept – the fear of the geopolitical penetration of Moscow towards the European continent's centre, and, a creation of a resistant North-South axe along the geopolitical chain of Estonia – Latvia – Lithuania – Poland – Hungary – Romania – Bulgaria. From this point of view, Ukraine and the Balcanic states would have been initially regarded as additives to the main project, only, subsequently, for the Crimea episode and the Donbas conflict to manage to have raised the significance of the co-optation within the Kiev Initiative.

Ukraine (the transit country of the energy resources) may be, on the energy basis, a catalyst of the identification efforts of the connectivity solutions on the Initiative level, and on the security level, an important ally in the deffense architecture of the continent against some eventual agressions from the East. On the other hand, the last months have proved reduced capacities of the Kiev *establishment* to manage the main points and rhetorical moments of the cohesion.

ORIGINILE ROMÂNEȘTI ALE RENUMITEI FAMILII BUCOVINENE MANDICEVSCHI

Vladimir ACATRINI*
Cernăuți

Orașul Cernăuți, ca și orice alt oraș al Monarhiei Habsburgice, a fost marcat de existența concomitentă a unei populații cu apartenență la diferite etnii, limbi și confesiuni religioase. Aici se conversa în germană, română, ucraineană, idiș și poloneză, iar oamenii se rugau pentru mântuirea sufletului în una din numeroasele sinagogi sau în una din bisericile greco-ortodoxe sau romano-catolice, armenești sau luterane – acestea fiind cele mai importante locașuri din oraș. Însă, spre deosebire de alte orașe multiculturale ale monarhiei, în Cernăuți a dominat armonia și toleranța. Cernăuțiul, numit și „Viena Estului" sau „Ierusalimul de lângă Prut", s-a distins prin capacitatea locuitorilor săi de a evita orice conflict politic radical al epocii în forma naționalismului sau antisemitismului.

Eusebie, Gheorghe, Erast, Vasile Mandicevschi

Deosebit de semnificative pentru menținerea armoniei interetnice și interconfesionale au fost instituțiile muzicale din oraș, cea mai importantă fiind „Societatea de muzică" („Muzikverein").

Familii distinse, cum a fost familia Flondor (care a educat doi compozitori renumiți și o solistă vocală apreciată în lumea operei occidentale), familia Saghin (cu trei cântăreți de operă și o profesoară de conservator), familia Scarlat (cu doi compozitori şi mai mulți interpreți), familia Morariu (cu un renumit cvartet de coarde), familiile Goian și Mikuli, au marcat puternic viața muzicală a Bucovinei. Între aceste nume familia Mandicevschi ocupă un loc deosebit.

Referitor la originea familiei Mandicevschi astăzi se duc foarte multe discuții, îndeosebi despre apartenența etnică, despre locul de unde au venit și unde s-au născut strămoșii acestei familii. Majoritatea cercetătorilor ucraineni, dar și Ilie Dugan în *Albumul mare al Societăților Academice „Arboroasa" și „Junimea" din Cernăuți*

* **Vladimir Acatrini** s-a născut în 1988 în satul Bahrinești, regiunea Cernăuți. A absolvit Facultatea de Istorie a Universității din Cernăuți. În prezent este bibliotecar la Biblioteca Universității din Cernăuți, Secția de Cultură și Educație. Colaborează cu biblioteca de carte românească din Cernăuți „Glasul Bucovinei". Președinte al Societății Bibliotecarilor Bucovineni (Cernăuți). Doctorand la Academia Națională de Științe Pedagogice din Kiev.

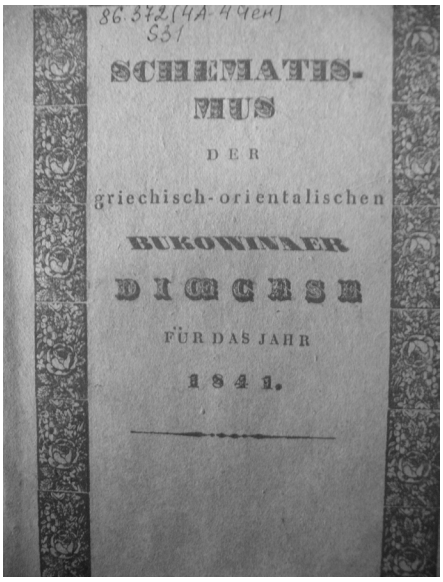

Coperta „Schematismus”-ului pe anul 1841 cu date despre parohul Ioan Mandicevschi

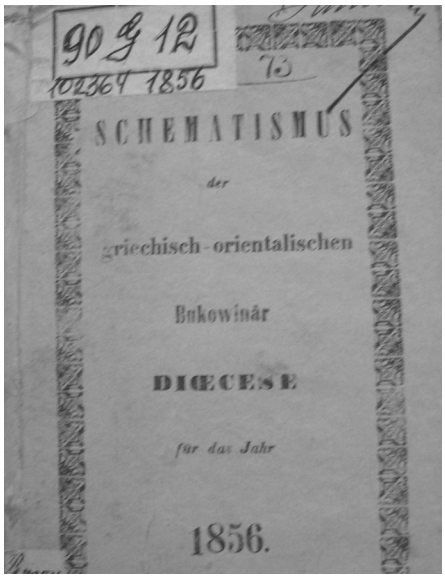

Coperta „Schematismus”-ului pe anul 1856 cu date despre parohul Vasile Mandicevschi

afirmă că această familie ar fi venit din Galiția și este de credință greco-catolică sau chiar de la Kiev, ca „o veche familie ortodoxă slavă de preoți”[1]. Ce-i drept aceste afirmații nu se bazează pe documente de arhivă sau, cel puțin, pe izvoare bibliografice.

În lumina documentelor descoperite în ultima vreme, suntem tentați să susținem că aceste afirmații sunt greșite și nu corespund adevărului. Despre originea lui Vasile Mandicevschi, tatăl renumiților compozitori Eusebie, Gheorghe și Constantin Mandicevschi, s-a discutat mult. Cine era şi unde s-a născut? Unii sunt de părere că el a fost un preot uniat din Galiția, însă documente care să confirme această declarație nu există. E cunoscut faptul că Vasile Mandicevschi s-a născut în 1824 în satul Bahrineşti, județul Rădăuți și a murit la 7 noiembrie 1896, la Cernăuţi[2]. A urmat studiile teologice la Cernăuţi, unde a învăţat să cânte la flaut. După absolvirea Institutului Teologic, între anii 1847-1850, a fost hirotonit preot, apoi, în anul 1880, a fost numit exarh.

Vasile Mandicevschi s-a căsătorit cu Veronica Popovici (Baloşescu), descendentă dintr-o veche familie de boieri din Moldova. Veronica Popovici (1834-1881), fiica lui Constantin Popovici, profesor la Institutul Teologic din Cernăuţi, era o mare amatoare de muzică şi o bună pianistă. Ea a fost sora renumitului savant, Eusebie Popovici, profesor universitar la Institutul Teologic din Cernăuţi (a predat istoria bisericească) şi a venerabilului arhimandrit Clement Constantin Popovici, care de asemenea a fost profesor universitar. Vasile şi Veronica au avut opt copii: Aurora, Virginia, Maria, Ecaterina, Eusebie, Constantin, Erast şi Gheorghe[3]. Din actele de naștere care se păstrează la Arhiva de Stat din Cernăuți[4] aflăm că Aurora, Virginia, Maria, Ecaterina, Constantin și Erast s-au născut în satul Bahrinești, iar Eusebie – la Cernăuți și nu la Molodia, cum spun unii cercetători, fiind botezat la vechea biserica

*Sf*ântul *Nicolae* din Cernăuți[5], doar Gheorghe s-a născut în satul Molodia.

Vasile Mansicevschi a fost paroh mai întâi în satul Bahrineşti, un sat ortodox cu o vechime de aproape 600 de ani, apoi în alte sate româneşti cu populaţie ortodoxă, cum ar fi Molodia şi Voloca pe Derelui[6]. Tot în satul Bahrineşti, în vechiul cimitir, este înmormântat bunicul renumiților compozitori, preotul Ioan Mandicevschi (1779?-1853), tatăl lui Vasile. Din fondurile Arhivei de Stat din Cernăuți aflăm că Ioan s-a născut şi a murit în satul Bahrineşti. Astăzi este greu de spus când s-a născut părintele Ioan. Despre data morții avem înscrisul din *Cartea de înregistrare a decedaţilor din satul Băhrineşti din anii 1843-1890* unde la pagina 96, la numărul 57, este înregistrat că parohul Iwan Mandicevschi a murit la 18 iunie 1853 şi a fost înmormântat la 20 iunie la vârsta de 72 de ani[7]. În cimitirul vechi din satul Bahrineşti, unde este înmormântat părintele, pe cruce este scris în limba română (cu caractere chirilice) că parohul Ioan Mandicevschi a trecut la cele veşnice la vârsta de 75 de ani.

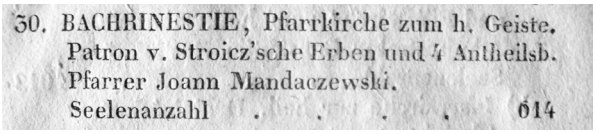
30. BACHRINESTIE, Pfarrkirche zum h. Geiste.
Patron v. Stroicz'sche Erben und 4 Antheilsb.
Pfarrer Joann Mandaczewski.
Seelenanzahl 614

Despre Ioan Mandicevschi găsim informaţii şi în volumul *Documente bucovinene*, alcătuit de Teodor Balan, unde în documentul Bahrineşti din 5 februarie 1814 sunt numiți unii proprietari ai satului: „Antohi Stroici lasă copiilor săi Gheorghe, Manolachi, Petrachi, Mihalachi şi Niculai moşia sa Bahrineşti”. Documentul se încheie cu următoarea afirmaţie: „La această dată m-am întâmplat şi eu Iohan Mandetschewski pastor local”[8].

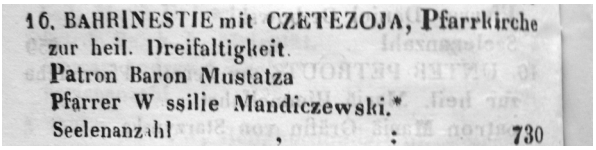
16. BAHRINESTIE mit CZETEZOJA, Pfarrkirche
zur heil. Dreifaltigkeit.
Patron Baron Mustatza
Pfarrer W ssilie Mandiczewski.*
Seelenanzahl , : 730

Informaţii foarte preţioase despre alți membri ai renumitei familii: Vasile, Constantin, Erast, Ecaterina, Maria, Aurora şi Virginia, găsim în fondurile Arhivei din Cernăuți, în deosebi în cele care relatează istoria bisericii din satul Bahrineşti.

În revista bilingvă a Mitropoliei Bucovinei „Candela” din anul 1896 (p. 512-513)[9], la rubrica „Cronică”, aflăm că

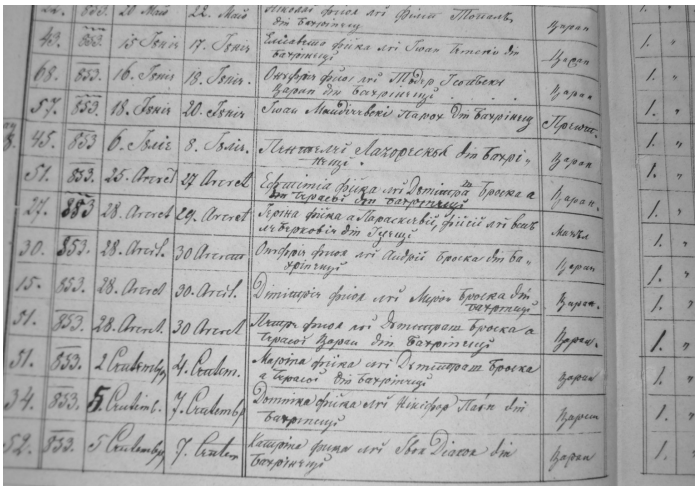

Registrul de decese din s. Bahrineşti în care figurează numele lui Ioan Mandicevschi

„Aice zace ierei Ioan Mandicevschi paroh care la 18 iulie 1853 la vârsta de 75 de ani din viață vremelnic a câștigat pe cea veșnică” (Inscripție)

Vasile Mandicevschi a oficiat serviciul divin în satele Bahrineşti şi Molodia timp de 46 de ani. În anul 1873, arhiepiscopul Teofil Bendella l-a distins cu Brâul Roşu, iar în anul 1880, arhiepiscopul Silivestru Morariu Andrievici i-a acordat titlul de exarh[10]. Peste puţin timp, Vasile Mandicevschi a fost ales egumen la Mănăstirea Putna, dar moare în 1896 şi nu a reuşit să intre în această misiune. Aceste date sunt confirmate în baza de date bisericeşti *Schematismus der Bucovinaer gr.-or. Archiepiscopal-Diöcese* (*Anuarul ortodox bisericesc*) pe anii 1847-1897 în care este menționat că Vasile Mandicevschi a slujit în satele Bahrineşti (1856?-1867) şi Molodia (1868-1891).

În ziarul cernăuţean „Deştepatarea” din 13 ianuarie 1897 a fost publicat un anunţ privind acordarea unui ajutor material „pentru internatul sau gazda de şcolari

Cripta lui Vasile și Veronica Mandicevschi de la cimitirul din Cernăuți

români în Cernăuți". Tot aici a fost publicată lista persoanelor care au contribuit cu o donație pentru internat, printre donatori a fost menționat și Vasile Mandicevschi cu o sumă de 10 fl. donată din partea „profesorului universitar Eusebie Popovici, în memoria reposatului paroch"[11] la un an de la moarte.

Aceste date, descoperite de noi în Arhiva de Stat din Cernăuți și susținute documentar, dovedesc cu certitudine originea etnică românească și confesiunea religioasă creștin-ortodoxă a acestei familii. De fapt, toți membrii familiei Mandicevschi întotdeauna s-au declarat români, deși recunoșteau că pe linia paternă aveau relații de rudenie cu rutenii.

Totodată activitatea culturală și socială a membrilor familiei Mandicevschi a fost legată de-a lungul anilor de societățile culturale românești din Bucovina. Au fost membri activi ai mai multor societăți cultural-muzicale, precum „Armonia", „Junimea", „Academia Ortodoxă", „Societatea doamnelor române din Bucovina", „Compozitorii Români din Europa" și altele. Au fost întotdeauna prezenți la diferite manifestări culturale care erau legate nemijlocit de viața culturală a românilor din Bucovina.

În ultimii 8 ani de cercetare arhivistică privind viața și preocupările membrilor familiei Mandicevschi am descoperit un vast material informativ privind activitatea lor culturală, muzicală, pedagogică, am încercat să corectez greșelile comise în publicațiile sovietice și ucrainene privind datele de naștere, apartenența etnică, cât și despre familiile cu care s-au înrudit de-a lungul anilor acești distinși români.

Multe materiale despre familia Mandicevschi găsim în revistele și ziarele românești din Cernăuți, apărute atât în perioada austriacă, cât și în cea românească, cum ar fi „Junimea Literară", „Apărarea Națională", „Gazeta Bucovinei", „Candela", „Făt-Frumos", „Glasul Bucovinei" și altele. Date importante sunt consemnate și în unele publicații de limba germană și ucraineană. Din aceste publicații putem reconstitui adevărul istoric și recrea biografia reală a familiei Mandicevschi.

În cimitirul ortodox din Cernăuți sunt înmormântați mai mulți membri ai familiei Mandicevschi pe mormintele cărora inscripțiile funerare sunt făcute de asemenea în limba română. La Bahrinești, lângă mormântul lui Ioan Mandicevschi,

se mai păstrează o cruce veche cu inscripția: „*Această sfântă cruce s-au făcut și s-au așezat aice prin osârdie și cheltuiala Sf. Sale p. Ioan Mandicevschi paroh din Bahrinești, care este pomenire a tot neamul*”. Este încă o demonstrare a faptului că familia Mandicevschi își are originile în satul Bahrinești din Bucovina.

Considerpm că prezentarea fotocopiilor din documentele din Arhiva de Stat din Cernăuți, precum și din presa vremii, demonstrează veridicitatea datelor expuse în acest articol.

NOTE

1. Vladimir Acatrini, *Satul Bahrinești și bisericile sale. Familia de preoți români Mandicevschi*, în „Mesager Bucovinean”, nr. XIV, 2/2017, p. 35-37.
2. Vladimir Acatrini, *Familia Mandicevschi în contextul vieții muzicale a Bucovinei*, în „Glasul Bucovinei”, nr. XXIV, 1/2017, p. 52-62.
3. Vladimir Acatrini, *Vidnovlenia factiv pro pohodjennia Eusebia Mandicevski*, în „Molodyi Vceny”, nr. 11 (51), 2017, p. 703-706.
4. Arhiva de Stat a Regiunii Cernăuți, Fond 228, inventar 3, dosar 33.
5. Vladimir Acatrini, *Vidnovlenea factiv*..., p. 704.
6. Schematismus der Bucovinaer gr.-or. Archiepiscopal-Diöcese din 1841-1896.
7. Arhiva de Stat a Regiunii Cernăuți, Fond 125, inventar 1, dosar 85.
8. Teodor Balan, *Documente Bucovinene*, Vol. VI (1760-1833), nr. 139, p. 414.
9. „Candela: foaie bisericească-literară”, Anul XV, 1896, p. 512-513.
10. Vladimir Acatrini, *Familia Mandicevschi*..., p. 53.
11. „Deșteptarea”, nr. 1, anul V, 1/13 ianuarie 1897, p. 2.

SUMMARY

Many discussions have been carried out in regard to the origin of the Mandicevschi family today, especially about their ethnicity, where the ancestors of this family came from and where their roots reached back to. Most of the Ukrainian researchers, as well as Ilie Dugan in his *Large Album of the Academic Societies „Arboroasa” and „Junimea” from Chernivtsi* says that, this family had come from Galicia and were Greek Catholics or even from Kiev, as „an old family of Slavic orthodox priests”. The above facts are, however not based on any archival evidence or, at least, bibliographical sources.

In the light of the documents discovered lately, we are tempted to argue that these statements are right and truthful. This data, found by us in the Cernăuți State Archives and well documented, prove with certainty the Romanian ethnic origin and the Christian-Orthodox religious confession of this family. In fact, all members of the Mandicevschi family always declared themselves Romanian, although they recognized that they had a relationship with the Ruthenians on the paternal line.

At the same time, the cultural and social activity of the Mandicevschi family members has been linked over the years to the Romanian cultural societies of Bucovina. They had been members of several musical and cultural societies, like „Harmony”, „Junimea”, „The Orthodox Academy”, „The Romanian Ladies' Society of Bukovina”, „The Romanian Composers of Europe” and others. They had always been present at various cultural events that were directly related to the cultural life of the Romanians in Bukovina.

Originele românești ale familiei Mandicevshi

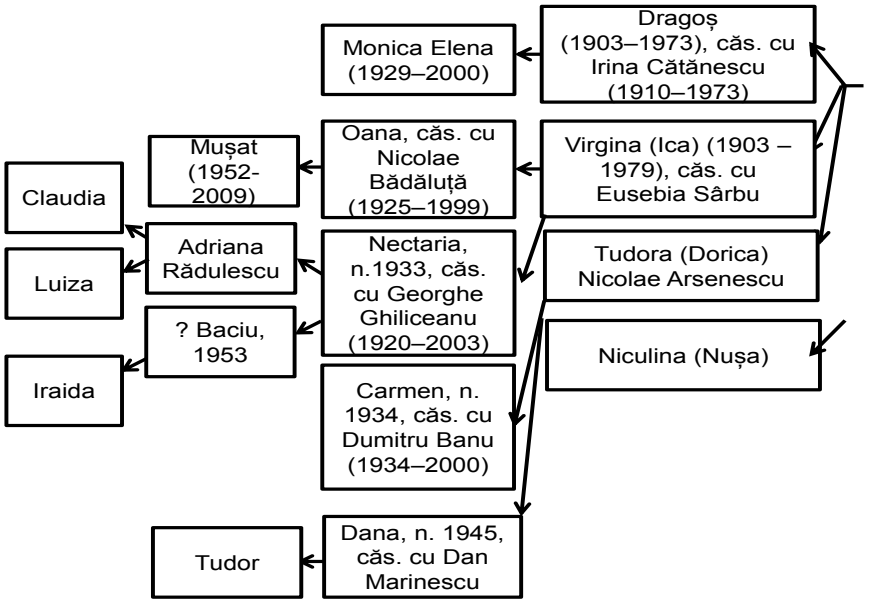

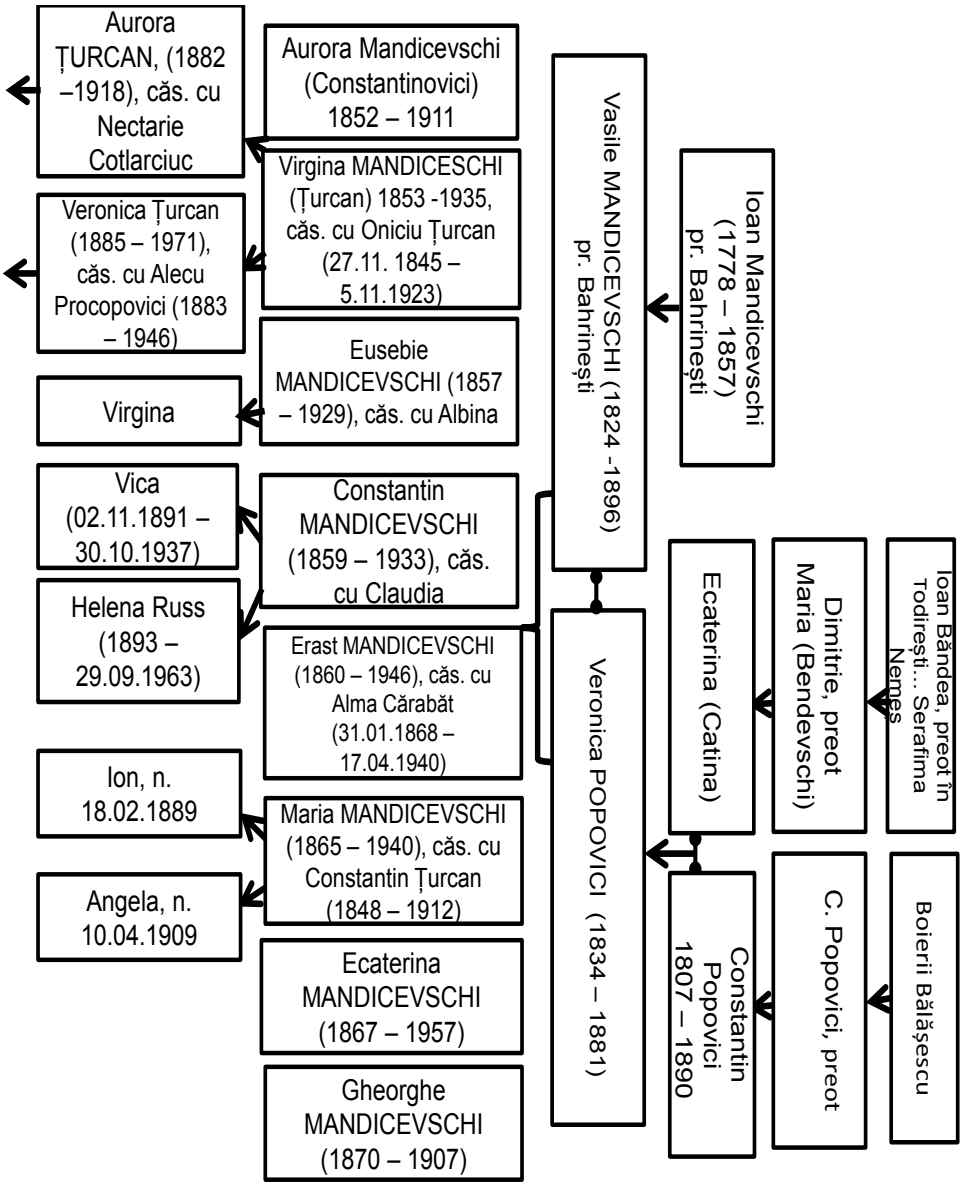
Ioan Mandicevschi (1778 – 1857) pr. Bahrinești
Vasile MANDICEVSCHI (1824 -1896) pr. Bahrinești
Veronica POPOVICI (1834 – 1881)
Ioan Băndea, preot în Todirești... Serafima Nemeș
Dimitrie, preot Maria (Bendevschi)
Ecaterina (Catina)
Constantin Popovici 1807 – 1890
C. Popovici, preot
Boierii Bălășescu
Aurora Mandicevschi (Constantinovici) 1852 – 1911
Virgina MANDICESCHI (Țurcan) 1853 -1935, căs. cu Oniciu Țurcan (27.11. 1845 – 5.11.1923)
Eusebie MANDICEVSCHI (1857 – 1929), căs. cu Albina
Constantin MANDICEVSCHI (1859 – 1933), căs. cu Claudia
Erast MANDICEVSCHI (1860 – 1946), căs. cu Alma Cărabăt (31.01.1868 – 17.04.1940)
Maria MANDICEVSCHI (1865 – 1940), căs. cu Constantin Țurcan (1848 – 1912)
Ecaterina MANDICEVSCHI (1867 – 1957)
Gheorghe MANDICEVSCHI (1870 – 1907)
Aurora ȚURCAN, (1882 –1918), căs. cu Nectarie Cotlarciuc
Veronica Țurcan (1885 – 1971), căs. cu Alecu Procopovici (1883 – 1946)
Virgina
Vica (02.11.1891 – 30.10.1937)
Helena Russ (1893 – 29.09.1963)
Ion, n. 18.02.1889
Angela, n. 10.04.1909

„Năvalnică este scurgerea timpului. Anii au trecut şi trec în continuare cu nemiluita. Viaţa se perindă şi ea într-un delir ameţitor. Parcă mai ieri tăvălugul istoriei reuşise să amestece toate însemnele distincte ale neamurilor conlocuitoare, încât aproape că devenisem o singură naţiune – marele popor sovietic – fără să mai ştim de unde am pornit fiecare, de unde venim şi încotro mergem. Cu limbile ajunseserăm ca la Turnul Babel... *Peştele cel mare*, vorba poetului (Arcadie Suceveanu), fermenta în burta lui popoare întregi, hotărându-le destinele şi făurindu-le o soartă străină de matricea proprie a fiecărui neam, o soartă pe măsura timpului croit de el.

Nestatornicia lucrurilor omeneşti are şi ea uneori pe lângă latura melancolică, tulburătoare, şi o latură senină, consolatoare. Astfel că, din mila lui Dumnezeu, de vreo două decenii încoace iarăşi am ajuns în pragul unui început de soartă. Bună-rea, aşa cum ne-a hărăzit-o Tatăl nostru, Carele este în Ceruri...”.

Este un fragment din introducerea unei cărți la care Ilie Luceac lucra în ultimul său an de viață – *Dialoguri cu bucovinenii*. Se gândea că dialogurile pe care le realiza împreună cu distinșii noștri bucovineni pentru revista „Glasul Bucovinei” ar trebui să-și găsească locul într-o carte, că visul de a se întoarce la Cernăuți, orașul pe care mulți dintre ei l-au părăsit nu de bună voie, se realiza parcă prin aceste dialoguri. Ultima vreme medita adesea despre trecerea timpului și a trecerii omului în neființă. Nu se temea de moarte, dar nu-și închipuia cum va fi viața lui când nu va mai fi mama. Oameni dragi au dispărut dintre noi. A fost marcat profund de moartea fratelui Ion. Cum va fi? Acum știe.

Au rămas pe masa de lucru și în memoria calculatorului, veșnicul nostru prieten și colaborator, multe gânduri ce urmau să se materializeze în articole și cărți. Cartea *Dialoguri cu bucovinenii* este aproape gata. Concepuse chiar coperta, este gata și introducerea…

Ne confruntăm și noi cu două probleme iliesciene – timpul și banii. În introducerea, aproape realizată, Ilie mai scria: „Mulţi oameni sunt tentaţi de imensitatea veşniciei. Gândul că nimeni nu-şi va mai aduce aminte de virtuţile lor îi chinuie în timpul vieţii, cu toate că unii dintre ei înţeleg, până la urmă, că segmentul de timp pe care-l parcurgem cu toţii şi care se cheamă viaţa noastră pământească este atât de neînsemnat, atât de minuscul în faţa veşniciei, încât nu merită să luăm în seamă deşertăciunea lui”.

Nu ne rămâne decât numai să realizăm ceea ce n-a reuşit să ducă el la bun sfârşit. Suntem în continuare împreună, lucrând la manuscrisele ce și le dorea atât de mult finalizate. Cititorii noștri vor avea posibilitatea să le citească în revista noastră.

Colectivul redacției „Glasul Bucovinei”

LA UN AN DE LA MOARTEA TATĂLUI MEU, ILIE LUCEAC

Iuliana Luceac
Cernăuți

Non omnis moriar multaque pars mei / Vitabit Libitinam…
(Horatiu*, Ode,* III, 30, 6)

A trecut și ziua de 5 iunie 2018, o zi de vară destul de cumplită, asemănătoare cu cea din vara trecută, când tatăl meu a plecat la cele veșnice: profesor, doctor în istorie, scriitor, dar și tatăl și soțul nostru iubit.

A fost decorat cu Ordinului Național „Meritul Cultural" în grad de ofițer, pentru contribuția deosebită la promovarea culturii; a fost membru fondator al Societății pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu" din Cernăuți; membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova; al Societății Scriitorilor Români din Cernăuți și al Societății Scriitorilor Bucovineni din Suceava; cercetător științific asociat la „Centrul pentru Studierea Problemelor Bucovinei", astăzi Institutul „Bucovina" (Filiala Iași a Academiei Române), cu sediul la Rădăuți; membru al Institutului Român de Genealogie și Heraldică „Sever Zotta" din Iași; redactor șef-adjunct al revistei „Glasul Bucovinei".

Printre operele sale publicate se află cărțile: *Familia Hurmuzaki: între ideal și realizare (O istorie a culturii românești din Bucovina în cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea)*, Editura Alexandru cel Bun, Cernăuți, Editura Augusta, Timișoara, 2000, 364 p.; *Discursurile lui Eudoxiu Hurmuzaki în Dieta Bucovinei– Din viața parlamentară a Bucovinei în cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea*, ediție bilingvă, cu stabilire de text, prefață, note și comentarii de Ilie Luceac, traducerea textului german de Catrinel Pleșu, Institutul Cultural Român, București, 2007, 367 p.; albumul *Cernăuți / Chernovtsy 1408-2008 (*în colaborare cu Alexandrina Cernov, Institutul Cultural Român, București, 2008, 158 p.; *Eudoxiu (Doxaki) Hurmuzaki (1812-1874)*, Editura „Alexandru cel Bun", Cernăuți, 2015, 117 p., dar și multe manuale, materiale publicate în diferite reviste și culegeri. Dar mai întâi de toate a fost un extraordinar profesor.

A murit într-o perioadă importantă și parcă s-a încheiat o epocă din viața mea. S-au rostit cuvinte frumoase despre tatăl meu, s-au scris poezii, s-au imprimat memorii despre regretatul tătic al meu în țară și peste hotarele ei, pentru care le mulțumesc tuturor, care au făcut-o și o vor face-în continuare.

Am făcut niște cercetări în privința instalării unei plăci comemorative la Cernăuți și apelez la toți foștii lui colegi, prieteni și compatrioți să faciliteze, după putință, la acest proiect, mai ales cu un sfat temeinic.

Tatăl meu a fost un bucovinean distins, a avut vocația de profesor, a fost un umanist, dar și o personalitate extraordinară, delicată, cu un tact și simț al umorului, uneori departe de problemele cotidiane și totodată iubitor și iubit. Vă mulțumesc tuturor celor care îi duceți dorul, îi continuați pasiunea și îi celebrați memoria. Pentru mine este și va fi mereu viu prin influența sa în viața mea personală și profesională.

Veșnica pomenire, dragă părinte și prietene!

EUDOXIU (DOXUŢĂ) HURMUZAKI ŞI APORTUL SĂU LA STUDIEREA ISTORIEI ROMÂNILOR. PSALTIREA HURMUZAKI*

Ilie Luceac

Doamnelor şi domnilor! Cel despre care voi avea onoarea să vă vorbesc astăzi aici, a făcut parte din Consiliul Naţional Român din Bucovina, constituit în 1918, la Cernăuţi. Este vorba de Eudoxiu (Doxuţă) Hurmuzaki, care a fost membru în delegaţia Bucovinei ce a prezentat regelui Ferdinand, în 16 noiembrie 1918, la Iaşi, Actul Unirii[1].

Tema propusă de noi va lua în dezbatere un manuscris mai vechi, care, potrivit părerii specialiştilor, a fost scris aproximativ între 1500 şi 1520. Importanţa manuscrisului şi problemele controversate în legătură cu autenticitatea sa ne-au oferit curajul de a prezenta această temă. Sperăm să putem satisface aşteptările Domniilor voastre şi să reuşim să recuperăm îndrăzneala de a aborda tema propusă, în primul rând prin faptul că este vorba de un manuscris al unei Psaltiri, şi, în al doilea rând, că cel care a păstrat acest manuscris, înţelegându-i valoarea şi oferindu-l ulterior Academiei Române în calitate de donaţie, este un Hurmuzaki. Este vorba de Doxuţă Hurmuzaki (1845-1931), fiul lui Gheorghe Hurmuzaki, unul dintre membrii primei generaţii a celebrilor fraţi Hurmuzaki din Bucovina.

În decursul întregii sale activităţi politice Eudoxiu (Doxuţă) Hurmuzaki – reprezentant destoinic al celei de a doua generaţie a Hurmuzăkeştilor – a luptat cu energie pentru drepturile naţiunii sale şi pentru prosperarea Bucovinei. Având o bună şi serioasă pregătire profesională – Theresianum-ul şi studiile juridice la Universitatea din Viena – el a intrat în serviciul administrativ politic al Bucovinei în 1868, de unde, peste opt ani, a trecut la Ministerul de Interne[2].

Angrenat în viaţa politică din Bucovina, Doxuţă Hurmuzaki a făcut parte din Partidul Naţional Român, alături de Iancu Flondor, Modest Grigorcea, Dionisie Bejan şi alţii. Câteva date referitoare la activitatea parlamentară a lui Doxuţă Hurmuzaki în Dieta Ţării Bucovinei şi în Camera Imperială din Viena le găsim în cuvântările dr. Ioan Ţurcan[3], consilier consistorial emerit, deputat în Camera imperială şi în Dieta Bucovinei.

Ca om de cultură, Doxuţă Hurmuzaki a urmat exemplul strălucitului său părinte, Gheorghe Hurmuzaki (1817-1882) şi a unchiului său, istoricul şi omul politic Eudoxiu Hurmuzaki (1812-1874), unul dintre ctitorii istoriografiei româneşti moderne, ai cărui 204 ani de la naştere i-am marcat la 29 septembrie 2016. În perioada dintre anii 1887-1897 Doxuţă s-a aflat în fruntea Societăţii pentru Cultura şi Literatura Română în Bucovina. A luat parte la înfiinţarea tuturor aşezămintelor culturale de aici, contribuind în acest fel la cimentarea temeliei românismului în Bucovina. Un timp a deţinut şi funcţia de preşedinte al Asociaţiei pentru cultivarea muzicii româneşti „Armonia" din Cernăuţi. Prezidează în 1904 memorabilele serbări de la Putna, în legătură cu comemorarea a 400 de ani de la moartea marelui voievod Ştefan[4].

Pentru bogata activitate politică şi culturală, fiul lui Gheorghe Hurmuzaki

* Discurs rostit de Ilie Luceac la Universitatea din Alba Iulia în anul 2016.

a fost apreciat de contemporani. Curtea de la Viena l-a ridicat la rang de baron, respectându-i descendenţa şi aptitudinile sale profesionale. El s-a stins din viaţă în 1931 şi îşi doarme somnul de veci în cimitirul central Horecea din Cernăuţi, în cripta familiei, alături de tatăl şi rudele sale.

Nu întâmplător am amintit în treacăt despre activitatea politică şi culturală a lui Doxuţă, ci pentru ca să înţelegem preocupările sale în domeniul artelor, pe care ştia să le aprecieze la justa lor valoare. Doxuţă Hurmuzaki a fost şi un mare colecţionar de manuscrise şi publicaţii vechi, care aveau o valoare deosebită pentru cultura românească. *Catalogul manuscriselor româneşti*[5], editat de acad. Gabriel Ştrempel, înregistrează la cota 3349 din volumul III şi la cota 4702 din volumul IV scrisori ale lui Vasile Alecsandri, Nicolae Bălcescu, Iancu Alecsandri, Dimitrie Bolintineanu către fraţii Hurmuzaki, cât şi o istorie politică a Daciei, editată în 1808. Toate acestea şi alte documente preţioase au fost dăruite de Doxuţă Hurmuzaki Academiei Române în 1921.

O altă donaţie importantă către Academia Română a fost făcută de către Doxuţă Hurmuzaki cu mult mai înainte. Este vorba de o psaltire-manuscris. O ediţie a acestui exemplar, „cel mai vechi şi totodată cel mai interesant monument al limbii şi literaturii române de la începutul secolului al XVI-lea”[6] a fost realizat în 2005, de către colectivul de limbă literară şi filologie al Institutului de Lingvistică „Iorgu Iordan–Al. Rosetti” din Bucureşti.

Iată ce însemnare face academicianul Ioan Bianu, Director al Bibliotecii Academiei Române între anii 1884-1935, creatorul Şcolii Naţionale de Biblioteconomie şi Bibliografie, pe o foaie ataşată copertei: „*mss. Psaltire românească*, sec. XVI (limba din Psaltirile Scheiană şi Voroneţeană), în 8º, foi 134[7], dăruită de Eud. Hurmuzaki. Şed. 9 iulie 1904”[8]. Astfel se explică faptul de ce *Psaltirea* amintită poartă numele lui Hurmuzaki.

Psaltirea Hurmuzaki (în continuare-PH) este un document istoric important care se păstrează în depozitul de manuscrise al Bibliotecii Academiei Române şi a fost catalogată sub numărul 3077. Psaltirea este „un volum de hârtie groasă, care are o lungime de 205 mm, o lăţime de 144 mm şi este legat între două scoarţe de lemn îmbrăcate în piele”[9].

Cei care au facsimilat şi au editat în 2005 textul manuscrisului, şi anume, cercetătorii Ion Gheţie şi Mirela Teodorescu, susţin că „din cele 134 de foi numerotate mecanic, ultimele 9, adăugate mai târziu, cuprind tipicul evangheliilor în slavonă. Textul propriu-zis al *PH* este scris pe 125 de file, pe ambele părţi, cu excepţia filei 125, din care a fost folosită numai faţa recto. Manuscrisul reprezintă versiunea românească a psalmilor lui David (1-150). Textul *PH* este lacunar: lipsesc câţiva psalmi, precum şi fragmente din alţi psalmi. Ultimele rânduri de pe fila 125-recto- cuprind cuvintele cu care începe psalmul 151, pe care copistul nu l-a mai scris. Pe fila 125-verso- se găsesc două însemnări fără importanţă pentru text”[10].

O prezentare amănunţită a manuscrisului *Psaltirii Hurmuzaki* a realizat-o I.-A. Candrea în *Psaltirea Scheiană*[11]. Potrivit părerii acestui cercetător avizat, iniţial manuscrisul *PH* cuprindea 140 de foi, din care s-au pierdut 15 foi[12]. Pe fiecare pagină copistul a scris 25 sau 26 de rânduri (cele mai multe pagini având 26 de rânduri), cu excepţia filei 42 verso, unde, din cauza imprimării cernelei de pe faţa recto, spaţiul rezervat primelor patru rânduri n-a putut fi folosit.

Înălţimea textului este, în general, de 165 mm, iar lungimea rândurilor se înscrie între 23 mm (5 verso / 26) şi 105 mm (34 recto / 14), cele mai multe rânduri având între 80 şi 100 mm.

Hârtia *Psaltirii Hurmuzaki* este pătată, murdară, pe alocuri mâncată de cari, cu marginile rupte. Manuscrisul s-a deteriorat din cauza timpului şi a mânuirii defectuoase. El se prezintă mai deteriorat faţă de stadiul de acum circa 40 de ani, când au fost executate fotocopiile pentru Institutul de Lingvistică al Academiei Române. Cercetătorii care s-au ocupat de manuscris afirmă că hârtia pe care a fost scrisă *Psaltirea Hurmuzaki* este de provenienţă italiană. Cât priveşte filigranele hârtiei, cea mai recentă cercetare care aparţine lui Alexandru Mareş precizează că ne aflăm în faţa a două tipuri diferite de hârtie, primul reprezentând *o corabie cu vâsle având în vârful catargului un steag*, celălalt, *o ancoră simplă*[13].

Scrisul din manuscris nu este egal, dar trăsăturile par să ducă la concluzia existenţei aceleiaşi mâini. În text se întâlnesc multe corecturi efectuate de mâna scribului. Se are în vedere diverse cuvinte omise, apoi adăugate ulterior peste rând, sau, în mai multe cazuri, cuvinte care sunt scrise în partea stângă, în dreapta sau în josul paginii (foarte rar în partea de sus), în spaţiul rămas liber al paginii. În text există de asemenea şi multe ştersături. Sunt tăiate cuvinte întregi, fragmente de cuvinte, slove etc.

Cerneala cu care s-a scris manuscrisul este de culoare cafenie. Titlurile psalmilor, cifrele corespunzătoare şi slova iniţială a cuvântului cu care începe fiecare prim verset sunt scrise cu chinovar. Cu chinovar este scris de regulă cuvântul *„slava”* care precedă titlul şi cifra psalmilor sau, dacă psalmul are mai multe părţi, tot cu chinovar a fost scris cuvântul care apare înaintea fiecărei părţi. „Toate aceste tăieturi indică, după părerea îngrijitorilor ediţiei manuscrisului, faptul că cel care a copiat textul psaltirii a făcut ulterior o revizie, corectând unele greşeli. Nu o dată, cuvintele adăugate de copist în marginile albe sunt precedate de un semn care există şi în text, în locul unde trebuie introduse acestea”[14].

Cel dintâi care s-a ocupat de *Psaltirea Hurmuzaki* din punct de vedere filologic a fost editorul *Psaltirii Voroneţene,* Constantin Găluşcă. El se opreşte detaliat asupra filiaţiei psaltirilor româneşti din secolul al XVI-lea. Conform părerii sale, *Psaltirea Hurmuzaki* descinde din traducerea originală, reprezentând o copie aparte mai apropiată de aceasta decât celelalte psaltiri din acelaşi interval de timp[15]. Admiţând că *Psaltirea Hurmuzaki* este o copie, potrivit ultimelor cercetări ale specialiştilor, există două ipoteze care se pot susţine în ceea ce priveşte relaţia dintre acest text şi celelalte psaltiri româneşti din secolul al XVI-lea, şi anume:

a) Psaltirea Hurmuzaki este o prelucrare a traducerii din care descind celelalte psaltiri contemporane;

b) Psaltirea Hurmuzaki derivă dintr-o altă traducere care a suferit la un moment dat unele modificări prin folosirea versiunii din care descind *Psaltirea Scheiană, Psaltirea Voroneţeană* şi cele două *Psaltiri* tipărite de Coresi.

Nu putem însă trece cu vederea faptul că între *Psaltirea Scheiană, Psaltirea Hurmuzaki, Codicele Voroneţean* şi *Psaltirea Voroneţeană* se constată atât asemănări, cât şi unele deosebiri, care nu sunt întotdeauna neglijabile.

Din comparaţia *Psaltirii Hurmuzaki* cu *Psaltirea Scheiană, Psaltirea Voroneţeană* şi cele două *Psaltiri* coresiene (1570 şi 1577) se observă:

1. greşeli de traducere în comun tuturor versiunilor;
2. omisiuni în comun proprii tuturor versiunilor;
3. traduceri particulare proprii tuturor versiunilor;
4. traduceri particulare, greşeli de traducere, omisiuni, adaosuri în *Psaltirea Hurmuzaki* şi una sau două din celelalte versiuni.

Deci, este evidentă filiaţia dintre aceste manuscrise. Mai mult decât atât. În studiul introductiv la ediţia *Psaltirea Hurmuzaki, I*, cercetătorii Ion Gheţie şi Mirela Teodorescu, referindu-se la problemele de filiaţie a manuscriselor studiate, conchid: „Cercetând aparatul critic al ediţiei Candrea a *Psaltirii Scheiene*, vom fi frapaţi de numeroasele concordanţe între *Psaltirea Hurmuzaki* şi *Psaltirea slavo-română* atribuită lui Şerban Coresi (1588-1589) şi *Psaltirea* lui Dosoftei din 1680”[16]. Într-un articol consacrat acestei probleme, semnat de Ion Gheţie, au fost furnizate un număr mare de asemănări (ajungându-se uneori până la identificarea lucrurilor) între *Psaltirea Hurmuzaki* şi cele două psaltiri din circa 1588-1589 şi 1680[17]. De aici deducem că versiunea conţinută de *Psaltirea Hurmuzaki* a cunoscut o anumită răspândire atât în secolul al XVI-lea, cât şi în secolul următor.

În ceea ce priveşte localizarea, unii dintre cercetători au localizat textele rotacizante în Moldova. Acelaşi Ion Gheţie, în cartea sa *Începuturile scrisului în limba română*, afirmă: „E adevărat că trei dintre texte *(Psaltirea Voroneţeană, Psaltirea Hurmuzaki* şi *Codicele Voroneţean)* au fost găsite în Bucovina (nu ştim exact unde a descoperit Asachi manuscrisul *Psaltirii Scheiene*). Nu e exclus ca textele să fi fost scrise în regiunea în care au fost găsite la sfârşitul secolului trecut (adică la sfârşitul secolului al XIX-lea – *n.n. I.L.*). Există chiar notiţe pe unele din ele care arată că manuscrisele se aflau cu secole în urmă tot pe teritoriul Moldovei. Nu putem avea însă certitudine în această privinţă, deoarece în epoca veche cărţile şi manuscrisele circulau destul de intens şi e posibil ca un text să fie descoperit la mare distanţă de regiunea unde a fost scris şi al cărei grai îl vorbea, probabil, scriitorul”[18].

Metoda de cercetare a problemei a fost schiţată de Al. Rosetti, care scrie: „Manuscrisele celor mai vechi traduceri româneşti de cărţi religioase nu sunt datate şi nu conţin nici o indicaţie asupra localităţii unde ele au fost scrise. Datarea şi localizarea lor se pot face, aşadar, numai prin criterii de ordin lingvistic. Datarea obţinută pe această cale atrage după sine legătura ce trebuie stabilită între traduceri şi curentul sau mişcarea culturală care le-a provocat”[19]. Pentru că limba textelor nu permite o datare precisă, P. P. Panaitescu s-a adresat în acest scop filigranului *Psaltirii Hurmuzaki* şi criptogramei aflate în *Psaltirea Scheiană.* Filigranul ar indica anii 1500-1515, iar presupusele cifre din criptogramă ar ascunde anul 1515[20]. Pentru P. P. Panaitescu, ca şi pentru majoritatea cercetătorilor, primele scrieri religioase româneşti sunt originalele aşa-numitelor texte rotacizante. El este de părere că „traducerea lor s-a făcut în Maramureş, la sfârşitul secolului al XV-lea şi la începutul celui următor”[21]. Pentru a ajunge la aceste rezultate, P. P. Panaitescu a ales calea de cercetare urmată de I.-A. Candrea şi expusă cât se poate de clar, în 1944, de Al. Rosetti, şi care constă în a fixa, prin criterii lingvistice sau de altă natură, timpul când şi locul unde s-au tradus textele în cauză şi a atribui apoi traducerea lor acelei mişcări literare care şi-a semnalat existenţa în regiunea şi epoca respectivă[22].

În 1924, Al. Rosetti va exclude totuşi, până la urmă, Moldova ca teritoriu unde au fost traduse textele rotacizante, optând, ca şi Candrea, pentru Maramureş

şi nordul Ardealului ca patrie a textelor[23]. Tot Alexandru Rosetti datează textul în prima jumătate a secolului al XVI-lea şi combate ideea lui Pascu cum că textul ar fi o copie, şi nu original[24]. Ovid Densusianu susţine în 1938 că *Psaltirea Hurmuzaki* ar fi o copie[25], opinie asupra căreia s-a pronunţat şi A. Avram[26]. Conform părerii lui Şt. Ciobanu, *Psaltirea Hurmuzaki* ar fi copia unui bruion al traducerii originale, datând dintre 1500 şi 1520[27].

După cum vedem, părerile cercetătorilor diferă. Panaitescu crede că, după grafie, textul ar arăta că scribul nu urma tradiţia marilor mănăstiri din nordul ţării[28]. G. Ivănescu afirmă că „textul a fost elaborat undeva în nordul Dacoromaniei, dar nu în Maramureş, la Mănăstirea Peri[29].

Rezumând aceste opinii diferite, rămânem la părerea cercetătorului Ion Gheţie, care, în mai multe studii ale sale, bazându-se pe diferite probe, în special lingvistice, susţine că „*Psaltirea Hurmuzaki* este o copie, şi nu un original”[30]. Tot el aduce noi contribuţii la localizarea textelor rotacizante şi mai ales a *Psaltirii Hurmuzaki* şi a raporturilor dintre textul *PH* şi unele versiuni ale psaltirii din secolele al XVI-lea şi al XVII-lea[31].

În 1979 apare cea dintâi ediţie a *Psaltirii Hurmuzaki*, datorată lui C. Ciuchindel. Autorul nu dă o desluşire concretă, deci nu avem certitudinea că textul este original sau copie. Datarea este controversată, ca şi curentul cultural care a stat la baza scrierii textului. Textul este reprodus în transliteraţie şi prezintă frecvent lecţiuni eronate[32]. De-a lungul timpului au existat diverse opinii în legătură cu originalul slavon al traducerii româneşti a *Psaltirii Hurmuzaki*. Potrivit părerii lui Candrea, la baza traducerii s-a aflat o versiune slavonă foarte apropiată de cea a *Psaltirii* sârbeşti a lui Branko Mladenović şi datată la 1346[33]. Alexandru Mareş, ultimul care s-a pronunţat asupra acestei probleme, susţine că avem în faţa noastră o versiune a unei alte traduceri slavone care păstrează unele particularităţi ale versiunii lui Mladenović, dar conţine şi trăsături pe care le găsim în cea mai veche traducere slavonă a *Psaltirii.* Prin trăsăturile caracteristice atât a vechii, cât şi a noii redacţii a *Psaltirii* slavone, *Psaltirea Hurmuzaki* pare a avea o vechime mai mare decât a celorlalte psaltiri din secolul al XVI-lea.

Într-o lucrare de proporţii mai mari consacrate întrebării dacă *Psaltirea Hurmuzaki* este o copie sau original, Ion Gheţie, îngrijitorul ediţiei din 2005 a *Psaltirii Hurmuzaki,* în două volume, a ajuns la concluzia că „*Psaltirea Hurmuzaki* nu este autograful traducătorului, ci o copie executată după o psaltire slavo-română[34].

Care ar fi justificarea titlului comunicării noastre? De ce totuşi un manuscris controversat? Iată întrebările la care trebuie să dăm un răspuns. În pofida faptului că s-au făcut diverse studii cu privire la *Psaltirea Hurmuzaki*, cel mai versat cercetător al acestui text, Ion Gheţie, ajunge la următoarele concluzii, care ne pot servi ca răspuns la întrebările noastre, şi anume: „Ne lipsesc date sigure într-o serie de probleme importante: nu ştim cu certitudine dacă un text de însemnătatea *Psaltirii Hurmuzaki* este cu siguranţă o copie sau original, nu ne este clar raportul dintre versiunile rotacizante ale psaltirii (deşi colaţionarea lor s-a făcut demult). E încă insuficient lămurită relaţia care se stabileşte între ea şi psaltirile lui Coresi ori între *Codicele Voroneţean* şi *Apostolul* tipărit de diaconul muntean. Nu putem, de asemenea, scoate definitiv din discuţie unele opinii aparent depăşite, fără riscul de a fi contrazişi ulterior.(...) Ceea ce putem face astăzi este explorarea conştiincioasă, după criterii

unitare, a informaţiilor existente, propunând o metodă care să clarifice, într-o formulă finală lipsită de contradicţii, diversele constatări, susceptibile uneori de explicaţii multiple”[35]. În concluziile sale Ion Gheţie mai adaogă: „După părerea noastră, cele mai multe cercetări au greşit fundamental încercând să dateze originalele textelor, operaţie sortită de la început eşecului. (...) E posibil ca între original şi manuscrisul nostru să se fi intercalat una sau mai multe copii, fără a putea însă preciza câte”[36]. Nici datele propuse de I.-A. Candrea, Al. Rosetti şi P. P. Panaitescu –„singurele care merită, de la un cap la altul, efortul unei examinări atente – nu sunt rezultatul unei demonstraţii integral argumentate, scrie Ion Gheţie. Mai mult, ele se referă la originalele textului. (...) Or, nici unul din cei trei cercetători n-a putut aduce dovezi despre existenţa în Maramureş a unui curent de promovare a limbii române în scrisul literar”[37].

Cât priveşte ediţia în două volume a manuscrisului-facsimil al *Psaltirii Hurmuzaki,* editat în 2005 la Editura Academiei Române, cu studiu filologic, studiu lingvistic şi ediţie de Ion Gheţie şi Mirela Teodorescu–Vol. I (213 p.+Facsimile); Indice de cuvinte de Rovena Şenchi–Vol. II (195 p.),– el a pus probleme multiple în faţa editorilor. În primul rând, la găsirea celei mai potrivite soluţii pentru transcriere. S-a ales între transliteraţie şi transcriere interpretativă. S-a optat pentru o încercare de interpretare a valorii slovelor chirilice întâlnite în *Psaltirea Hurmuzaki.* Textul *PH,* scris la începutul secolului al XVI-lea, reflectă greutăţile întâmpinate de scrib, din cauza unei tradiţii româneşti mai puţin îndelungate. „Pentru a uşura parcurgerea şi cercetarea *PH,* notează editorii în *Nota asupra ediţiei,* am considerat că este utilă o demarcaţie clară între un psalm şi altul”[38]. Din acelaşi motiv, textul fiecărui psalm a fost prezentat pe versete, după ediţia *Septuagintei*, împărţire făcută de I. Bianu în ediţia *Psaltirii Scheiene*[39].

În concluzie, putem afirma că *Psaltirea Hurmuzaki* este un document care mărturiseşte devotamentul lui Doxuţă Hurmuzaki pentru cultura românească.

S-ar părea, la prima vedere, să fie un fapt divers, însă este totuşi semnificativă o notă a lui Iacob Negruzzi din „Convorbiri literare”, care atestă interesul lui Eudoxiu Hurmuzaki faţă de vestigiile istoriei naţionale. Negruzzi notează la 1891 în revista bucureşteană: „Pe lângă documente, manuscripte, monede, medalii etc., Academia a mai primit în acest an din partea d-lui Dim.[itrie] Sturdza un obiect din cele mai preţioase: este o bucată din coroana domnească a Marelui Ştefan, culeasă de Eudoxiu Hurmuzaki la Putna, cu ocaziunea dezgropării Sf.[intelor] morminte domneşti şi păstrată în scumpătate într-o cutiuţă de aur. La vederea acestui obiect de aparenţă neînsemnată, care patriot român nu va fi împresurat de amintiri măreţe şi nu va simţi inima sa bătând mai viu şi mai puternic?”[40]. Cine a fost cel care a donat acel fragment de coroană care a aparţinut voievodului Ştefan cel Mare şi Sfânt, nu ştim exact deocamdată. Chiar dacă ar fi fost istoricul Eudoxiu Hurmuzaki sau nepotul său Doxuţă – nu contează. Important rămâne că Hurmuzăkeştii au susţinut, au propagat şi au stăruit pe toate căile pentru sporirea culturii româneşti, în toate domeniile ei de afirmare.

NOTE

1. Dimitrie Bucevschi, *Amintiri din anul Unirii*, în Ion I. Nistor, *Amintiri răzleţe din timpul Unirii–1918*, Cernăuţi, Tiparul Glasul Bucovinei, 1938, p. 75.
2. Ilie Luceac, *Familia Hurmuzaki: între ideal şi realizare (O istorie a culturii româneşti din Bucovina în cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea)*, Editura *Alexandru cel Bun*, Cernăuţi, Editura *Augusta*, Timişoara, 2000, p. 253.
3. *Dare de seamă a deputatului dr. Ioan Ţurcan asupra activităţii sale parlamentare în Dieta Ţării Bucovinei şi în Camera imperială din Viena*, Cernăuţi, Societatea tipografică bucovineană, 1899, p. 31-70.
4. Ilie Luceac, *op. cit.,* p. 256.
5. Gabriel Ştrempel, *Catalogul manuscriselor româneşti*, 4 volume, Bucureşti, Editura ştiinţifică şi enciclopedică, 1978.
6. *Psaltirea Hurmuzaki, I*. Studiu filologic, studiu lingvistic şi ediţie de Ion Gheţie şi Mirela Teodorescu, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2005, p. 5.
7. Cifra de pe foaia alăturată manuscrisului a fost scrisă ulterior cu creion albastru.
8. Apud *Psaltirea Hurmuzaki, I*., p. 11.
9. I.-A. Candrea, *Psaltirea Scheiană comparată cu celelalte psaltiri din sec. XVI şi XVII traduse din slavoneşte*, Bucureşti, 1916, vol. I, p. XLVI.
10. *Psaltirea Hurmuzaki, I*., p. 11.
11. I.-A. Candrea, *op. cit.*, p. XLVI-XLVII.
12. O enumerare atentă şi întemeiată a acestor lipsuri întâlnim tot în studiul lui Candrea, *Ibidem.*
13. Alexandru Mareş, *Consideraţii pe marginea datării <Psaltirii Hurmuzaki>*, în „Limba Română", Anul XLIX, nr. 4-6, Bucureşti, 2000, p. 675-683.
14. *Psaltirea Hurmuzaki, I*., p. 12.
15. Constantin Găluşcă, *Slavisch-rumänisches Psalterbruchstück*, Halle, 1913, S. 20-27.
16. *Psaltirea Hurmuzaki, I*. Studiu filologic, studiu lingvistic şi ediţie de Ion Gheţie şi Mirela Teodorescu, p. 22.
17. Ion Gheţie, *Psaltirea Hurmuzaki şi filiaţia psaltirilor româneşti din secolul al XVI-lea şi al XVII-lea,* în „Limba Română", XXVII, 1978, nr. 1, p.51-57.
18. Ion Gheţie, *Începuturile scrisului în limba română, Contribuţii filologice şi lingvistice*, Editura Academiei RSR, Bucureşti, 1974, p. 62.
19. Al. Rosetti, *Istoria limbii române de la origini până în secolul al XVII-lea,* Bucureşti, 1968, p. 639.
20. *Ibidem*, p. 70-77.
21. P.P. Panaitescu, *Începuturile şi biruinţa scrisului în limba română*, Bucureşti, 1965, p. 66-97.
22. Al. Rosetti, *op. cit.,* p. 639-640.
23. Al. Rosetti, *Étude sur le rhotacisme en roumain,* Paris, 1924, p. 4.
24. Idem, *Recherches sur la phonétique du roumain au XVI-e siècle*, Paris, 1926, p. 11-16.
25. Ovide Densusianu, *Histoire de la langue roumaine*, II, Paris, 1901-1938, p. 115.
26. Andrei Avram, *Contribuţii la interpretarea grafiei chirilice a primelor texte româneşti*, extras din „Studii şi cercetări lingvistice", XV, 1964, *Grafia chirilică,* p. 104.
27. Şt. Ciobanu, *Istoria literaturii române vechi*, vol. I, Bucureşti, 1947, p. 152-153.
28. P.P. Panaitescu, *op. cit.,* p. 74-75, 120, 129-140.
29. G. Ivănescu, *Studii de istoria limbii române literare,* Iaşi, 1969, p. 36.

30. *Psaltirea Hurmuzaki, I*., p. 10.
31. Pe lângă cartea apărută în 1974, *Începuturile scrisului în limba română-Contribuţii filologice şi lingvistice*, Editura R.S.R., Bucureşti, 1974, 208 p., Ion Gheţie mai scrie: *Psaltirea Hurmuzaki-copie sau original?*, în *Studii de limbă literară şi filologie,* III, 1974, p. 241-259; *Maramureşul anilor 1500, patrie a textelor rotacizante?,* în „Limba Română", Bucureşti, XVII, 1968, nr. 3, p. 251-258; *Psaltirea Hurmuzaki şi filiaţia psaltirilor româneşti din secolul al XVI-lea şi al XVII-lea,* în „Limba Română", XXV, 1978, nr. 1, p. 51-57; *Contribuţii la localizarea psaltirilor româneşti din secolul al XVI-lea,* în *Cele mai vechi texte româneşti. Contribuţii filologice şi lingvistice*, de Emanuela Buză, Gheorghe Chivu, Mariana Costinescu, Ion Gheţie, Alexandru Mareş, Alexandra Roman Moraru, Florentina Zgraon; coordonator Ion Gheţie, Bucureşti, 1982, p. 147-182; *Moldova şi textele rotacizante,* în „Limba Română", XXV, 1976, nr. 3, p. 257-268.
32. Vezi *Psaltirea Hurmuzaki.* Transliteraţie, prefaţă şi note de C. Ciuchindel, Bucureşti, 1979.
33. I.-A. Candrea, *Psaltirea Scheiană comparată cu celelalte psaltiri...,* I, p. CXII.
34. Ion Gheţie, *Psaltirea Hurmuzaki,* p. 259.
35. Idem, Începuturile scrisului în limba română, Contribuţii filologice şi lingvistice, p. 46-47.
36. *Ibidem*, p. 79.
37. *Ibidem*, p. 93.
38. *Psaltirea Hurmuzaki, I*., p. 76.
39. Vezi *Psaltirea Scheiană* (1482), ms. 449 B.A.R., publicată de prof. I. Bianu, pe atunci bibliotecarul Academiei Române. Tomul I. Textul, în facsimile şi transcriere cu variantele din Coresi (1577). Ediţiunea Academiei Române, Bucureşti, 1889, p. XIV-XV.
40. „Convorbiri literare", An. XXV, nr. 2, 1 mai 1891, p. 199.

BIBLIOGRAFIE

– Bucevschi, Dimitrie, *Amintiri din anul Unirii*, în Ion I. Nistor, *Amintiri răzleţe din timpul Unirii–1918*, Cernăuţi, Tiparul Glasul Bucovinei, 1938.

– Candrea, I.-A., *Psaltirea Scheiană comparată cu celelalte psaltiri din sec. XVI şi XVII traduse din slavoneşte*, Bucureşti, 1916, vol. I.

– Ciobanu, Şt., *Istoria literaturii române vechi*, vol. I, Bucureşti, 1947.

– Densusianu, Ovide, *Histoire de la langue roumaine*, II, Paris, 1901-1938.

– Găluşcă, Constantin, *Slavisch-rumänisches Psalterbruchstück*, Halle, 1913, S. 20-27.

– Gheţie, Ion, *Începuturile scrisului în limba română, Contribuţii filologice şi lingvistice*, Editura Academiei RSR, Bucureşti, 1974.

– Luceac, Ilie, *Familia Hurmuzaki: între ideal şi realizare (O istorie a culturii româneşti din Bucovina în cea de a doua jumătate a secolului al XIX-lea)*, Editura *Alexandru cel Bun*, Cernăuţi, Editura *Augusta*, Timişoara, 2000.

– Panaitescu, P. P., *Începuturile şi biruinţa scrisului în limba română*, Bucureşti, 1965.

– *Psaltirea Hurmuzaki, I*. Studiu filologic, studiu lingvistic şi ediţie de Ion Gheţie şi Mirela Teodorescu, Editura Academiei Române, Bucureşti, 2005.

– Ştrempel, Gabriel, *Catalogul manuscriselor româneşti*, 4 volume, Bucureşti, Editura ştiinţifică şi enciclopedică, 1978.

SUMMARY

The topic of our report embraces a manuscript that was elaborated approximately one hundred years prior to the chronological limit prognostication set by the program of the Conference *The Old Romanian Book in the Habsburg Empire (1691-1830)*. The significance of the manuscript and the controversies about its authenticity offered us a chance to dispute over a manuscript of a Psalter, which was preserved and later offered to the Romanian Academy as a donation by a representative of Hurmuzaki family. That would have been Doxuţă Hurmuzaki (1845-1931), the son of Gheorghe Hurmuzaki, one of the members of the first generation of the famous Hurmuzaki brothers from Bukovina. Apart from his political activity, Doxuţă Hurmuzaki was an ardent collector of manuscripts and old publications, which had exceptional value for the Romanian culture.

The Psalter donated to the Romanian Academy is „the oldest and at the same time the most interesting monument of Romanian language and literature of the beginning of the XVIth century".

The Hurmuzaki Psalter is an important historical document, kept in the manuscript storehouse of the Library of the Romanian Academy and listed under the number 3077. Those who facsimiled and edited the text of the manuscript, containing two volumes in 2005, namely the researchers Ion Gheţie and Mirela Teodorescu, sustain that, „out of 134 mechanically numbered pages, the last 9, added later, contain the typicalness of the Gospels in Slavonic". The proper text of the *Hurmuzaki Psalter* was written on 125 leaves, both sides, except for leaf 125, of which only the recto side was used. The manuscript represents a Romanian version of the Psalm of David (1-150).

VERSIFICAȚIA LUI LUCIAN BLAGA: *POEMELE LUMINII*

Cristina PALADIAN[*]
Cernăuți

La o sută de ani de la debutul publicistic al lui Lucian Blaga în ziarul cernăuțean „Glasul Bucovinei", revistă în care au fost publicate un număr impunător de poezii din *Poemele luminii*, și, în pofida faptului, că o mulțime de cercetări au fost dedicate versului blagian, versificația poetului nu a devenit obiect al unui studiu independent. Probabil, pentru că de multe ori sunt considerate versuri libere, versurile care diferă de cele clasice silabo-tonice. Ori, din cauza combinării diferitor ritmuri, e dificilă aprecierea și determinarea tiparului versului blagian. E adevărat că matricea ritmică propusă de poet nu avusese „antecedente publicistice în gen și prin noutățile de formulă literară, anunțau mai degrabă decât afirmau un mare poet" (Gană 2010, p. 6).

Primul care a salutat debutul lui Lucian Blaga a fost Sextil Pușcariu în articolul *Un poet: Lucian Blaga*, publicat în „Glasul Bucovinei" la 3/16 ianuarie 1919 (Pușcariu 1919). De fapt, e cea dintâi apreciere critică prin care se anunță noutatea și modernitatea tânărului poet. Pușcariu mărturisește că a primit manuscrisul *Poemelor luminii* în octombrie 1918 de la Cornelia Brediceanu, prietena lui Lucain Blaga care era studentă în medicină la Cernăuți. „Frumoasa bănățeană mă ruga să citesc versurile trimise, făcute de un tânăr student în litere care lua doctoratul în capitala Austriei și pe care ea le prețuia foarte mult... Dar de versurile unui obscur îndrăgostit îmi ardea mie, când evenimentele ce se precipitau mă cereau întreg?" (Pușcariu 1978, p. 326). A răsfoit, totuși, manuscrisul: „Mai mult mecanic citii întâia poezie, care cuprindea niște versuri neobișnuite, cu idei bizare. Neîncrezător trecui la poezia următoare. Stai, frate, omul ăsta are talent!... N-am mai lăsat apoi manuscrisul din mână până n-am citit restul. Seara la ședința glasiștilor, entuziasmul meu nu prea

[*]**Cristina Paladian** este doctor în științe filologice (specializarea Teoria Literaturii), doctorant-habilitat la Facultatea de Filologie a Universității Naționale din Cernăuți, redactor la revista trimestrială „Glasul Bucovinei" (Cernăuți-București). Domenii de cercetare: teoria literaturii, teoria și practica versificației, poetica comparată și teoria traducerii.

fu împărtășit de ceilalți. Sânt convins că evenimentele mari ale zilei erau de vină și forma neobișnuită a versurilor nevinovate. Voi lăsa să treacă câtăva vreme și voi reveni, căci sânt convins că ne-a venit un colaborator de seamă la noua noastră gazetă (Idem, p. 327).

Sextil Pușcariu începe publicarea *Poemelor luminii* în „Glasul Bucovinei" abia din ianuarie 1919, introducându-le cu articolul amintit. Profesorul susține că la

Anul I. Cernăuți, Vineri, 29 Noemvre 1918 Nr. 14.

Glasul Bucovinei

Organ de propagandă pentru unirea politică a Românilor de pretutindeni

Apare zilnic. Director: Sextil Puşcariu.

Abonamentul: | Redacția și administrația: | Anunțuri și reclame.

prima lectură a manuscrisului a descoperit „un poet adevărat care oferă de la început o maturitate poetică deplină". Îl apropie de Mihai Eminescu, apreciind intimitatea limbajului „metaforic" și subliniind „viziunea ontologică a lumii" ca sursă inițială a lirismului blagian. Acest articol a fost profetic, contribuind la impunerea tânărului poet în conștiința publică.

În articolele de critică literară s-a discutat mult relația dintre tradiționalismul spiritual și modernitatea metodei literare cultivate de Lucian Blaga. Dacă imaginea artistică și universul poetic au fost ușor identificabile, tehnica versificației a întâmpinat dificultăți în determinare. George Călinescu constată că imaginile lui Lucain Blaga sunt „reduse la câteva propoziții frânte într-o aparență de versificație" (Călinescu 1982, p. 876).

Vladimir Streinu afirmă că în volumul de debut versurile sunt scrise „după voia întâmplătoare a unui grafism capricios..." și este o noutate „pentru o literatură ca a noastră, ce respectase asprele clasicisme cu peste măsură". „Dar revoluția era numai formală... Stâlcirea tiparelor comune ale versului sărea în proză, deci dincolo de experiența de liberate a prozodiei simboliste" (Streinu 1928, p. 335). În *Versificația modernă* criticul literar va aprecia metoda tehnică, susținând că „Lucian Blaga debutează... cu „poemul tipografic", tehnică a dezarticulării versului până la dispariția lui în proză, de care îl deosebește numai capriciul punerii în pagină, sau poate e mai adevărat să se spună că debutează cu proze tipărite spațiat (Streinu 1966, p. 244).

Eugen Simion susține că tânărul Blaga „sparge ritmurile tradiționale și cutează cum nu mai cutezase nimeni după Eminescu în cultura noastră să cuprindă totul și să pună în mituri liniștile sale agreste și neliniștile sale metafizice... (Simion 2012, p. VIII). Fapt incontestabil „numai că trebuie definită aici natura acestei *versificații* care împacă filozofia cu poezia" (Idem, p. IX).

La o primă lectură, poemele din volum se caracterizează printr-o structură dezordonată, cu un tipar grafic diform, cu o schimbare bruscă de versuri scurte și versuri lungi, având o rimă sporadică ori fiind nerimate. Poeziile, în cea mai mare parte, sunt astrofice ori constituie o combinație nesistematică a versurilor în

strofoizi. Anume aceste caracteristici ale versurilor i-au determinat pe majoritatea cercetătorilor să numească vers liber forma poetică a lui Lucian Blaga. Cu toate acestea, investigațiile contemporane în domeniul versificației și metodele cantitative de studiere a versului fac posibilă identificarea mai precisă a tehnicilor individuale de versificație cultivate de tânărul poet.

Pornind de la analiza statistică, ne propunem să efectuăm descrierea obiectivă a versurilor prin notarea și definirea metrului și prin stabilirea tiparului ritmic al poemelor. În felul acesta vom demonstra că poemele lui Lucain Blaga din volumul de debut, dar și alte poeme cu o structură asimetrică din volumele ulterioare, nu reprezintă varianta românească a versului liber, căci în cadrul lor se conturează destul de regulat anumite tendințe prozodice.

Volumul *Poemele luminii* cuprinde 38 de poezii scrise în format iregular, din care doar 2 poeme pot fi atribuite versului liber (de fapt și structura acestor poeme reprezintă o formă versificată intermediară), celelalte opere au anumite semne de regularitate și pot fi studiate în contextul unui anumit sistem de versificație. Astfel 35 de opere se înscriu în tiparul ritmic al versificației silabo-tonice și un poem are caracteristicile versificației tonice.

Cele 35 de poeme în care fixăm particularitățile prozodiei silabo-tonice au o cadență ritmică iambică – 32 de poezii, trohaică – 2 opere și amfibrahică – 1 poem. Fiindcă aceste versuri silabo-tonice reprezintă o masă amorfă, ele nu pot fi calificate drept versuri clasice în care metrii alternează cu o anumită regularitate. În cazul lui Lucian Blaga versificația silabo-tonică este doar punctul de plecare pentru alcătuirea unor forme moderne de poezie. Asemenea structuri cercetătorul rus M. Gasparov identifică în opera lui Vladimir Maiakovski și le numește „iambi și trohei silabo-tonici neclasici, adică versuri alcătuite din metri iambici și trohaici corecți, dar extrem de dezordonate, cu un număr nelimitat de metri în vers" (Gasparov 1974, p. 30).

În versificația clasică combinarea succesivă a versurilor compuși în baza unui metru, dar cu un număr diferit de merti în vers constituie structuri heterometrice. Distingem două tipuri de structuri heterometrice: a) heterometrie regulată, atunci când alternează sistematic versuri de lungime diferită, cum în poemul *Luceafărul* de Mihai Eminescu care e compus din strofe în care alternează tetrametrul iambic cu trimetrul iambic și b) heterometrie neregulată, numită liberă (de exemplu iamb liber, troheu liber ș.a.), atunci când alternează versuri inegale ca măsură într-o organizare asimetrică. Heterometria neregulată a fost aplicată în versificația clasică pentru alcătuirea anumitor specii literare, de obicei fabula și satira. În versificația modernă, heterometria silabo-tonică se caracterizează „prin alternarea spontană, neregulată și nemotivată a versurilor de lungime diferită încât, semn al regularității devine însăși iregularitatea" (Orlitsky 2005, p.15).

Istoricul versului românesc Ladislău Galdi a identificat predominanța versului heterometric iambic în *Poemele luminii* și a prezentat câteva elemente de analiză ritmică. L. Galdi susține că „unitățile heterometrice se sprijină pe o serie de repetiții și de simetrii", iar din „multe alte strofe nu lipsește decât rima pentru a reveni la niște forme absolut tradiționale (Galdi 1971, p. 361-363). Pornind de la noțiunile fundamentale ca „iambic", „amfibrahic", cercetătorul segmentează versul în silabe și distinge: *bisilabi*, *trisilabi*, *tetrasilabi*, *pentasilabi..., dodecasilabi*, adică folosește

principiul silabic în determinarea versului silabo-tonic. Principalul cusur al abordării principiului silabic constă în faptul că el nu permite „caracterizarea într-un termen unic a măsurii unei poezii, în condițiile în care, așa cum se întâmplă în lirica românească, heterometria se dovedește a fi regula, iar nu excepția" (Dinu 2004, p. 88).

Asimetria silabo-tonică din versurile lui Lucian Blaga se caracterizează prin heterometrie. Pentru a crea noutate în structură, poetul a combinat versuri de lungime diferită, jucându-se parcă cu versuri mai lungi ori mai scurte, plasându-le în mod arbitrar ori adăugându-le o silabă sau un rând. Poetul cultivă în mod special versul alb combinat în structuri astrofice.

În poemele heterometrice blagiene identificăm două tipuri de structuri: forme alcătuite în baza unei singure măsuri și forme iregulare propriu-zise cu o gamă nelimitată de metri. Cel mai activ poetul a cultivat libera alternanță a versurilor iambice de lungime diferita, asemenea structuri pot fi caracterizate prin termenul – iamb liber. Aducem ca exemplu mult citatul poem *Gorunul*:

În limpezi depărtări aud din pieptul unui turn	∪⊥∪∪∪⊥∪⊥∪⊥∪∪∪⊥ (I7)
cum bate ca o inimă un clopot	∪⊥∪∪∪⊥∪∪∪⊥∪ (I5)
şi-n zvonuri dulci	∪⊥∪⊥ (I2)
îmi pare	∪⊥∪ (I1)
că stropi de linişte îmi curg prin vine, nu de sânge.	∪⊥∪⊥∪∪∪⊥∪⊥∪⊥∪⊥∪ (I7)
Gorunule din margine de codru,	∪⊥∪∪∪⊥∪∪∪⊥∪ (I5)
de ce mă-nvinge	∪⊥∪⊥∪ (I2)
cu aripi moi atâta pace	∪⊥∪⊥∪⊥∪⊥∪ (I4)
când zac în umbra ta	∪⊥∪⊥∪⊥ (I3)
şi mă dezmierzi cu frunza-ţi jucăuşă?	∪∪∪⊥∪⊥∪∪∪⊥∪ (I5)
O, cine ştie? - Poate că	∪⊥∪⊥∪⊥∪∪ (I3)
din trunchiul tău îmi vor ciopli	∪⊥∪⊥∪∪∪⊥ (I4)
nu peste mult sicriul,	∪∪∪⊥∪⊥∪ (I3)
şi liniştea	∪⊥∪∪ (I1)
ce voi gusta-o între scândurile lui	∪∪∪⊥∪∪∪⊥∪∪∪⊥ (I6)
o simt pesemne de acum:	∪⊥∪⊥∪∪∪⊥ (I4)
o simt cum frunza ta mi-o picură în suflet -	∪⊥∪⊥∪⊥∪⊥∪∪∪⊥∪ (I6)
şi mut	∪⊥ (I1)
ascult cum creşte-n trupul tău sicriul,	∪⊥∪⊥∪⊥∪⊥∪⊥∪ (I5)
sicriul meu,	∪⊥∪⊥ (I2)
cu fiecare clipă care trece,	∪∪∪⊥∪⊥∪∪∪⊥∪ (I5)
gorunule din margine de codru.	∪⊥∪∪∪⊥∪∪∪⊥∪ (I5)

Schema ritmică propusă se bazează pe limba română vorbită și sistemul ei de accentuare, ritmul îl identificăm în corelație cu alternanța dintre silabele accentaute și cele neaccentuate, iar măsura o distingem, precum în silabo-tonica universală, prin intermediul numărului de metri din care este alcătuit versul. In schema propusă abreviaturile se explică astfel: I1 – monometru iambic, I2 – dimetru iambic, I3 – trimetru iambic, I4 – tetrametru iambic, I5 – pentametru iambic, I6 – hexametru iambic și I7 – septametru iambic.

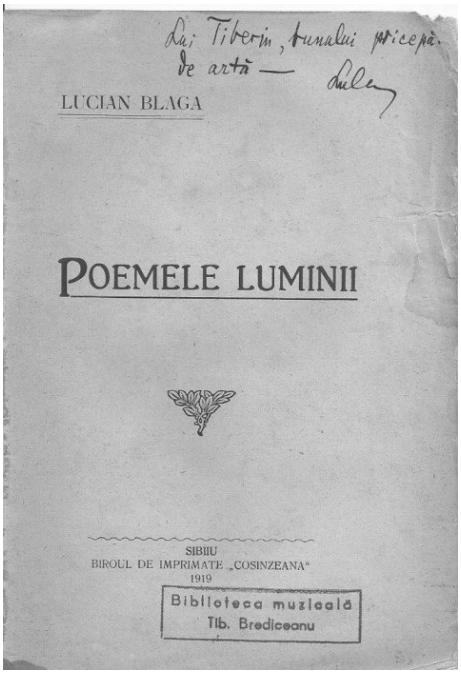

Diagnostica ritmică a poemului pune în evidență ritmul binar al metrului iambic, deşi versuri conforme cu tiparul ritmic teoretic se află aici în minoritate. Aceasta se explică prin faptul subliniat de G. Tohăneanu că în structura lor reală succesiunile picioarelor binare admit amplasări obţionale ale unor silabe atone în poziţiile „tari" ale matricei ritmice (Tohăneanu 1976, p. 225), fiidcă ritmul „nu se sprijină pe o repartiție fixă a silabelor accentuate, ci pe invarianta modulului ritmic" (Dinu 2004, p. 130). Deci, aici, pe linie orizontală, distingem metri iambici corecți care alcătuiesc ritmul iambic al întregului poem.

Urmărind schema poemului pe verticală, vizualizăm o construcție amorfă, structurile ritmice obținute se organizează haotic, înafara oricărei tehnici, varietatea metrilor oscilează între unu și șapte picioare în vers, ceea ce atribuie noutate formulei poetice. Deci versurile tânărului poet nu sunt „o proză întreruptă", ci alcătuiesc un poem cu o structură silabo-tonică neclasică, bazată pe heterometrie iambică în care se cristalizează acuratețea structurilor interioare a ritmurilor.

Majoritatea versurilor iambice se caracterizează prin aceeași formă heterometrică ca și poemul analizat. Totodată, în câteva opere fixăm o anumiă respectare metrică, astfel de construcții sunt alcătuite în jurul unui metru de bază de obicei pentametrul ori hexametrul iambic, prezența căruia oscilează între 25% și 50%. Astfel de forme le numim construcții iambice heterometrice cu dominantă metrică. De exemplu, în poemul *Pământul* 43% de versuri au tiparul ritmic al hexametrului iambic. În structura unor poeme întâlnim versuri care nu se încadrează în schema ritmică a iambului, segmentul acestora este mic și nu depășește 10%.

Poemele *La mare* și *Primăvara* poartă tiparul troheului liber cu aceeași structură neorganizată și cu o diversitate de la unu până opt metri în vers. Vom exemplifica cu un fragment din *Primăvara*:

Visător cu degetele-i lungi pătrunde vântul	∪∪⊥∪⊥∪∪∪⊥∪⊥∪⊥∪ (T7)
printre ramuri și pe fire de păianjen	∪∪⊥∪∪∪⊥∪∪∪⊥∪ (T6)
cântă bietul ca pe-o harfă.	⊥∪⊥∪∪∪⊥∪ (T4)
Albi pe fruntea ta-și deschid subțirele pleoape	⊥∪⊥∪⊥∪⊥∪⊥∪∪∪⊥∪ (T7)
trandafirii,	∪∪⊥∪ (T2)
fragezi ca fiorii unor tăinute presimțiri,	⊥∪∪∪⊥∪∪∪∪∪⊥∪∪∪⊥ (T8)
tremurând de neastâmpărul ce-ți joacă	∪∪⊥∪∪∪⊥∪∪∪⊥∪ (T6)
viu și cald în vine.	⊥∪⊥∪⊥∪ (T3)

La prima vedere, se pare că exemplul dat este vers liber, așa ne demonstrează forma grafică a poemului, prezența haotică a versurilor lungi și scurte, refuzul de a semna cu majusculă începutul versului și, ceea ce îl apropie de versul liber, intonația prozaică, specifică pentru conversația cotidiană. Partajarea accentelor relevă marea mobilitate a ritmurilor trohaice care alternează dezordonat în text. Versurile sunt compuse indiscutabil din metri trohaici, nu fixăm nici o abatere de la schema ritmică. Noutatea formei constă în faptul că poetul recurge la metoda enjambement-ului, care, rupând autonomia sintactică a versului, distruge trăsăturile versificației clasice. De fapt, la L. Blaga enjambement-ul este mai degrabă un experiment, cele mai multe poeme sunt create din versuri autonome din punct de vedere sintactic.

Ritmul poemului *Lumină* este alcătuit în baza metrilor trisilabici și pune în evidență alternanța ritmurilor amfibrahice și anapestice. Aparența lor în schemă va fi următoarea:

Lumina ce-o simt	∪⊥∪∪⊥ (Am2)
năvălindu-mi în piept când te vad,	∪∪⊥∪∪⊥∪∪⊥ (An3)
oare nu e un strop din lumina	(⊥)∪⊥∪∪⊥∪∪⊥∪ (An3)
creată în ziua dintâi,	∪⊥∪∪⊥∪∪⊥ (Am2)
din lumina aceea-nsetată adânc de viaţă?	∪∪⊥∪∪⊥∪∪⊥∪∪⊥∪∪⊥∪ (An5)
Nimicul zăcea-n agonie	∪⊥∪∪⊥∪∪⊥∪ (Am3)
când singur plutea-n întuneric şi dat-a	∪⊥∪∪⊥∪∪⊥∪∪⊥∪ (Am4)
un semn Nepătrunsul:	∪⊥∪∪⊥∪ (Am2)
„Să fie lumină!”	∪⊥∪∪⊥∪ (Am2)

Ritmurile ternare, de obicei, respectă cerințele canonului ritmic de accentuare. Alternanța accentelor în text atestă oscilația inegală a versurilor amfibrahice (Am2, Am3, Am4) și anapestice (An3, An5). Versurile amfibrahice din prima strofă sunt sincopaţi, adică metrul final este trunchiat de silaba neaccentuată, iar versurile 3 și 4 cu ritm anapestic capătă o silabă liberă. Această silabă nu formează picior metric, fiindcă în realizarea metrului ţinem cont de silaba accentuată. Apare întrebarea în ce ritm sunt scrise aceste versuri?

Criteriul fundamental în stabilirea ritmului poeziei silabo-tonice e periodicitatea, ceea ce înseamnă că o anumită secvenţă metrică ar trebui să revină mereu, la intervale regulate. Admițând prezenţa substituirilor în ritmurile binare şi posibila abatere de la ritm, V. Zhirmunsky afirmă că numai în urma unei diagnostici matematice putem identifica ritmul versului. Dacă în opera poetică 75% de versuri se înscriu într-un anumit tipar ritmic, atunci ritmul operei întregi va fi acelaşi (Zhirmunsky 1975, p. 43).

Poemul *Lumină* este compus din 20 de versuri din care doar 4 (20%) sunt anapestice, care, dacă admitem prezența unei anacruze, pot fi calificate versuri amfibrahice. Deci, ritmul poemului se înscrie în tiparul heterometric amfibrahic. În operă fixăm dominanța metrică a trimetrului – 55% de versuri, care este o rămășiță a versificației clasice.

Tiparul poemului *Trei feţe* relevă o formă nouă de poezie în care alternează versuri silabo-tonice cu versuri tonice:

Copilul râde:	∪⊥∪⊥∪ (I2)
„Înţelepciunea şi iubirea mea e jocul!”	∪∪∪⊥∪∪∪⊥∪⊥∪⊥∪ (I6)
Tânărul cântă:	⊥∪∪⊥∪ (D2)
„Jocul şi-nţelepciunea mea-i iubirea!”	⊥∪∪∪∪⊥∪⊥∪⊥∪ (Acc4)
Bătrânul tace:	∪⊥∪⊥∪ (I2)
„Iubirea şi jocul meu e-nţelepciunea!”	∪⊥∪∪⊥∪⊥∪∪∪⊥∪ (Acc4)

În poem alternează versuri cu ritmuri silabo-tonice – iambic (I2, I6) şi dactilic (D2) cu ritmuri ale versificaţiei tonice (Acc4 – tetraict accentual). Pentru determinarea ritmului poeziei şi a sistemului prozodic în care se încadrează opera vom recurge la diagnostica matematică. Deci, trei versuri (50%) au caracteristicile ritmului iambic, un vers (16,7%) – ritm dactilic şi două versuri (33,3%) – ritm tonic pur. Datele statistice demonstrează că nici un ritm nu ajunge la 75%, cifra convenţională acceptată unanim în prozodie. Poemul reprezintă o structură cu ritm complex şi pentru determinarea metrului şi ritmului acesei opere vom recurge la algoritmul de analiză propus de T. Skulachiova (Skulachiova 2012, p. 125-140). Pornind de la aceeaşi cifră convenţională de 75%, verificăm dacă opera se înscrie în schema versificaţiei silabo-tonice: versuri silabo-tonice sunt doar 66,7%, ceea ce înseamnă că poemul nu se încadrează în tiparul silabo-tonic. Vom verifica poemul din perspectiva versificaţiei tonice.

Folosind definiţia lui J. Hrabák numim vers tonic „acel tip de vers în care se normează numai *numărul* timpilor grei (care sunt în mod riguros reprezentaţi prin accente lexicale), dar numărul de silabe neaccentuate dintre timpii grei (aşadar, numărul şi locul timpilor uşori) este irelevant” (Hrabák 1983, p. 152).

În poemul citat distingem în versurile scurte două accente lexicale şi în versurile lungi – patru, iar numărul de silabe dintre ictuşi diferă şi oscilează între unu şi patru silabe. Astfel, poemul se încadrează în sistemul prozodic al versificaţiei tonice, iar tiparul ritmic poate fi caracterizat prin noţiunea – vers accentual heteroictic regulat cu formula Acc242424.

O formă poetică neobişnuită fixăm în poemele *Martie* şi *Nu-mi presimţi*? în care poziţia accentului prezintă o combinaţie de versuri aparţinând diferitor tipare ritmice. Propunem schema poemului *Martie:*

Din caier încălcit de nouri	∪⊥∪∪∪⊥∪⊥∪ (I4)
toarce vântul	⊥∪⊥∪ (T2)
fire lungi de ploaie.	⊥∪⊥∪⊥∪ (T3)
Flusturatici fulgi de nea	∪∪⊥∪⊥∪⊥ (T4)
s-ar aşeza-n noroi,	∪∪∪⊥∪⊥ (I3)
dar cum li-e silă –	∪∪∪⊥∪ (I2)
se ridică iar	∪∪⊥∪⊥ (T3)
şi zboară sa-şi găsească	∪⊥∪∪∪⊥∪ (I3)
cuib de ramuri.	⊥∪⊥∪ (T2)
Vânt şi-i frig –	⊥∪⊥ (T2)

iar mugurii	∪⊥∪∪ (I1)
prea lacomi de lumină	∪⊥∪∪∪⊥∪ (I3)
îşi zgulesc acum	∪∪⊥∪⊥ (T3)
urechile în guler.	∪⊥∪∪∪⊥∪ (I3)

Partajarea accentelor indică alternanța neregulată a versurilor aparținând diferitor tipare ritmice silabo-tonice, raportul procentual al cărora este același: ritmuri iambice – 7 (50%) versuri și ritmuri trohaice – 7 (50%). Structura poetică a poemului prezintă o formă intermediară între versificația silabo-tonică și versificația tonică. În operă fixăm 10 versuri purtătoare de două accente lexicale, raportul lor procentual este de 71,4%. Dacă frecvența lor ar fi ajuns la 75%, acestă formă ar fi fost calificată din perspectiva versificației tonice – diict accentual, format, așa cum în versificația germană, în baza metrilor bisilabici ai versificației clasice.

Asemenea structuri în care „diferiți metri silabo-tonici sunt prezentați în măsură egală unul față de celălalt (deși raportul lor procentual poate fi diferit – n.n.) și nu pot fi izolați unul de celălalt sub nici o formă (adică pot fi interpretate ca poliritmice)" I. Orlitsky propune să le numim heteromorfe (Orlitsky 2005, p. 2).

Structurile heteromorfe diferă de poliritmia versificației clasice prin faptul că în versificația clasică ritmul se schimba de la un fragment mai mare ori de la o structură strofică la alta și schimbarea metrului era motivată de conținutul operei. În construcțiile heteromorfe alternarea versurilor se produce la fiecare ori aproape fiecare vers și este spontană, neregulată și nemotivată.

Lucian Blaga a deschis versificației românești perspectivele versificației occidentale ale vremii. Pornind de la tiparul ritmic al prozodiei clasice silabo-tonice, poetul creează forme noi specifice versificației moderne. În poezia lui L. Blaga distingem trei tipuri de versuri: versuri silabo-tonice neclasice, versuri tonice și versuri heteromorfe. Structura poemelor este alcătuită în baza heterometriei și heteroritmiei sporadice dezordonate, dar în care se cristalizează acuratețea structurilor interioare a ritmurilor. Astfel L. Blaga a pregătit terenul pentru dezvoltarea tehnicilor noi de versificație în poezia românească de la începutul secolului al XX-lea.

BIBLIOGRAFIE

Blaga L., 2012. *Poemele luminii* în *Opere. I. Poezii*. București: Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, P. 9-47.

Călinescu G., 1982. *Lucian Blaga* în *Istoria literaturii române de la origini și până în prezent.* București : Minerva, P. 876-881.

Dinu, M., 2004. *„E uşor a scrie versuri..." Mic tratat de prosodie românească*. București: Ed. Institutului Cultural Român.

Gasparov, M., 1974. *Sovremenyy russkiy stih. Metrika i ritmika (Modern Russian Verse. Metre and rhythm)*. Moskva : Nauka.

Galdi, L., 1971. *Introducere în istoria versului românesc*. Bucureşti: Minerva.

Gană, G., 2010. *Prefață* în Lucian Blaga. *Opera poetică*. Bucureşti: Humanitas P. 5-13.

Hrabák, J., 1983. *Introducere în teoria versificației*. București: Univers.

Orlitsky, Yu., 2005. *Heteromorphnyy (neuporiadochenyy) stih v russkoi poezii (The heteromorphic (disordered) verse in Russian poetry)* în http:// magazines.russ.ru/nlo/2005/73/or19-pr.html.

Pușcariu, S., 1919. *Un poet: Lucian Blaga* retipărit în „Glasul Bucovinei”. Anul II. Nr. 2 (6), Cernăuți, 1995, P. 91-93.
Pușcariu, S., 1978. *Memorii.* București: Minerva.
Simion, E., 2012. *Introducere. Miturile personale ale poetului* în Lucian Blaga*. Opere. I. Poezii*. București: Academia Română, Fundația Națională pentru Știință și Artă, P. V-LXII.
Skulachiova, T., 2012. *Metody opredelenia metra w neklasicheskom stihe (Methods of determining meter in non-classical verse*) în *Slavianskiy stih. Tom IX*. Moskva: Rukopisnyje pamiatniki Drevney Rusi, 2012, C. 125-140.
Streinu, V., 1966. *Versificația modernă*. Bucureşti: Editura pentru Literatură.
Streinu, V., 1928. *Lucian Blaga* retipărit în *Poezie și poeți români*. București: Minerva, 1983, P. 334-344.
Tohăneanu, G., 1976. *Ritm dominant, substituiri ritmice, ritm secund* în *Dincolo de cuvânt*. Bucureşti : Ed. ştiinţifică şi enciclopedică, 1976, P. 225–242.
Zhirmunsky, V., 1975. Teoriya *stiha (Theory of verse)*. Leningrad: Sovetskiy pisateli.

SUMMARY

Starting from the contemporary investigations in the field of versification and using quantitative methods of studying the verse, we propose to identify the individual versification techniques developed by Lucian Blaga in his debut volume „The Poems of Light”. We have shown that the poet has created modern poetry, based on the rhythmic pattern of classical syllabic prosody. Three types of versification are distinguished in the poetry of L. Blaga, these are the non-classical sillabo-tonic, tonic and heteromorphic ones. The structure of the poems is based on heterometry and shed sporadic heterorhythmic method, in which the accuracy of the inner structures of the rhythms crystallizes. Thus, L.Blaga has prepared the ground for the development of new techniques of versification in the Romanian poetry of the early twentieth century.

FONDUL DOCUMENTAR *SOCIETATEA ACADEMICĂ „JUNIMEA”* ÎN ARHIVA DE STAT A REGIUNII CERNĂUȚI

Dragoș OLARU[*]
Cernăuți

Societățile academice românești, înființate la Cernăuți după deschiderea în capitala Bucovinei la 1875 a Universității Francisco-Iosefina, au fost „cele mai teribile laboratoare de naționalism” (Dragoș Vitencu). Cea mai reprezentativă și de lungă durată a fost Societatea Academică „Junimea”, înființată la 7 decembrie 1878 ca un răspuns prompt al studenților români la închiderea primei lor societăți cernăuțene „Arboroasa”. Scopul „Junimii” a fost educarea membrilor ei în spirit național, răspândirea culturii românești la orașe și sate, întărirea solidarității națiunii române din Bucovina, consolidarea dintre intelectualii de la orașe și populația de la sate și susținerea membrilor societății. Aceste obiective nu erau altceva decât un răspuns dat intențiilor habsburgilor de a folosi nou-înființata Universitate din Cernăuți ca instrument de germanizare a poporului român din Bucovina.

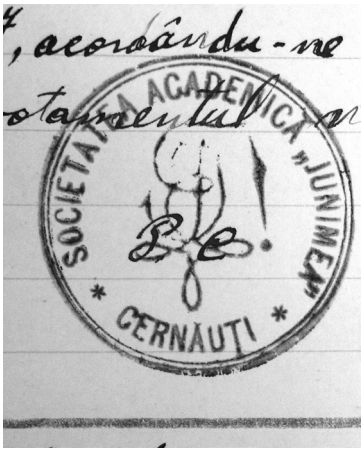

În timpul activității sale de aproape 60 de ani (1878-1938), având între membrii săi activi 1667 de persoane, studenţi şi studente din cadrul Universităţii cernăuţene, societatea a creat o arhivă foarte bogată, care, datorită străduințelor fraților Ilie şi Arcadie Dugan, a ajuns să se păstreze astăzi în depozitele Direcţiei Judeţene Iaşi a Arhivelor Naţionale ale României, Colecţia „Dugan Opaiţ Ilie şi Arcadie” (inventar 1275) și care cuprinde documente din anii 1860-1951. Colecția a fost cercetată de-a

[*] **Dragoș Olaru** – arhivist, publicist, s-a născut la 7 octombrie 1955 în comuna Ropcea din regiunea Cernăuți. A absolvit Facultatea de Filologie a Universității din Cernăuți (1973-1978). Între 1979 și 2015 funcționează ca cercetător științific la Arhiva de Stat a regiunii Cernăuți. A contribuit cu texte la alcătuirea și editarea volumelor enciclopedice *Enciclopedia arhivisticii ucrainene* (Kiev, 1997), *Intelectualitatea ucraineană. Sec. XIX – începutul sec. XX*, (Kiev, 1998), Îndrumar. Arhiva de Stat a regiunii Cernăuți, (Kiev, 2006). A publicat următoarele volume: *Vetre strămoşeşti. Ropcea, un sat din Bucovina la a 560-a aniversare* (Suceava, 2008); *Societatea Medicală „Isidor Bodea (20 de ani de activitate)*, (Cernăuți, 2016); *Traian Popovici – figură emblematică a Cernăuțiului*, studiu introductiv la cartea *Traian Popovici, Spovedania. Biografie. Mărturii* (Cernăuți, 2018). A fost membru fondator al Societății pentru Cultură Românească „Mihai Eminescu”, secretar al comitetului de conducere în perioada 1996-1997. Pentru contribuția la dezvoltarea eminescologiei românești, Președinția și Ministerul Culturii al României i-au decernat medalia omagială „Eminescu” (2000).

lungul anilor de mai multe persoane interesate de viaţa studenţilor de la Universitatea din Cernăuţi. Rezultatul acestor cercetări s-a valorificat în publicaţiile semnate de Anghel Popa (*Societatea academică „Junimea“ din Cernăuţi. 1878-1938*, Câmpulung Moldovenesc, 1997), Rodica Şcraba (*Membrii marcanţi ai Societăţii academice „Junimea” din Cernăuţi*, revista „Glasul Bucovinei”, numerele pe anii 1996-1998), Arcadie Dugan Opaiţ (*Albumul Mare al Societăţilor „Arboroasa” şi „Junimea” din Cernăuţi*, Suceava, 2015, editat de Marian Olaru şu Arcadie M. Bodale) etc.

Editorii ultimului volum amintit de noi se referă în treacăt şi la fondul documentar F-1001, *Societatea academică „Junimea” din Arhiva de Stat Cernăuţi*, propunându-şi pe viitor o valorificare a lui în alte volume despre societatea studenţilor cernăuţeni. Până în prezent cercetătorii n-au scris despre acest fond şi n-au valorificat preţioasele lui documente, deşi fondul a fost inventariat şi pus la dispoziţia cercetătorilor încă la începutul anilor 50 ai secolului trecut, iar în anul 2006 a fost prezentat şi într-un *Îndrumar*, publicat de arhiva cernăuţeană. Deşi mic ca volum, fondul este deosebit de preţios prin informaţiile inedite pe care le deţine.

Ţenţionăm că o parte din arhiva societăţii a fost salvată în timpul celui de-al Doilea Război Mondial şi se păstrează la Biblioteca Academiei Române. Cele 10 registre au fost prezentate de către academicianul Dimitrie Vatamaniuc în studiul *Societatea „Junimea” din Cernăuţi, în lumina documentelor* („Analele Bucovinei”, V. 1, p. 81-93, Bucureşti, 1998).

În scopul îndrumării cercetătorilor în vastul domeniu al arhivei din Cernăuţi (aproximativ 1,5 mln. dosare) încercăm să facem o prezentare succintă a acestui fond şi să publicăm un şir de documente inedite, selectate numai dintr-un singur dosar, pentru a exemplifica, în mod special însemnătatea lor pentru cunoaşterea mai profundă a vieţii studenţeşti din Cernăuţi, iar, în plan mai larg, activitatea social-culturală şi politică a românilor din Bucovina de odinioară.

Prezentăm succint fiecare dosar al acestui fond.

F-1001, inventar 1, dosar 1. *Macularele actelor ieşite de la 22 mai 1905 până în 7 mai 1908*, 116 file. Fiecare act ieşit este înregistrat cu un număr de ordine pentru fiecare an administrativ, data emiterii, textul adresei, numele adresatului, uneori şi adresa lui.

Inventar 1, dosar 2. *Lista membrilor sprijinitori cu plată lunară a cotizaţiilor, ianuarie 1908 – august 1910*, 63 file. Membrii sprijinitori sunt prezentaţi în ordine alfabetică cu indicarea sumei solvite şi semnăturii membrului. Numărul membrilor sprijinitori în această perioadă este între 50 şi 65 persoane, iar suma medie a cotizaţiilor lunare fiind în jur de 60 de coroane.

Inventar 1, dosar 3. *Cartea de evidenţă a membrilor activi pe anii 1909 – 1914, 1918 – 1922*, 398 file. Fiecare pagină de dosar cuprinde 2 fişe de membru în care se înregistrează lunar cotizaţia plătită (80 de creiţari până în anul 1918 şi 80 de lei – după această dată). Tot aici sunt introduse sumele plătite (aproximativ 2 coroane) pentru înscriere (în societate) etc.

Inventar 1, dosar 4. *Actele ieşite între 4 august 1926 – 23 februarie 1928*, 136 file. Forma acestui catalog este identică cu forma dosarului 1.

Inventar 1, dosar 5. *Cartea proceselor verbale de la şedinţele plenare din 26 noiembrie 1929 – 27 noiembrie 1932*, 386 file. În fiecare proces verbal se înregistra lista membrilor activi prezenţi la şedinţa plenară, absenţii „cu scuze” şi absenţii

„fără scuze”. De asemenea erau înregistrate numele și prenumele persoanelor invitate la ședință, de obicei e vorba de membrii „onorari, emeritați sau sprijinitori”. După ordinea de zi se da și textul cuvântărilor participanților la discuții, uneori el fiind foarte detaliat, ajungând să cuprindă câte 10-15 pagini de jurnal.

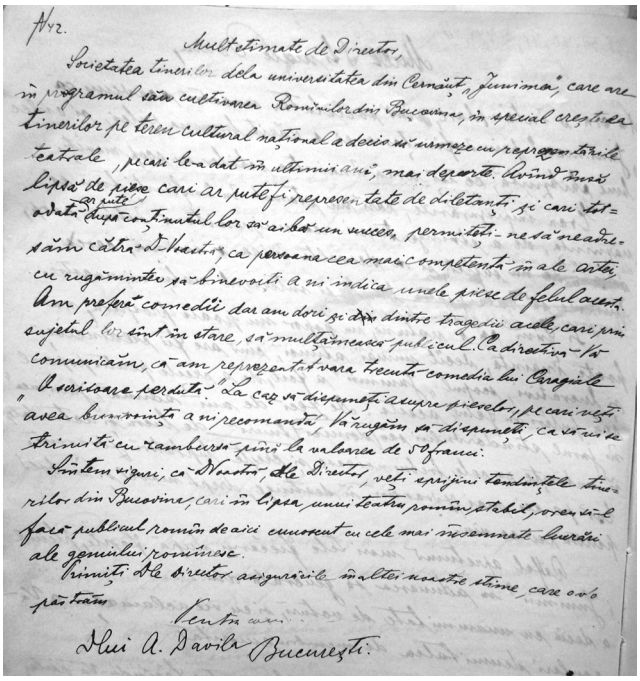

Nr 42.

Multstimate de Director,

Societatea tinerilor dela universitatea din Cernăuț „Junimea”, care are în programul său cultivarea Românilor din Bucovina, în special creștinea tinerilor pe teren cultural național a decis să urmeze cu reprezentările teatrale, pe cari le-a dat în ultimii ani, mai departe. Avînd însă lipsă de piese cari ar putea fi reprezentate de diletanți și cari totodată ar putea după conținutul lor să aibă un succes, permiteți-ne să ne adresăm către D-Voastră, ca persoana cea mai competentă în ale artei, cu rugămintea să binevoiți a ni indica unele piese de felul acesta. Am preferat comedii dar am dori și dintre tragedii acele, cari prin sujetul lor sînt în stare, să mulțămească publicul. Ca directivă Vă comunicăm, că am reprezentat vara trecută comedia lui Caragiale „O scrisoare perdută”. La caz să dispuneți asupra pieselor, pe cari veți avea bunăvoință a ni recomandă, Vă rugăm să dispuneți, ca să ni se trimită cu rambursă pînă la valoarea de 50 franci.

Sîntem siguri, că D-Voastră, dle Director, veți sprijini tendințele tinerilor din Bucovina, cari în lipsa unui teatru romîn stabil, vreu să-l facă publicul romîn de aici cunoscut cu cele mai însemnate lucrări ale geniului romînesc.

Primiți dle Director asigurările în altei noastre stime, care o vo păstrăm

Ventru cari

Dlui A. Davila București.

Inventar 1, dosar 6. *Cartea generală a casei pe anii administrativi 1930-1933*, 119 file. Aici se înregistrau toate veniturile și cheltuielile societății, a căminului studențesc și fondurile disponibile neatacabile.

Inventar 1, dosar 7. *Actele ieșite între 12 aprilie 1935 – 11 septembrie 1938*, 289 file. Forma acestui catalog este identică cu forma dosarelor 1 și 4.

Inventar 2, dosar 1. *Cererile studenților de primire în societate pe anii 1919 – 1936*, 93 file.

Inventar 2, dosar 2. *Corespondența primită de societate de la alte societăți românești, instituții de stat, protoerii etc. pe anul 1924*, 21 file.

Inventar 2, dosar 3. *Listele de colectare pentru înființarea căminului studențesc pe anii 1924 – 1928*, 45 file. Sunt înregistrate numele și prenumele donatorilor, suma donată. În acest dosar se păstrează un raport, întocmit de studentul Traian Chelariu, referitor la Congresul studențesc de la mănăstirea Neamțului din 10 septembrie 1927 (filele 27-32).

Inventar 2, dosar 4. *Listele membrilor care au împrumutat cărți din biblioteca societății pe anii 1927-1928*, 4 file. Listele conțin numele și prenumele studentului, data primirii și întoarcerii cărților, adresele studenților.

Tematica documentelor, selectate pentru a fi publicate, este foarte variată și se referă atât la unele personalități marcante ale culturii românești din această perioadă (1905-1908), cât și la diferite acțiuni, manifestări și evenimente importante în care era implicată Societatea „Junimea”. La lectura lor vom fi surprinși de mulțimea de date și informații noi privind diferite aspecte ale unor cunoscute personalități românești cum ar fi Constantin Berariu, Dimitrie Dan, Alexandru Davila, Alexandru G. Djuvara, Iancu Flondor, Nicu Flondor, Tudor Flondor, Vasile Gaina, Nicolae Iorga, Șt.O. Iosif, George I. Lahovary, Erast Mandicevschi, Eugen Maximovici, Dimitrie Onciul, Eusebiu Popovici, George Popovici, Gheorghe Tofan, Mihai Teliman, Victor Vasilco, Alexandru Vaida Voevod etc.

În 1908, împlinindu-se 30 de ani de activitate studenţească, societatea a organizat la Cernăuţi frumoase serbări comemorative la care au participăat personalităţi culturale de pretutindeni. Amintim între cele peste 50 de figuri marcante sosite în capitala Bucovinei pe Dimitrie Onciul (primul ei preşedinte), Nicolae Iorga, Simion Mehedinţi, Zaharia Bârsan, St. O. Iosif, D. Anghel, Sandu Aldea, etc.

Considerăm că este necesară şi o precizare privind membrii societăţii. Membri activi puteau fi numai studenţii de la cele trei facultăţi ale universităţii cernăuţene. Ca să fie primit ca membru cu drepturi depline studentul trebuia să depună o cerere, iar după aprobare la adunarea generală a „Junimii" candidatul primea numele de „fucs" sau „vulpoi". După un timp anumit, candidatul trebuia să susţină un examen la istoria naţională şi literatura română în urma căruia devenea membru activ cu drepturi depline. După absolvirea studiilor junimenii deveneau membri inactivi. Cei care susţineau societatea în continuare în diferite feluri, prin activitate culturală, ştiinţifică sau cu sume de bani deveneau membri „sprijinitori". De asemenea societatea avea membri „emeritaţi" şi „onorai" (de onoare), care puteau fi, nu numai foştii junimeni, dar şi personalităţi marcante în promovarea creaţiei culturale şi ştiinţifice româneşti.

În texte s-a păstrat întocmai conţinutul şi ortografia originalului. În cele mai multe cazuri cuvintele prescurtate au fost transcrise fără ca să fie descifrate, excepţie făcând prescurtările făcute în limba germană sau cele care sunt mai greu de înţeles.

F-1001, inventar 1, dosar 1. Macularele actelor ieşite de la 22 mai 1905 până în 7 mai 1908

Nr. 129.

Cern. 25 Mai 1905.

Domnului George Tofan[1], Suceava.

Stimate Domnule! Alăturat Vă trimitem scrierile lui M. Teliman[2], adunate de D-Voastră şi ne place a fi constatat, că colecţiunea s-a făcut cu multă acurateţă. Domnul C. Berariu[3] a fost atât de amabil de a ne aduce un referat în scris asupra lucrării D-Voastre şi a mai completa observaţiile sale la şedinţa la care s-a discutat obiectul din chestie. Lăsăm să urmeze referatul D-lui C. Berariu în tocmai cum a fost înaintat comitetului Societăţii noastre.

Actul D-lui C. Berariu nr. 217 din19 mai

Suntem cu desăvârşire de acord cu părerile esprimate în raportul de sus şi rugăm a ţine cont de aceste la publicare. Suntem în contra publicării sub III, iar ce priveşte scrierile de sub II aşteptăm să auzim şi părerea D-Voastre, care aţi studiat materialul cu mai multă acurateţă şi care sperăm veţi lua sarcina asupra D-Voastre de a scrie şi prefaţa. Şi noi credem, că numele proprii trebuie numai decât schimbate, pentrucă n-am dori să trezim nemulţumiri nici decum la unii sau alţii prin publicarea noastră. Ortografia va fi curat fonetică. Rugăm să Vă adresaţi numai decât d-lui Zaharie Voronca[4] care v-a promis comunicări atât de preţioase şi interesante.

Studiul lui M. Teliman asupra lui Stamati-Ciurea apărut în broşură separată, credem că n-ar trebui publicat, dar că ar trebui menţionat numai decât în prefaţă sau la alt loc potrivit[5]. Ce priveşte comentariul, de care era vorba, suntem de părerea D-Voastre, va să zică se abandonează.

Credem că decesiunile noastre sunt în acord cu aşteptările D-Voastre, şi că veţi grăbi de a face pregătirile pentru tipar. Prefaţa care va purta iscălitura D-Voastre, Vă

rugăm să o trimiteți comitetului nostru, spre a o studia. Binevoiți a ne comunica, când credeți, că ar putea eși opul de sub tipar.

Primiți cu ocaziunea aceasta asigurarea deosebitei noastre stime.

Pentru comitet: ss [indescifrabil] h. t. secretar I

Nr. 143.

Cern. 12 Iuni 1905

Domnului George I. Lahovari[6], București.

Am primit „Dicționarul Geografic al Basarabiei".

ss [indescifrabil] secretar I

Nr. 149.

Cern. la 4 Iuli 1905.

Societății academice române „Dacia"[7] în Cernăuți.

Prin actul D-Voastre din 24/5 1905, voind tot odată, după cum am putut înțelege, să întrați în relațiuni cu Societatea noastră. Ne-am bucurat mult, putând constata din statutele D-Voastre primite ulterior, că după cele depuse în ele principiile D-Voastre sunt acele tendințe ca și pre noi, că și scopul D-Voastre este promovarea cauzei naționale comune. Dorind ca ura și invidia să dispară din rândurile Românilor de bine, și în special, ca să ajungem într-acolo ca studențimea academică română să se manifesteze în afară un trup și un suflet, de la început am fost îmbrățoșat ideia, ca să întrăm în relațiuni cu Societatea D-Voastre.

După cele întâmplate ulterior însă credem a pute constata că singura garanță solidă pentru trainicia unei astfel de înfrățiri, sinceritatea și stima față de amic, încă nu există pe partea D-Voastre în ce privește Societatea academică română „Junimea".

Dorim ca tânăra „Dacia" să devie o societate academică română model, dorim ca oara în care s-a născut acest făt să fie o oară fericită pentru bietul popor român, și atunci „Junimea" Vă va îmbrățoșa cu dragoste și bucurie, la caz că lupta nu va fi provocată din partea D-Voastre „Junimea" se va feri de a împiedica câtuș de puțin desvoltarea Societății D-Voastre.

Primiți asigurarea sincerității noastre, pe care pururea o vom păstra.

Pentru comitet: ss [indescifrabil] h. t. secretar I

Nr. 153-156.

D-lor Eusebie Popovici, Suceava

Iorgu Toma, Rădăuți

Ioan Anghel, Câmpulung

Botezat, Dorna

Cern. 26.VII.1905.

Stimate Domnule!

Desigur a pătruns și la D-Voastre știrea tristă despre trecere la cele eterne a mult emeritatului domn Dr. George Popovici[8]. Considerând jertfele mari ce le-a adus acest bărbat vrednic la timpul său ca unul dintre reprezentanții cei mai sinceri ai poporului Român din Bucovina ținem de datorința noastră de a-l onora în mod deosebit. Veți contribui și D-Voastre la realizarea intențiunei acesteia grijind că înștiințările despre încetarea din viața a mult regretatului nostru membru onorar și

emeritat Dr. G. Popovici, ce cutezăm a le trimite deodată cu scrisoarea aceasta la adresa D-Voastre, să fie afișate cât de iute în orașul D-Voastre.

Mulțumindu-vă pentru bunăvoința D-Voastre Vă asigurăm de deosebita noastră stimă și considerațiune.

Nr. 157.

Telegramă

Doctor Leonte București

Societatea academică „Junimea" se asociază protestului fraților Macedoneni urând isbândă ligei antigrecești.

Procopovici

Nr. 158.

Cernăuți, în 7 Aug. 1905.

D-Sale D-lui T. Bocancea[9], Câmpulung

Mult stimate Bădiță,

Primind astăzi prețuita D-Voastre scrisoare adresată nouă în numele membrilor noștri emeritați din Câmpulung ne-am asociat cu plăcere multă ideii D-Voastre. Memoria regretatului Dr. George Popovici, care a fost membru onorar și emeritat al „Junimei", ni este mult prea scumpă ca să nu contribuim cu entusiasm și cu toate mijloacele ce ni stau la dispoziție la o astfel de demonstrațiune.

Iată însă destăinuirea ce Vă o facem. Chiar la 19 August st. n. încep serbările din Sibiu[10], la cari va fi reprezentată „Junimea" în număr mai mare. Pe lângă președintele Societății vor pleca și mai mulți membri din plen la Sibiu, între care cântăreții cei mai buni, de cari dispunem. Suntem destul de numeroși de a trimite reprezentanți și la Câmpulung, dar fără de chor și fără de orator, care poate că încă va fi necesar. Am dori însă ca pe lângă membrii emeritați, cari desigur se vor manifesta într-un fel deosebit de demn și Junimea tânără să se achite cu aceiași demnitate de datorința sa. De la 17 August înainte nu Vă putem promite deci a Vă sprijini într-un mod, care V-ar satisface, deoarece așteptăm zilnic știrea definitivă din Sibiu despre timpul începerii sărbătorilor; am cetit în vr-o două foi că ar începe sărbările deabia după 20 l. c., care informațiune se vede că este greșită. Cutezăm deci a Vă ruga să amânați festivitatea proiectată până la începutul lui Septembrie, când desigur Vă vom sta la dispoziție și Vă rugăm cu atât mai insistent de a face aceasta, pentrucă ne-ar dure dacă n-am pute participa la o manifestațiune atât de frumoasă a membrilor noștri emeritați, după cum am dori.

Credem că Vă va împăca puțin, dacă nu satisfacem dorința D-Voastre pe deplin, cumunicarea următoare. Și noi proiectăm pentru începutul lui Octombrie o astfel de demonstrațiune în stil de tot mare la Cernăuți la care va participa toată țara. Cu ocaziunea aceasta vom scoate și o broșură care va trata despre însămnătatea lui George Popovici ca Român și ca politician și care e menită să ni dea o icoană fidelă a acestui personagiu important. Din partea unor membri emeritați se ventilează chiar ideia unei fundațiuni în amintirea regretatului Dr. George Popovici, care se va administra din partea „Junimei". Poatecă destăinuirile aceste vor avea vre-o înrăurință chiar asupra modului de aranjare a festivității D-Voastre.

Mai avem o rugăminte. Am auzit că afișurile prin care anunțam trecerea la cele

eterne a D-rului G. Popovici au fost rupte jos la Câmpulung şi la Dorna. Presupunem din partea cui a fost înscenat aceasta. Poate că ni puteți da D-Voasdre informațiuni mai exacte. Am dori să știm bine și să notăm odată pentru totdeauna cine a putut să fie atât de unfam și crud, ca să pângărească în așa mod chiar memoria scumpă a unui mort.

Cu aceste trimitem membrilor emeritați din Câmpulung pe lângă salutări frățești asigurarea destinsei noastre stime și considerațiuni.

Pentru comitet: Alexei Procopovici, n. m. lit. Conducător și președinte.

Nr. 159

10.VIII 1905, Cernăuţi

D-Sale D-lui Dr. Erast Mandyczewski[11] Cernăuţi

Mult stimate Domnule,

Adeverim prin aceasta că am primit ca donaţiune din partea D-Voastre opul „Stubenrauch, Commentar zum osterr.[eichischen] allg.[emeinen] burgerl.[lichen] Gesetzbuche" [„Comentar la Codul general al legilor austriece"] în două volume. Mulţumindu-Vă pentru bunăvoinţa ce aţi arătat-o şi de astă dată faţă de „Junimea", Vă asigurăm de deosebita noastră stimă şi consideraţiune.

Pentru comitet: A.Procopovici, conducător şi preşedinte.

Nr. 162.

Telegramă

Temistocle Bocancea Câmpulung

Amânați parastasul 10 Septembrie. Rugăm înștiințare

Procopovici

Nr. 169.

20.9.1905

Stimate Domn,

Fiind feriile de vară aproape espirate și trecând și timpul exercițiilor de arme credem că tipografia „Școalei Române" din Suceava va dispune deja de puterile necesare spre a pute începe cu publicarea scrierilor lui Teliman. Am dori numai decât ca opul acesta să fie tipărit la Suceava, voind pe de o parte să sprijinim o instituțiune românească, care are lipsă de ajutor și fiindu-Vă pe de altă parte astfel mai ușoară supravegherea lucrării. Pe lângă aceste motive ne-a îndemnat de a nu ne adresa tipografiei din Cernăuți și împrejurarea că aceasta era foarte angajată la banca țării de curând înființată, astfel că nu ne-ar fi putut servi cu mult înainte de tipografia din Suceava. Vă rugăm deci de a Vă întrepune la tipografia din Suceava spre a pute începe lucrul cât de iute. Totodată ne vom adresa și noi tipografiei. Binevoiți apoi a ne înștiința despre răspunsul ce l-ați primit și care este terminul cel mai apropiat până la care ar pute apare în fine scrierile regretatului Mihai Teliman.

Primiți pe lângă salutări frățești asigurarea deosebitei noastre stime.

Pentru comitet: A. Procopovici

D-Sale D-lui George Tofan, Suceava.

Nr. 170.

20.9.1905.

Onorată tipografie,

Petrecând cu ocasiunea reprezentării noastre teatrale („O scrisoare pierdută”) preşedintele societăţii noastre la Suceava i s-a permis din partea onoratei Tipografii „Şcoala Română” că aceasta se va îngriji de tipariul scrierilor lui Mihai Teliman în editura „Junimei”. Dl prof. George Tofan a finit lucrarea, care a avut bunăvoinţa de a lua asupra sa, n-a putut însă începe cu tipărirea opului fiindcă onorata tipografie va fi totuşi în stare de a lua sarcina aceasta asupra sa şi Vă rugăm să ni răspundeţi cât de iute dacă ni puteţi sta la dispoziţie. Dacă răspunsul va fi afirmativ rugăm a ni comunica care va fi costul şi până când va fi lucrarea gata. La caz că aveţi lipsă de detailuri, le puteţi primi sau de la d-l prof. Tofan sau de la societatea noastră. Numai putem aştepta cu publicarea opului acestuia şi vom fi necesitaţi de a ne adresa altei tipografii la caz că nu puteţi începe lucrul acesta cel târziu până la începutul lui Octombrie.

Primiţi asigurarea destinsei noastre stime şi consideraţiuni.

Pentru comitet: A. Procopovici.

Onoratei tipografii „Şcoala Română”, Suceava.

Nr. 175.

Cernăuţi, la 11/10.1905.

Preastimată D-şoară,

Primind prin amabila D-Voastre scrisoare din 20.VI.1904 permisiunea din partea onorate D-Voastre familii de a publica scrierile mult regretatului publicist şi scriitor Mihai Teliman am şi început lucrul. În curând va eşi opul de sub tipar, dar mai avem o dorinţă; am voi anume să-l împodobim volumul acesta cu poza autorului său defunct. Vă rugăm deci să binevoiţi a ni pune la dispoziţie pentru timp de tot scurt, dacă Vă este posibil, fotografia regretatului D-Voastre frate Mihai Teliman. Fiind opul deja sub tipar suntem necesitaţi a Vă ruga pentru un răspuns neîntârziat.

Convinşi fiind, că în interersul cauzei ni veţi răspunde şi de astă dată cu aceiaşi amabiliotate, Vă asigurăm de destinsa noastră stimă şi consideraţiune, semnând cu mulţumită.

Pentru comitet: Preşedinte, Secretarul.

D-şoarei Veronica Teliman[12], Siret.

Nr. 176.

Stimate Domn,

Epistola prin care ni anunţaţi tipărirea scrierilor lui Mihai Teliman ne-a umplut de bucurie deosebită. Cunoscând zelul D-Voastre suntem convinşi că opera va finiza în timpul cel mai scurt. În ce priveşte poza autorului ne-am adresat sorei Veronica Teliman din Sirete. La caz că vom primi răspuns negativ vom face apel la public prin foaie. Binevoiţi a ni trimite prefaţa şi textul copertei.

Primiţi pe lângă asigurarea destinsei noastre stime salutări frăţeşti.

Pentru comitet: Preşedinte Secretar.

D-lui G. Tofan, Suceava.

Nr. 196

29 X 05.

Stimate Dle,

Abia astăzi am primit de la D-ra Veronica Teliman o epistolă dinpreună cu poza repausatului Mihaiu. Această poză este o reproducere dipre o grupă și după părerea noastră atât de rău nimerită încât nu se va pute publica. V-o punem la dispoziție spre a Vă convinge și vă rugăm să ni răspundeți cât de degrabă la ultimul act trimis către D-Voastră deoarece se apropie adunarea generală și ne-ar fi foarte plăcut dacă va fi afacerea aceasta finalizată cu depășirea noastră în comitet.

D-ra Teliman se obligă în epistolă de a ni mai trimite o poză, lucrată de vr-un artist mai versat la cas că nu o putem întrebuința pe aceasta. Prin aceasta însă ar îndura redactarea opului o nouă întârzâere.

Lăsând deci în competența D-Voastră să dispuneți în afacerea pozei după cum aflați de bine și rugându-Vă să ne informați în curând despre starea lucrului, Vă rugăm să primiți pe lângă asigurarea deosebitei noastre stime salutări frățești.

Pentru comitet:

George Jemna, conducător.

Către onor. Domn George Tofan, Suceava.

Nr. 200.

Prea stimată D-șoară,

Mulțumindu-vă sincer pentru zelul ce l-ați dovedit și de astă dată față de întreprinderea noastră grăbim a Vă înștiința că regretăm a nu pute întrebuința fotografia primită și suntem atât de obraznici a Vă ruga din nou să binevoiți a ni trimite poza promisă, care desigur va fi cu mult mai bună.

Primiți asigurarea sentimentelor de mulțămită și distinsă stimă ce Vi le păstrăm. Junimea.

Pentru comitet.

Domnișoarei Veronica Teliman, Sirete.

Nr. 201.

7.XI.1905.

Stimate Domn,

Ne grăbim a vă răspunde că și hărtia, precum și formatul și caracterele alese de D-Voastră pentru tipărirea scrierilor lui Mihai Teliman ni convin pe deplin. Am decis tipărirea a 1000 de exemplare și Vă rugăm să binevoiți a ne înștiința despre spesele ce le vom avea la tipografie și de a ni comunica totodată, cu cât credeți că

vom pute vinde exemplarul. Având de gând de a emite teste de subscripție am dori pe lângă aceasta să mai cunoaștem și terminul până la care se poate obliga tipografia de a fini lucrul.

D-Șoarei Veronica Teliman ne-am adresat din nou pentru a primi poza, ce sperăm că va pute servi scopului nostru. La timpul său binevoiți a ni trimite pe lângă prefață și textul copertei.

Convinși de zelul cu care veți insista de a fini opera aceasta, ce Vă va asigura un merit deosebit pentru „Junimea", Vă trimitem pe lângă asigurarea destinsei noastre stime și salutări frățești.

Pentru comitet: Secretar.

D-lui Tofan, Suceava.

Anul administrativ 1905/1906

Președinte: Constantin Șandru, stud. fil.

Vicepreședinte: Teofil Sauciuc, stud. fil.

Secretar I: Constantin Ieremievici-Dubău, stud. fil.

Secretar II: Ioan Bilețchi, stud. fil.

Casier: Emilian Forgaci, stud. fil.

Controlor: Nicu Ciobotariu.

Bibliotecar: Calistrat Șotropa.

Econom: Ioan Cocirla.

Membri fără funcție: Alfred cav. de Kalmuțki, stud. iur. Și Ștefan Berariu, stud. iur.

Nr. 32.

Mult stimate D-le profesor,

Am primit cu bucurie știrea, că în curând vom avea ocazia de a putea vedea o lucrare rodnică a unui dintre fiii națiunii noastre. Vizitând expoziția aranjată de D-Voastră am observat cu satisfacție, că așteptările noastre nu ni-au înșelat. Atât expoziția în întregime, cât și lucrările D-Voastră în special lucrate cu atâta pricepere și gust dau dovada cea mai bună, că cu aranjarea expoziției acesteia s-a ocupat într-adevăr un artist.

Noi, societatea acedemică „Junimea", cari știm a prețui totdeauna meritele fiecărui Român, ni luăm libertatea de a Vă felicita cordial la succesul dobândit, asigurându-Vă totodată neclintita stimă și considerațiune față de D-Voastră.

Pentru comitet: Șandru

Ddomniei Sale D-lui profesor E. Macsimovici[13], loco.

Nr. 42.

[între 23 și 29 noiembrie 1905]

Multstimate dl Director,

Societatea tinerilor de la universitatea din Cernăuți „Junimea", care are în programul său cultivarea Românilor din Bucovina, în special creșterea tinerilor pe teren cultural național a decis să urmeze cu reprezentările teatrale, pe cari le-a dat în ultimii ani, mai departe. Avînd însă lipse de piese, cari ar pute fi representate de

diletanți și cari totodată ar pute, după conținutul lor să aibă un succes, permiteți-ne să ne adresăm D-Voastră, ca persoana cea mai competentă în ale artei, cu rugămintea să binevoiți a ne indica unele piese de felul acesta. Am prefera comedii dar am dori și dintre tragedii acele, cari prin sujetul lor sînt în stare să mulțămească publicul. Ca directivă – Vă comunicăm, că am reprezentat vara trecută comedia lui Caragiale „O scrisoare perdută". La caz să dispuneți asupra pieselor, pe cari veți avea bunăvoința a ni recomanda, Vă rugăm să dispuneți, ca să ni se trimită cu rambursă pînă la valoarea de 50 franci.

Sîntem siguri, că D-Voastră, D-le Director, veți sprijini tendințele tinerilor din Bucovina, cari în lipsa unui teatru român stabil vreu să-l facă publicul român de aici cunoscut cu cele mai însemnate lucrări ale geniului românesc.

Primiți Dle Director asigurările înaltei noastre stime, care o v-o păstrăm.

Pentru comitet...

D-lui A. Davila[14], București.

Nr. 81

18/XII 905, Cernăuți.

Mult stimate Domn,

Avem onoarea a Vă aduce la cunoștință, că a-Ți fost cooptat în comitetul aranjator al balului[15] proiectat pe 1 Faur 1906, rugându-Vă să aveți și de astă dată bunăvoința de a pune concursul D-Voastre valoros la dispoziție societății.

În caz că până în 8 zile nu primim nici un răspuns, Vă primim conțeleși cu cooptarea aceasta.

Primiți asigurarea deosebitei noastre stime și considerațiuni.

Pentru comitet: C. Ieremievici-Dubău.

D-lui Dr. Iancu c. de Flondor[16].

Nr. 86.

Cernăuți, 20/XII.1905

Onorată direcțiune,

Referitor la scrisoarea D-Voastră din 19/XII.1905 Vă răspundem următoarele:

1). Articolele confiscate nu e posibil de a le publica.

2). Referitor la prefață ne-am adresat d-lui Tofan și în scurt timp Vă vom da o știre pozitivă.

3). Titlul cărții va fi: „M. Teliman. Foiletoane edate de societatea academică „Junimea" Cernăuți".

4). Prețul pentru un volum – 2 cor.

5). Portretul vi-l trimitem alăturat.

Afară de aceea Vă aducem la cunoștință, că zilele proxime va fi secretarul societății noastre în Suceava și va convorbi și gural toate chestiile.

Pentru comitet: Ieremie-Dubău.

[Tipografiei „Școala Română"]

Nr. 87.

Cernăuți, 20/XII.1905

Stimate Domn,

Ni pare foarte rău, că nu am putut convorbi cu D-Voastră personal cu ocaziunea petrecerii D-Voastră în Cernăuți în chestia scrierilor lui Teliman. Vă aducem însă la cunoștință că vineri va sosi secretarul societății noastre la Suceava, spre a discuta gural cu D-Voastră.

Primiți pe lângă salutări frățești asigurarea stimei noastre.

Pentru comitet: Ieremie-Dubău.

[D-lui G. Tofan, Suceava]

Nr. 108.

25/1 906

Stimate Domnule Tofan,

Am primit știrea, cumcă a-Ți primit asupra Domniei Voastre scrierea prefeței la opul Teliman. Ne grăbim a vă răspunde, că factul acesta ne bucură cu atâta mai mult, fiindcă sântem siguri că D-Voastră ca unul ce V-ați aprofundat și ați studiat lucrările lui Teliman, veți fini aceasta spre bucuria și mulțămita tuturora.

Vă rugăm numai, deoarece a trecut din timpul de 10 luni fixat în contractul societății noastre cu tipografia „Școala Română" din Suceava deja o lună, să binevoișsi, după ce veți fi gata cu prefața, a urgenta la tipografie cu tipăritul prefației.

Primiți pe lângă salutări frățești asigurarea stimei noastre.

Pentru comitet: Const. Ieremie-Dubău.

D-lui George Tofan.

Nr 186.

C., 23/III 906

Stimate Domn,

Cu deosebită satisfacție și bucurie am primit știrea apariției opului „Teliman", Vă mulțămim din inimă pentru felicitările ce ni le aduceți și pentru sfaturile ce ni le dați. Ar fi bine ca DV să dispuneți să se tipărească țidulele cu notița amintită, pentru a asigura opului o disfacere mare și o reușită sigură. Vă rugăm totodată să aveți bunăvoința a ni trimite adresa tuturor revistelor, cărora am trebui să le trimitem cîte un exemplar, a ziarelor, a criticilor de seamă și a bibliotecilor. Pentru a nu Vă angaja iarăș la lucru – știind cât de ocupat sînteți – vom expedia noi de aici exemplarele conform adresei primite de la DVoastră.

În exemplarul ce ați binevoit a ni-l trimite sînt cîteva greșeli, comise sigur de legătorul de cărți. În prefață lipsește pg. 25-33, în locul lor sînt legate 4 file din text. Totașa lipsește „Veacuri de patimă" finea. Vă facem atent la aceaste iregularități, care sigur s-au strecurat și în celelalte exempl. ar fi în stare să zădărnicească popularitatea opului.

Suntem măgeliți a Vă pune la dispoșiție câteva exemplare, dacă ați avea lipsă de ele, drept recompensă, pentru munca ce ați desfășurat-o, dîndu-i prețiosul D-Voastră concurs la edarea opului.

Credem a afla în DV un apărător și mijlocitor la soc. „Școala Română" pentru resturnarea contractului și amânarea terminului de restituire a datoriei. Și aceasta

din cauza, pentru că fiind acest termen precizat cu 10 luni începând cu 1 Ianuarie 1906, pierdem 3 luni din acest favor. Pentru a fi cît se poate de punctuală cu plătirea dătoriei, am ruga, ca contractul să fie valabil cu începutul de la 1 April şi nu 17 Ian. 1906.

Noi din partea noastră, ceea ce priveşte chestia asta ne vom adresa în special şi soc. „ Şco. Rom.”.

Exprimându-Vă recunoştinţele noastre la reuşita completă a prefeţii DV. Vă rugăm să primiţi etc...

P.C.:

Şandru m. p. C. Ierimevici-Dubău

h. t. secr. I.

Dlui George Tofan[17].

Nr. 210

13 IV 1906.

Onorate Domnule,

Sunt deja 27 de ani, de când societatea academică „Junimea” stă neclintită la post pentru apărarea limbii şi datinilor strămoşeşti, pentru conservarea şi desvoltarea culturii româneşti în Bucovina. Ea are mulţămirea sufletească că năzuinţele ei au fost roditoare şi existenţa ei îndreptăţită căci dacă astăzi Românul şi străinul constată unul cu mândrie, celălalt cu invidie o renaştere în viaţa naţională românească în ţara aceasta, nici cel mai rău voitor nu va cuteza să tăgăduiască, că Junimea a fost scutul, sub care s-a putut întâmpla aceasta,

Veneraţiunea de astăzi a Românilor bucovineni, mai oţelită în luptă de cât predecesorii noştri, datoreşte educaţia sa naţională Junimei. De prezent Junimea năzuieşte a se ocupa în mod mai intensiv decât a putut s-o facă până acuma, cu educaţiunea şi luminarea a celei părţi a neamului, care formează temelia lui: adică ţăranul român. Nici până astăzi nu l-am neglijat dar nu am avut putere şi mijloace destule spre a face pentru el ceea ce suntem chiemaţi şi datori. Mijloacele, prin care sperăm a ajunge la rezultatele dorite, sunt diferite. Vom ţinea mai des decât până acuma conferinţe prin comunele rurale şi anume despre alcoolism, chiestiuni economice, igienice etc. Călăzuiţi de pilda dată de D-Voastră ca fost ministru, care în stăruinţa D-Voastră de a rădica nivelul cultural al ţăranilor locuitori pe aceste moşii model, aţi avut ingenioasa idee de a înfiinţa teatrul popular şi de a tipări cărţi poporale, dobândind cu aceasta cele mai frumoase succese, ni-am propus a ne folosi şi noi de acest mijloc de educaţiune şi cultură. Fiind însă o societate studenţească şi nedispunând de mijloace soficiente pentru acoperirea speselor, ce ar rezulta de la o atare întreprindere, nu ni rămâne alta, decât ca în interesul cauzei să ne adresăm către D-Voastră cu rugămintea de a Vă întrepune ca şi Românii noştri să se facă părtaşi de beneficiul acesta şi să căpatăm cărţi poporale, ce le-am distribui apoi pela instituţiile noastre dela ţară, precum sunt cabinetele de lectură şi arcăşiile. Ne-am adresat în această afacere şi către înaltul ministeriu român, dar n-am obţinut până acuma nici un răspuns. Convinşi fiind că D-Voastră veţi satisface atât dorinţei noastre cât şi interesului poporului român din Bucovina, Vă rugăm să primiţi asigurarea deosebitei noastre stime.

Pentru comitet

Preşedinte: T. Sauciuc Secretarul: Bileţchi.
Către Ion Calinderu[18], administrator moşiilor Coroanei, Bucuresci.

Nr. 216

23. 4 1906.

Stimate Domnule,

Apelul semnat de D-Voastră îl luăm cu bucurie la cunoştinţă şi ne grăbim a Vă înştiinţa că societatea noastră, cunoscând pe deplin însămnătatea expoziţiei naţionale[19], care este un moment sărbătoresc în istoria desvoltării noastre culturale, nu va întârzia nici ea de a participa. Obiectele de expunere induse de D-Voastră ne stau la dispoziţie, dară nu ni este dată posibilitatea de a le trimite până la 25 April st.n. Credem că obiectele cerute să le trimitem direct la Bucureşti, nefiind de altfel posibil de a face în timp aşa de scurt încunjurul cu ele la Viena şi apoi mai departe. Ce atinge istoricul societăţii nu cunoaştem cadrele acestuia. Rugăm să ni daţi informaţiunile necesare, ori de acest istoric al societăţii noastre să-l lucrăm în mod detaliat sau în liniamente generale, precum şi informaţiunea de este istoricul destinat pentru tipar înainte de expunere, sau de va rămânea ca manuscript la lucrurile, ce le va expune fiecare societate. Compunerea istoricului este îmbinată cu multe greutăţi, neavând noi tot materialul, al cărui colectare însuşi recere un timp mai îndelungat. Natural e că pentru un istoric mai detailat cu date statistice, care după părerea noastră ar fi în stare să satisfacă aşteptărilor puse de D-Voastră, nu poate fi gătat până la timpul fixat adecă 25 Aprilie.

Rugăm deci să ni comunicaţi ultimul termin pentru trimiterea obiectelor.

Convinşi fiind că D-Voastră veţi satisface dorinţei noastre, Vă rugăm să primiţi asigurarea deosebitei noastre stime şi consideraţiuni.

Pentru comitet.
George Iacubanu, vicepreşedinte şi cond.
Secretar Ioan Bileţchi
Dlui Dr. Sterie N. Ciurcu[20], Vinea IX/2.

Nr. 217

23.4 906.

Mult stimate Domn,

Ştiind a aprecia după merit însemnătatea expoziţiei naţionale, care se va deschide la 27 maiu st. n. în capitala ţării româneşti şi intenţionînd societatea academică „Junimea” să participe la deschiderea expoziţiei şi la ridicarea unui pavilion al societăţilor academice române afară de regat „Junimea” se adresează către D-Voastră cu rugămintea, să binevoiţi a Vă interpune să căpătăm parcurs liber de la Burdujeni până la Bucureşti pentru 20 de membri ai societăţii noastre.

Credem că veţi satisface dorinţei noastre şi Vă rugăm să primiţi asigurarea deosebitei noastre stime.

Pentru comitet: secretarul Ioan Bileţchi.
[Probabil către şeful gării Burdujeni]

Nr. 228

28/IV 1906.

Mult stimate baron,

Vrând să compunem un istoric al societăţii noastre, spre a-l pute prezenta la expoziţia din Bucureşti, am aflat că ni lipsesc rapoartele anuale ale societăţii noastre, care le avem de trebuinţă pentru compunerea istoricului sus amintit. Căpătând ştire, că s-ar afla în posesiunea D-Voastră o colecţiune completă a rapoartelor anuale ale societăţii noastre recurgem la amabilitatea D-Voastră cu rugămintea să binevoiţi a ni pune la dispoziţie rapoartele anuale cât de curând pentru scopul susamintit. Sântem firm convinşi că veţi ştie a aprecia însemnătatea istoricului, care-l avem să-l compunem şi ni veţi satisface dorinţii noastre. Primiţi asigurarea deosebitei noastre stime şi consideraţiuni.

Pentru comitet: T. Sauciuc Forgaci.

Către Dl Victor baron Vasilco[21], Jadova.

Nr.252.

C. 23/V 906

Mult stimate Domn,

În urma apelului primit de la Clubul Român din Viena în care ni s-a comunicat, că la expoziția națională din București se va ridica un pavilion pentru societățile afară de regat, a pregătit și societatea noastră mai multe obiecte de expunere. După informațiunile primite în ultimul timp, am aflat că Clubul Român, întâmpinând greutăți în afacerea amintită, a obstat de la ridicarea pavilionului societăților afară de regat. Dorind însă societatea noastră să expuie obiectele destinate pentru pavilionul sus amintit, ne adresăm cu rugămintea către D-Voastră, ca să primiți obiectele noastre în pavilionul bucovinean. Ce atinge obiectele, avem de gând să expunem: steagul dela iubileu, poza dela iubileu, albumurile societății, rapoartele anuale, regulamentul, statutele, emblema, istoricul, poza cabinetuluii de lectură și a odăii comitetului precum și opurile edate de „Junimea" legate în lux și anume „Făt Frumos în grădina Sf. Vineri" și M. Teliman „Foiletoane".

Totodată rugăm, ca să fixați ultimul timp termin pentru trimiterea obiectelor. Sântem pe deplin convinși, că D-Voastră ni veți satisface dorința noastră. Vă rugăm etc.

Pentru comitet: Sauciuc Canstantin Ieremievici

D-lui Nicu Flondor[22].

Nr. 263.

C. 9/VI

Mult stimate Domn,

Ne împlinim o datorință plăcută a Vă mulțămi în numele societății „Junimea" pentru viul interes, ce-l arătați față de ea cu ocaziunea expoziţiunii din Bucureşti. Am primit cu deosebită plăcere răspunsul D-Voastre, în care ni împărtășiți că primiți obiectele societății noastre în pavilionul Românilor din Bucovina, fiind sărbători le-am putut expedia de-abia Marți. Credem că obiectele vor fi ajuns încă la timp. În următoarele Vă trimit și lista obiectelor:

1. Drapelul societății, donat cu ocaziunea iubileului societății de 25 ani de existență

(1878-1903) din partea damelor române din Bucovina în valoare de 1200 cor. dimpreună cu uricul de donațiune.
2. Fotografia membrilor și oaspeților cari au participat la iubileu.
3. Fotografia cabinetului de lectură și cea a odăii comitetului.
4. Icoana „Deșteaptă-te Române" executată de pictorul Ilie Pâșlea, profesor la școala de specialitate din Câmpulung (Bucovina).
5. Albumul tuturor membrilor onorari, emeritați, sprijinitori și activi ai societății de la înființare și până azi.
6. „Junimea Literară", anul I. Constantin Berariu „Făt Frumos în grădina Sf. Vineri". Mihai Teliman „Foiletoane". Opurile edate de „Junimea„.
7. Ambele rapoarte anuale ale societății academice „Arboroasa" anul administrativ I și II (1875-1877) și 26 rapoarte anuale ale societății academice „Junimea" de la anul II administrativ până la al XXVII-lea (1879-1905).
8. Ordinele de dans de la balurile societății din anii1882-1906 afară de cel din anul 1889.
9. Statutul și regulamentul societății.
10. Emblema societății.

Mulțămindu-Vă etc...
Pentru comitet: Sauciuc Constantin Ieremievici-Dubău
Domnului Nicu cav. de Flondor, București (Hotel „Continental").

Nr. 300

„Uniunea Studenţilor Români" au decis să organizeze la Bucureşti cu ocazia expoziţiei şi a jubileului un congres naţional al tuturor studenţilor români.

Fiind societatea noastră invitată la acest congres am decis să trimitem şi noi studenți din partea „Junimei". Ţiind cont mai departe, că societatea trebuie reprezentată în mod demn, i-a destinat comitetul pe D-nii E. Forgaci și A. Morariu[23] să participe la congres. Timpul congresului e 1-6 Oct. 1906 st. n. Programul l-om comunica imediat ce l-om primi.

Salutări frăţeşti.
Pentru comitet : Nicu Ciobotaru Cojocariu
D-lui A. Morariu, Pătrăuţi.

Nr. 363.

7 Noemvre 1906.

Domnule Ministru,

Întorcându-ne de la înălţătoarea serbare din Iaşi, ne incumbă prea plăcuta datorie de a Vă mulţămi pentru deosebita amabilitate ce aţi avut faţă de noi.

Dacă Românii bucovineni au putut avea ocaziunea să calce sfântul pământ cel plin de scumpe amintiri pentru noi al vechei noastre Capitale şi să participe la serbare în număr atât de considerabil, aceasta o datorim Domniei Voastre Domnule Ministru, care cu o extremă bunăvoinţă aţi înlesnit acest pelerinagiu, dispunând să ni se acorde liber parcurs pe calea ferată încolo şi înapoi.

Daţi-ne dar voe, Domnule Ministru, a Vă ruga să binevoiţi a primi prea respectuoasele noastre mulţumiri pentru solicitudinea Domniei Voastre precum şi asigurarea deosebitei noastre stime şi consideraţiuni.

Pentru comitet: George Iacubanu, s.t. vicepreşedinte, Berar h.t. secretar I.

Domniei Sale D-lui Ioan Grădişteanu[24], Ministrul Lucrărilor Publice etc., Bucureşti.

Nr. 364

11 Noemvre 1906.

Mult stimate domn,

Cu ocaziunea memorabilei serbări Vasile Alexandri[25] societatea academică „Junimea" din Cernăuţi împreună cu peste 500 persoane, cari au participat la îndemnul nostru, au aflat o primire grandioasă. Ne împlinim o datorie plăcută de a Vă mulţumi atât în numele participanţilor bucovineni, pentru deosebita amabilitate ce a-ţi arătat-o, grijind cu multă bunpăvoinţă atât pentru încartirarea, precum şi pentru celelalte înlesniri, ce ni s-au oferit.

Rugându-Vă să păstraţi şi pentru viitor aceeaşi bunăvoinţă faţă de societatea noastră, Vă rugăm să primiţi asigurarea deosebitei noastre stime şi consideraţiuni.

Pentru comitet: George Iacubanu.

Domniei Sale D-lui George Lascar[26], primar Iaşi.

Nr. 365 Acelaşi text pentru Ştefan Goraş, profesor la Iaşi.

Anul administrativ 1906/1907

Preşedinte: Iosif Vihovici.
Vicepreşedinte: Nestor Hudema.
Secretar I: Aurel Morariu.
Secretar II: Ilie Enea.

Nr. 34

30/XI 1906

Prea stimate d-le baron,

Fiind rapoartele anuale, ce aţi avut bunăvoinţa a ni le împrumuta încă în Bucureşti, Vă rugăm să ne scuzaţi dacă întârziem cu restituirea.

De vom primi încă în decursul lunii Decemvre când Vi le vom restitui cu mulţămită.

Primiţi asigurarea etc...

Pentru comitet: A. Morariu h.t. secr.I.

Onor. domn Victor baron Vasilco în Jadova.

Nr. 35

1/XII 1906

Stimate domnule profesor,

În 10/23 Decemvre îşi inaugurează comitetul societăţii „Junimea" activitatea prin un comers festiv. Comersul festiv este un moment solemn a studenţimei universitare, la care participă toate păturile poporului român din Bucovina fără deosebire de nuanţă politică, şi la acest moment se aduce la cunoştinţă progresele făcute ale studenţimei române şi se dă expresie aspiraţiilor lor pentru viitor. Este o dorinţă generală atât a studenţimei, cât şi a întregei clase culte de la noi participarea D-Voastre la această festivitate. Interpetând această dorinţă generală ne luăm libertatea a Vă invita la comers.

Pentru comitet: Vihovici A. Morariu.

D-Sale Domnului Nicolai Iorga[27], profesor universitar, Bucureşti.

Nr. 36

1/XII 906.

Mult stimate d-le profesor!

În vederea meritelor D-Voastre pentru deşteptarea şi propăşirea poporului românesc din Bucovina şi a muncii desinteresate şi pline de devotament, ce-o puneţi în acest serviciu, soc. acad. Junimea V-a proclamat în adunarea generală din 21 Noemvre a.c. de membru onorar al ei.

Aducându-Vă aceasta la cunoştinţă, Vă asigurăm, că activitatea D-Voastre de până acuma ne va servi ca model ilustru de iubire de neam şi patrie.

Pentru comitet: Morariu ht. secr. I

D-Sale Dlui Dr. Vasile Gaina[28], prof. univ. Cernăuţi.

Nr. 56.

20/XII 1906.

Mult stimate d-le profesor[29],

N-a fost dat să Vă avem în decursul vacanţei Crăciunului între noi. Este imposibil să strângem în timp atât de scurt popor, după cum V-aţi esprimat D-Voatră dorinţa. Societatea noastră îndrumează o acţiune în toată ţara pentru exoperarea unei catedre pentru istoria Românilor la universitatea noastră. Ne-am pregătit şi cu un memorand. În Ianuar st. v. are să se ţină aici o mare adunare a tuturor studenţilor de la universitate şi are să se îndrepteze cu un apel către poporul românesc, ca să ţină adunări districtuale şi să ia cont de acest drept, ce trebuie să ni-l dea autorităţile. Memorandului va fi alăturat apelul studenţimii şi lista de supscripţii. Fiecare român va iscăli acest memorand. Pe baza adunărilor ţinute şi a iscăliturilor adunate se va

ține la începutul lui Mart st. n. a. c.

[Sfârșitul scrisorii lipsește, precum și numele adresatului]

Nr. 58.

Stimate d-le profesor,

Ne simtem plăcut îndătoriţi să Vă mulţumim din inimă pentru volumul D-Voastre de poesii, ce aţi binevoit a ne dona.

Pentru comitet: N. Hudema Nico Bucaciuc h.t. bibl.

Dlui prof. Sbiera Radu[30].

Nr. 59

Venerabilitatea Voastră,

Ne permitem să Vă mulţumim din inimă pentru cărţile, ce aşi binevoit a ne dona. Vă rugăm totodataă a păstra aceea-şi bunăvoinţă şi dragoste faţă de societatea noastră, cu care ne-ați onorat până acuma.

Primiţi, Vă rugăm, asigurarea deosebitei noastre stime şi consideraţiuni.

S.S. D-lui Dimitrie Dan[31] în Straja.

Nr. 74

11/2 07.

Mult stimate domnule preşedinte,

În şedinţa plenară ordinară din 7 Faur a.c. care a fost prezidată de D-Voastră, s-au adresat atacuri societăţii noastre din partea unui membru activ al soc. „Academia ortodoxă”. Binevoiţi domnule preşedinte a ne da în timpul cel mai scurt lămuririle necesare pentru ca relaţiile noastre sincere de frăţie să nu pătimească.

Pentru comitet: A Moraru, secr. I

Onor. soc. acad. „Academia ortodoxă” la mâna d-lui preşedinte G. Străinul[32].

Nr. 75

11/2 07.

Savantului Corp „Academia Română” în Bucureşti

Vă mulţumim din inimă pentru publicaţiunile recente ce a-Ţi binevoit a ne dona. Vă rugăm totodată să păstraţi şi pentru faţă de soc. noastră aceea-şi bunăvoinţă şi dragoste, de care am fost învredniciţi până acuma.

Pentru comitet: Nicol. Bucaciuc, bibliotecar.

Nr. 80

8/3 907

Onorat consiliu,

Noi tinerii grupaţi în jurul societăţii academice „Junimea” ne îndreptăm cu o cerere, în care pretindem să fie rezolvată în bine. În faţa schimbării numirilor de strade ne punem rugămintea noastră. Până acu strada îngustă a purtat numele şi „strada Sbiera”. Acest bărbat înseamnă deosebit de mult pentru noi şi în dezvoltarea culturală a ţerii noastre ocupă locul de frunte. Prin decurs de mai bine de un sfert de veac a ocupat catedra de istoria limbii şi literaturii române la universitatea noastră şi a fost primul profesor care a propovăduit la universitate această ştiință. Atenția ce

iar da-o onoratul consiliu privind dispunerea menținerii numirii strada „Sbiera” ar fi o unică răsplată pentru serviciile, ce ni le-a adus. Căci întreaga țară se fălește cu un Sbiera și opurile lui au pătruns și sânt apreciate departe peste hotare. Combinația de ai da acestei strade numele neuitatului Morariu Andrievici, nu ne mulțămește din motivul, că acest bărbat, care a fost fala națiunii noastre și a jucat cel mai mare rol în viața politică a țării merită ca cu numele său să fie împodobită o stradă la un loc mai frumos postată. Rezolvarea în bine a acestei cereri a noastre, ar fi un act de dreptate, ce ne-ar face-o onoratul consiliu, o atenție binemeritată ce ni s-ar face nouă Românilor.

Pentru comitet: Secr. I Aurel Morariu.

Onoratului consiliu comunal al orașului Cernăuți, la mână Dlui primar Reiss.

Nr. 83

18/3 1907

Prea stimate Domnule,

Cu mare plăcere ne adresăm D-Voastră pentru a Vă aduce la cunoştinţă mulţămita şi recunoştinţa sinceră a plenului pentru dedicaţia reuşitei compoşiţiuni a imnului studenţesc şi pentru interesul ce l-aţi arătat faţă de societatea noastră, luând chiar parte activă la întreprinderile ei, aducându-ne astfel aminte de timpul de frumoasă activitate, în care încă stăteţi în fruntea societăţii Junimea. Rugându-Vă ca şi pe viitor să ni daţi sprijinul D-Voastră valoros cu afectul şi cu fapta Vă asigurăm de dragostea şi stima noastră.

Pentru comitet: Secretarul I Aurel Morariu.

D-Sale D-lui Constantin Şandru[33], aici.

Nr. 87 din 30/3 1907

Ilustre domnule profesor,

Nu sântem în stare a Vă mulţămi în mod potrivit pentru frumoasele daruri cu cari ne-aţi surprins de atâtea ori, iar mai ales pentru prea frumosul bust pe care l-aţi donat în timpul din urmă soc. Junimea; Vă esprimăm însă pe calea aceasta în numele plenului cele mai sincere mulţumiri, rugându-Vă totodată să binevoiţi a scuza că am cam întârzâiat cu împlinirea acestei datorinţi ale noastre. Într-adevăr nu ne putem da seama prin cari momente am fi devenit noi cei din Junimea vrednici de o aşa atenţiune din partea D-Voastră faţă de Junimea, ne măgulim a crede că aceasta e o urmare a simpatiei deosebite ce o nutriţi faţă de poporul român. Fiţi sigur stimate domnule profesor, că tot ce-i astăzi Junimea Vă este adânc recunoscător şi că atât în cercul membrilor societăţii, cât şi a societăţii române cu care stăm în legături apropiate, Vă sînt asigurate acele simpatii, acele sentimente de stimă şi de dragoste, cari cu drept Vi le-aţi cîştigat. Primiţi d-le profesor asigurarea distinsei noastre stime şi consideraţiuni.

P. c.: A Morariu secr. I

D-Sale Dlui profesor S. Kramerius, aici.

Nr. 96

10/VI 907.

Stimate D-le profesor,

Interpretăm hotărârea plenului „Junimei", mulţumindu-Vă pentru dedicaţia compoziţiei D-Voastre, cu care aţi binevoit a ne onora. De cît de puternice sînt cuvintele din „Imnul studenţesc" a lui Coşbuc, pe atît de românească şi duioasă este melodia, cu care aţi înveşmîntat acest cîntec.

Aţi manifestat prin atenţia, ce ni-aţi dat-o, simpatie şi dragoste faţă de societatea noastră, pentru care Vă sîntem din inimă mulţămitori şi pe care, Vă asigurăm că vom şti a o preţui.

Primiţi, stimate d-le profesor, asigurarea deosebitei noastre stime şi consideraţiuni.

P.c.: p. secretarul I Enea Ilie.

D-Sale Dlui profesor Const. Procopovici[34] Suceava.

Nr. 97

11/VI 07.

Onorată Direcție,

Societatea noastră reprezintă în 17 l.c. în teatrul munipicipal comedia în 3 acte a lui Caragiale „D-ale carnavalului". Alăturat trimitem un exemplar pentru censurare.

Pentru comitet

[Probabil către Direcția de poliție, Cernăuți]

Nr. 101.

Telegramă Ziarul „Lupta", Budapesta, VII Rottenbaler 5/1 I.

Din scumpa țară a fagilor îi trimitem urările noastre deputatului A. Vaida-Voevod[35] marelui Român plămădit din oțel și cremene al cărui cuvânt e sabie cu 2 tăișuri pentru dușmanii neamului românesc din Ardeal. Sus fruntea în înverșunata luptă cu Hunii asiatici! Inimile tuturor Românilor din Bucovina bat pentru tine.

Societatea academică „Junimea".

Anul administrativ 1907/1908

Președinte: Cornel Cornean.
Vicepreședinte: Aurel Moldovan.
Secretar I: Nicolae Popescu.
Secretar II: Ștefan Cercel.
Membru fără funcție: Ioan Grămadă.

Nr. 36.

25/XI 07.

Prea stimate Domn,

Prin activitatea D-Voastră pe terenul național, în deosebi pe cel al muzicii V-ați câștigat merite neperitoare înaintea întregii suflări românești, încât numele D-Voastră e rostit cu o recunoștință și admirație de toți fii neamului nostru încercat.

În semn de vie expresie a recunoștinței, veneraţiunii și stimei ce V-o păstrează societatea academică „Junimea" a-Ți fost denumit în adunarea generală din 21

Noemvrie a.c. cu mare însuflețire de membru onorar al ei.

Aducându-Vă cu deosebită plăcere la cunoștință decisiunea aceasta Vă rugăm să primiți distincția cea mai înaltă ce V-o poate oferi societatea noastră.

Primiți asigurarea devotamentului nostru.

Pentru comitet: Corneanu Nicu Popescu secr. I

D-Sale Dlui Tudor cav. de Flondor[36], proprietar mare, Rogojești Bucovina.

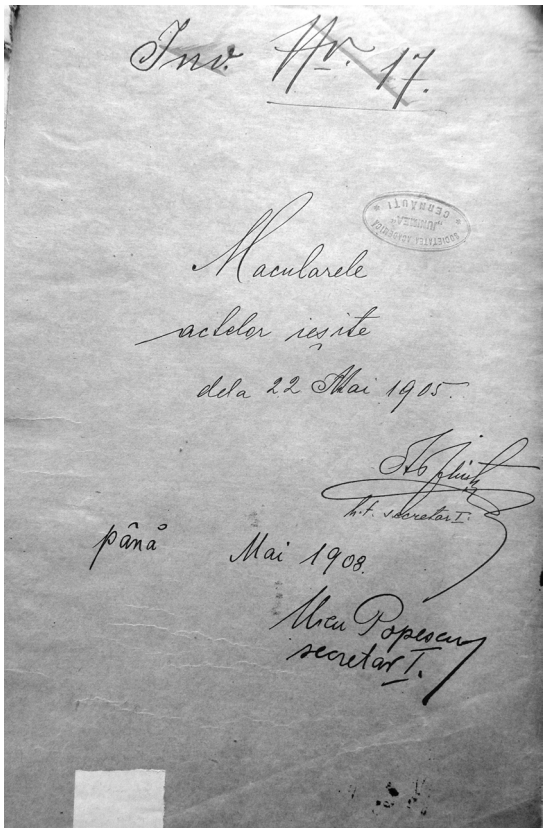

Nr. 38

25/XI 1907.

Magnifice D-le!

Apărarea adevărat bărbătească a drepturilor neamului oropsit din Ungaria în parlamentul ungar din partea Magnificenței Voastre, precum și munca dezinteresată ce a-Ți depus-o cu un zel neîntrecut în ogorul înțelenit în societatea academică „Junimea" ne-a îndemnat să Vă oferim cu o însuflețire rară, distincția cea mai înaltă ce o poate da „Junimea" denumindu-Vă în adunarea generală din 21 Noemvrie a.c. de membru onorar al ei.

Aducându-Vă denumirea aceasta la cunoștință Vă asigurăm că activitatea D-Voastre de până acuma ni va servi ca model ilustru de iubire de neam, lege, limbă și moșie. Primiți Vă rugăm espresia devotamentului, stimei și iubirii ce V-o purtăm.

Pentru comitet: Președintele Corneanu secretar I Nicu Popescu.

Magnificenței Sale Dlui Dr. Alexandru Vaida-Voevod[37], Budapesta VII Istvennt, 11

Nr. 72

6/XII 1907

Prea stimate dle baron,

Comitetul societăţii se simţeşte plăcut îndătorit a Vă esprima în numele „Junimii" cele mai sincere mulţămite pentru bunăvoinţa şi amabilitatea D.Voastră cu care ni-aţi onorat, punându-ne la dispoziţie colecţiunea rapoartelor anuale atât pentru compunerea istoricului societăţii cât şi pentru expoziţia din Bucuresci.

Lipsind societăţii noastre aproape toate rapoartele anuale ne luăm libertatea a Vă întreba respectuos de n-aţi fi dispuşi a dona soc. noastre rapoartele sus amintite. Dacă însă aveţi trebuinţă de ele, le vom restitui în timpul cel mai scurt cu profundă

mulţămită.

Primiţi stimate dle baron cu ocasiunea aceasta asigurarea stimei şi devotamentului nostru.

Pentru comitet:

Cornean m. p. Secretarul I:
prezident Nicu Popescu.
D. Sale Dlui Victor baron Vasilco[38]
mare proprietar Jadova.

Nr. 101.

22/XII 1907.

Mult stimate dle profesor şi membru emeritat al nostru,

Am început al 30-lea an al activităţii noastre. Cugetăm deci că e bine să serbăm în mod demn această aniversare prin o şedinţă solemnă la care să colaboreze cei mai distinşi bărbaţi ai noştri de pretutindeni.

Domnul Sadoveanu într-o călătorie a sa prin Bucovina ni-a spus, că ar fi părat să ne ţină o conferinţă. Nu ne îndoim că şi dl Iorga va avea bunăvoinţa să ne onoreze cu prezenţa Domniei Sale. Iar ceea ce priveşte persoana D-Voastră mult stimate domnule profesor, ca primul preşedinte al societăţii noastre, suntem convinşi, că ne veţi da preţuitul D-Voastră concurs, înplinind astfel dorinţa generală a întregii junimi. Ne luăm deci libertatea a Vă ruga să binevoiţi a ne răspunde cum a-Ţi opta D-Voastră să aranjăm şedinţa festivă ce se va ţineala finea lui Februare sau la începutul lui Marte şi ar fi dispuşi domnii Iorga, Sadoveanu eventual şi Sandu-Aldea, precum şi D-Voastră să ne daţi preţiosul conurs?

Mulţumindu-Vă pentru bunăvoinţa şi interesul ce le-aţi arătat totdeauna faţă de „Junimea", Vă asigurăm de stima şi respectul nostru.

Corneanu Popescu

Mult stimatului Domn Dr. Dimitrie Onciul[39], prof. univ., Bucureşti.

Nr. 102-105 – Cereri de sprijin pentru jubileu de la:

- Iancu cav. de Flondor.
- Radu cav. de Grigorcea.
- Tudor cav. de Flondor.
- Victor baron Vassilco.

Nr. 120

27/XII 1907

Mult Stimate Dle Director,

Societatea noastră urmăreşte cu interes toate mişcările fraţilor din regat, deaceea Vă rugăm să binevoiţi a ne trimite gratuit dacă e posibil ziarul ce-l redigiaţi. Spesele ce le avem cu susţinerea societăţii sunt prea mari, decât să putem abona Viitorul. Celelalte ziare din România ni se trimit gratis.

În speranţa că şi D-Voastră ve-i avea bunăvoinţa faţă de noi, Vă mulţămim încă înainte şi Vă asigurăm de deosebita noastră stimă.

Pentru comitet: Corneanu Popescu

D-Sale Dlui Al. Djuvara[40], directorul ziarului Viitorul, Bucureşti.

Nr. 151-153 – Invitații la jubileu pentru 2-4 mai 1908 primesc:
Revista „Sămănătorul”, București.
Revista „Convorbiri literare”, București.
Revista „Viața Românească”.

Nr. 169.

3/III 1908.

Magnifice Dle Președinte,

Vă mulțumim pentru știrile prețioase, asigurându-ne că veți participa la sărbătorile noastre jubiliare de 30 ani, cu particular dacă evenimentele politice din Ungaria Vă vor permite. Suntem fermi convinși deci că vom putea avea pe unii dintre iubiții noștri deputați măcar pentru câteva zile în mijlocul nostru, căci prezența lor ar stârni însuflețire mare. Invitări speciale se vor trimite ulterior. Mulțămindu-Vă pentru bunăvoința cu care ne-ați onorat Vă asigurăm de afecțiunea noastră deosebită.

Corneanu, președinte Nicu Popescu, secretar.

Clubului parlamentar al deputaților naționaliști, Budapesta.

Nr. 184.

Mult stimate Dle,

Societatea „Junimea” își serbează în 9-11 Mai st. v. jubilelul de 30 ani. Programul acestui festival constă și din o reprezentare teatrală. La îndemnul Dlui profesor Dr. Dimitrie Onciul din București, societatea noastră voește atunci să reprezinte drama D-Voastră „Zorile”. Credem că și dl profesor Sextil Pușcariu[41] Vă va fi scris referitor la chestia aceasta. Noi suntem firm convinși că ne ve-Ți onora cu prezența D-Voastră și ne ve-Ți da informațiile necesare cum ar trebui să punem pe scenă „Zorile”. Publicul român așteaptă cu nerăbdare reprezentarea „Zorilor” și venirea D-Voastră în Bucovina.

Subiectul ce-l tratează „Zorile” ne pare acomodat pentru jubilelul nostru, căci tocmai anul acesta sunt 60 ani de la luptele înălțătoare din 1848, și că și deputații noștri din parlamentul ungar ne-au promis venirea lor.

Vă rugăm să binevoiți a ne onora cu răspunsul D-Voastră cât de în grabă și Vă asigurăm de o deosebită considerațiune.

Corneanu Popescu.

Dlui St. O. Iosif[42], București, director la „Sămănătorul”, B-dul Academiei, 3.

Nr. 187. – În adunarea extraordinară din 22/III 1908 s-a ales următorul comitet:
Președinte: Cornel Cornean.
Vicepreședinte: Vasile Greciuc.
Secretar I: Nicolae Popescu.
Secretar II: Eusebiu Cosmiuc.
Bibliotecar: Alexandru Morariu.
Membru fără funcție: Ioan Grămadă.

Nr. 191.

Telegramă

Gazeta Transilvaniei Braşov

Oferim tribunilor Gazetei încărunțiți în luptă la aniversarea a 70 cununa nepieritoare a dragostei noastre frățești. Societatea „Junimea”.

Nr. 224.

1.IV.08.

Mult stimate Domnule,

Interesul ce la-Ți arătat întotdeauna față de societatea noastră ne îndeamnă să Vă facem următoarea rugăminte: Revista noastră poporală „Deșteptarea”, ca să-și poatî împlini misiunea și să fie citită cu mai mare interes ar avea lipsă de unele clișeuri, care reprezintă persoane sau lucruri istorice și instructive. Știind că și D-Voastră aveți astfel de clișeuri, Vă rugăm cu toată stima să binevoiți a ne pune vre-o câteva la dispoziție. În cazul acesta nu numai „Junimea”, ci și cele câteva sute de cititori țărani, Vă vor fi mulțămitori adevărați.

Mulțămindu-Vă înainte pentru binefacerea prețioasă cu care ne onorați Vă asigurăm de deosebita noastră considerațiune.

Pentru comitet:

Președinte: Corneanu secretar I: N. Popescu.

Dlui Eugen Maximovici[43].

Nr. 245

17.IV. 08.

Mult Stimate dle Profesor,

Junimea î-și serbează la începutul lui iunie a.c. aniversarea a 30. Cu ocaziunea aceasta am dori să avem portretele tuturor foștilor președinți ai societății noastre.

Ne adresăm deci către D-Voastră mult stimate domnule profesor și membru onorar al nostru să aveți amabilitatea a ne pune la dispoziție portretul mult regretatului și iubitului nostru fost președinte Dr. George Popovici. Ni-ar fi binevenită în deosebi o fotografie de când ocupa dânsul această cinste. În caz contrar ne îndestulăm și cu un portret mai recent.

Mulțămindu-Vă pentru amabilitate cu care ne onorați Vă asigurăm de respectul nostru devotat.

Pentru comitet

Corneanu Secretar Popescu.

D-Sale Eusebiu Popovici[44], profesor universitar.

Nr. 257

1/V. 1908.

Onorată direcție de poliție,

Avem onoarea să Vă înmânăm drama „Zorile” de Șt. O. Iosif ce voește societatea noastră să o reprezinte în teatrul orășenesc în 7 Iulie a.c. cu rugămintea ca după cenzurare să binevoiți a ne-o pune la dispoziție.

Neconținând cartea alăturată nimic ce ar fi contra statului, ai cărei fii credincioși suntem, suntem convinși că vom obține grabnica aprobare a D-Voastră, cu atât mai

mult că o amânare a repetiților ar invoca după sine neplăceri pentru societatea noastră.

Cu toată stima.

Pentru comitet: Președinte Corneanu Secretar I Nicu Popescu.

Onoratei direcții de poliție, loco.

Nr. 262.

3/V 08.

Stimate Domnule președinte,

Societatea „Junimea" împlinește anul acesta 30 de ani. Evenimentul acesta îl vom serba la începutul lui Iunie st. n. a. c. prin concurs festiv, ședință solemnă, reprezentarea dramei dlui Iosif „Zorile" și prin o excursie la Putna. Dorim, ca la acest festival să-și deie întâlnire atât reprezentanții vieții publice a Românilor cât și a studențimei de pretutindeni.

Ne-au promis până acuma venirea Dnii profesori universitari din București Dr. Dimitrie Onciul, N. Iorga, secretarul Ligei Florescu, Direcția „Sămănătorului" in corpore, „Convorbiri literare" prin de Mehedinți, „Luceafărul" din Sibiu, unii dintre deputații parlamentului ungar, cât și conducătorii societăților studențești din toate părțile.

Dl St. O. Iosif va redigia însuși piesa sa „Zorile".

Vă invităm deci și pe voi fraților, cari sunteți membrii onorari ai societății „Petru Maior" și suntem firm convinși că nu veți ezita să trimiteți o delegație din partea voastră.

Terminul ținerii acestui festival va fi publicat prin toate ziarele românești.

Vă rugăm însă a ne comunica cât de în grabă hotărârea voastră, cât și numărul participanților ca să putem face dispozițiile necesare.

Pentru comitet: Președinte Corneanu Secretar I Nicu Popescu.

Societății „Petru Maior"[45].

Nr. 263-280 – au primit aceiași invitație:

1. Asociațiunea pentru cultura și literatura poporului Român, Sibiu;
2. Societatea Macedoromânilor, București;
3. Societatea „România Jună", Viena, VIII, Obrianigasse, 12;
4. Dr. Aurel C. Popovici, București;
5. Dr. Teodor Mihali, Budapesta;
6. Cariolan Bredicean, Lugoș;
7. Dr. Iuliu Maniu, Budapesta;
8. Dr. Aurel Vlad, Budapesta;
9. Dr. Alexandru Vaida-Voevod, Budapesta;
10. Dr. Vasile Lucaciu, Budapesta;
11. Vasile Goldiș, Arad;
12. Societatea academică „Carmen Sylva", Graz;
13. Dr. Ioan Suciu, deputat, Arad;
14. Dr. Ștefan Pop, Arad;
15. Conon Aramescu Donici, Huși;
16. Dr. George Popovici, deputat, Lugoș.

Nr. 281

5/V 08.

Mult stimate Domnule,

Apropiindu-se terminul ținerii festivalului nostru Vă rog de a avea bunăvoința de a ne da clasificările cerute în cele două epistole ale noastre, referitor la colaborarea D-Voastră la ședința solemnă și la costumarea persoanelor și a scenării piesii „Zorile". La caz de cele 2 epistole ale mele s-au pierdut, rog a mă înștiința, ca să Vă pot comunica încă de cu vreme cuprinsul lor.

Cu toată stima.

Pentru comitet: Președinte Corneanu Secretar I Nicu Popescu.

D-lui Șt. O. Iosif, București.

Nr. 282

7/V.1908

Înalt Prea Cuvioşia Voastră mult iubite membru onorar al nostru,

Societatea noastră îşi serbează din incidentul aniversării a 30-a jubileul în 8, 9 şi 10 Iunie. Programul acestui festival după cum l-am format cu primul preşedinte al nostru dl profesor universitar Dr. Dimitrie Onciul şi alţi domni va consta din un comers festiv, serviciu divin, şedinţa solemnă, reprezentarea dramei dlui Iosif „Zorile", carele va redigia însuşi piesa sa venind anume la Cernăuţi şi în fine la dorinţa generală o deputaţiune de junimeni va merge la Putna la eroul neamului spre a pune pe mormânt o cunună, care deputaţie va fi însoţită de cei cari doresc.

Din pregătirile ce se fac pentru acest festival veţi vedea Înalt Prea Cuvioşia Voastră, că e vorba de o serbare, la care au să-şi deie întâlnire cei mai iluştri reprezentanţi ai Românilor de pretutindeni.

Cât despre prezenţa D-Voastră la această serbare nu ne îndoim.

Avem însă şi o rugăminte către Înalt Prea Cuvioşia Voastră. E posibil să facem această excursie dorită de toţi? Şi dacă da, este posibil ca oaspeţii să fie primiţi şi încvartiraţi în Putna? Numărul lor nu-l putem şti. La tot cazul ca împreună cu cei din Bucovina nu va fi mic. Împreună însă cu dl superior Vlad şi cu alţi fruntaşi din Putna credem că se vor putea încvartira atât în mănăstire, cât şi la case private, dacă vom fi necesitaţi numaidecât să petrecem o noapte întreagă şi dacă nu ne va sta întotdeauna un tren separat la dispoziţie.

Noi sântem ferm convinşi că Înalt Prea Cuvioşia Voastră cu iubirea cunoscută faţă de *Junimea* veţi face tot posibilul, ca să reuşească această serbare unică în felul său.

Cu orice clarificări mai detailate vă putem servi întotdeauna asigurându-Vă de consideraţiunea noastră deosebită.

Pentru comitet

Preşedinte: Cornean Secretarul: Popescu.

[Egumenului mănăstirii Putna Teofil Pătraş]

NOTE

1. Gheorghe Tofan (1880 – 1920), publicist, profesor de liceu, editor la „Junimea literară", creatorul și președintele Asociației Corpului Didactic Român, membru activ al Societății „Junimea" (președinte al Secției literare), membru

al Societăţii pentru Cultură şi Literatură Română în Bucovina (secretar în 1909-1914). În perioada corespondenţei cu societatea „Junimea” şi a scrierii studiului despre M.Teliman era profesor de limba română la Gimnaziul superior din Suceava.

2. Mihai Teliman (20 noiembrie 1863, Siret – 21 decembrie 1902, Siret) ziarist, scriitor român, membru al Societății „România Jună” din Viena, prieten cu mulți junimeni (Ardian Popovici-Desseanu, Constantin Berariu, Erast Levescu, Zaharie Voronca ș.a.).
3. Constantin Berariu (1870-1929), dramaturg, traducător, prozator şi poet, primul director al Teatrului Național „Vasile Alexandri” din Cernăuți, membru activ, emeritat şi sprijinitor al Societății „Junimea”.
4. Zaharie Voronca zis şi Zaharie Detrunchiatul (1851, Horecea – 1920, Cernăuți), preot la Mihalcea, publicist, vicepreşedinte al Societății „Arboroasa”, membru sprijinitor al Societății „Junimea”.
5. Broşura a apărut la Cernăuţi sub denumirea „Constantin de Stamati-Ciurea” în anul 1897. Peste un an, la moartea scriitorului basarabean, M. Teliman va scrie şi un necrolog pe care-l va publica în ziarul „Patria” din 13 martie 1898.
6. George Ioan Lahovary (1838-1909), inginer, scriitor, membru de onoare al Academiei Române (din 1901). Intenționa să editeze o serie de dicționare geografice ale provinciilor române în afară de Regat, din care a apărut numai „Dicționarul Geografic al Basarabiei”.
7. Societate academică a studenților români de la Universitatea din Cernăuți, înființată la 21 mai 1905 de un grup de studenți printre care Teodor Balan, Filaret Doboș, Simion Ianovici, Liviu Marian, Cezar Scalat, George Tofan etc.
8. Gheorghe Popovici (8 noiembrie 1863, Cernăuți - 12 iulie 1905, Muncaci, azi în Ucraina), jurist, istoric, poet, membru corespondent al Academiei Române. A semnat poezii sub pseudonimul Teodor Robeanu. Membru activ şi emeritat, președinte al Societății „Junimea”.
9. Temistocle Bocancea (1873 - 6 martie 1916, Odesa), avocat, poet, redactor al revistei politico-literare„Buciumul” (1908, Câmpulung Moldovenesc), membru activ, emeritat şi sprijinitor al Societății „Junimea”.
10. E vorba de adunarea generală anuală a „Astrei”, care în anul 1905 s-a desfăşurat la Sibiu şi în timpul căreia a fost inaugurat Muzeul „Astrei” la care au participat şi reprezentanții studenţimii bucovinene.
11. Erast Mandicevschi (1860, Băhrineşti, astăzi raionul Hliboca – 1946, Bucureşti), jurist. Membru activ al societăților „Arboroasa” şi „Junimea”.
12. Este sora lui Mihai Teliman.
13. Eugen Maximovici (Văşcăuţi pe Ceremuş, 1857 – 1926, Cernăuţi), pictor, autorul portretelor mitropoliților Silvestru Morariu Andrievici, Arcadie Ciupercovici şi Vladimir de Repta. De asemenea a recuperat chipurile voievozilor Alexandru cel Bun şi Ştefan cel Mare. În scrisoare este vorba despre prima expoziție personală a pictorului în Cernăuți. A avut relații de colaborare cu junimeanul Grigore Pantazi, actor, regizor, poet.
14. Alexandru Davila (12 februarie 1862 – 19 octombrie 1929), dramaturg, director, regizor al Teatrului Național din București (între 1905 și 1908, apoi între 1912 și 1914).

15. Renumitele baluri ale Societății „Junimea” se desfășurau în perioada iernii și adunau toți intelectualii români din Bucovina, iar liderii lor erau cooptați în „comitetul aranjator”.
16. Iancu Flondor (3 august 1865, Storojineț – 19 octombrie 1924, Storojineț), jurist, om politic. La Congresul General al Bucovinei, întrunit în Sala Sinodală din Palatul Mitropolitan la 28 noiembrie 1918, sub prezidența lui Iancu Flondor s-a adoptat prin vot moțiunea Unirii Bucovinei cu Regatul României.
17. Un fragment din această scrisoare a fost publicat de către Nicolae Moscaliuc în articolul *George Tofan şi Junimea bucovineană*, apărut în revista „Țara Fagilor”, an III, nr. 3 din 1995, p. 3.
18. Ioan Kalinderu (28 sau 29 decembrie 1840, București – 11 decembrie 1913), jurist, silvicultor, publicist, administrator al domeniilor coroane, președintele Academiei Române (3 ani).
19. Expoziția națională jubiliară s-a desfășurat între 6 iunie și 23 noiembrie 1906 în București (azi parcul Carol), la care pentru prima dată au participat și românii din afara granițelor, inclusiv cei din Bucovina, Transilvania și Banat.
20. Sterie N. Ciurcu (14/27 decembrie 1848, Brașov – noiembrie 1917, Viena), medic, și-a desfășurat activitatea la Viena începând cu 1886. Militant recunoscut pentru cauza națională a românilor din imperiu și editor al unor reviste românești, a fost întemnițat de autoritățile habsburgice în 1916, la intrarea României în război, și a murit în închisoare.
21. Victor baron Vasilco (19 mai 1872, Berhomet pe Siret – 13 iulie 1934, Cernăuți), cămărar imperial și ofițer în armata austro-ungară, apoi cleric ortodox român. Membru activ, sprijinitor și emeritat, președinte al Societății „Junimea”.
22. Nicu Flondor (27 iunie 1872, Storojineț- 21 mai 1948, Brașov), politician, jurist și economist. A fost în trei rânduri primar al or. Cernăuți. Membru activ, sprijinitor și emeritat al Societății „Junimea”.
23. Aurel Morariu (1886, Toporăuți – 1945, Craiova), jurist, publicist, om politic. Este mezinul cărturarului Constantin Morariu. Membru activ și emeritat, președinte al Societății „Junimea”.
24. Ion C. Grădișteanu (12 august 1861, București- 29 decembrie 1932, București), politician și ministru. În anul 1906 era ministru în guvernul lui George Gr. Cantacuzino.
25. La 15 octombrie 1906 la Iași a fost inaugurată statuia lui Vasile Alecsandri în cadrul unei serbări naționale, la care au venit invitați din toată țara, inclusiv un număr mare de studenți cernăuțeni.
26. Gheorghe Lascăr (1857 – 1929) a fost primar al Iașului în perioada 24 decembrie 1904 – 9 aprilie 1907. În timpul mandatului său a organizat festivitățile prilejuite de împlinirea a 400 de ani de la moartea lui Ştefan cel Mare şi Sfânt.
27. Nicolae Iorga (5 iunie 1871, Botoșani – 27 noiembrie 1940, Strejnic, județul Prahova), istoric, critic literar, om politic. Societatea „Junimea” l-a ales membru de onoare în anul 1908, când autoritățile austriece i-au interzis marelui istoric intrarea în Bucovina.
28. Vasile Gaina (6/18 mai 1868, Măzănăiești – 18/31 august 1909, Cernăuți), teolog, publicist, profesor la Facultatea de Teologie a Universității din Cernăuți.

29. Probabil este vorba de tânărul profesor Ion Nistor (1876-1962), care între 1904-1907 era profesor secundar la Liceul clasic din Suceava. În anul 1911 obține postul de șef la Catedra de Istoria Românilor la Universitatea din Cernăuți. Vezi: Dragoș Olaru, *Contribuții la istoricul creării Catedrei de istoria românilor la Universitatea din Cernăuți*, în „Glasul Bucovinei", anul II, nr. 1, 1995, p. 76-85.
30. Radu Sbiera (1876, Cernăuți – 1946, Caracal), filolog, scriitor, om politic. În scrisoare este vorba de cartea *Poezii*, apărută la Iași în anul 1906.
31. Dimitrie Dan (8 octombrie 1856, Suceava – 25 mai 1927, Cernăuți), folclorist, istoric, membru corespondent (din 1904) al Academiei Române. Membru activ al Societății „Arboroasa", membru fondator, activ, sprijinitor și emeritat al Societății „Junimea".
32. Gavriil Străinul (1881 – 27 septembrie 1928, Molodia), paroh la Cuciurul Mare și Molodia, este tatăl scriitorului Mircea Streinul. Vezi: Dragoș Olaru, *Contribuții documentare la biografia lui Mircea Streinul*, în „Glasul Bucovinei", anul V, nr. 1 (17) 1998, p. 54-63.
33. Constantin Șandru (1880-1956), compozitor, dirijor, profesor de muzică. Membru activ, președinte al Societății „Junimea".
34. Constantin Procopovici, profesor de ştiinţe naturale şi de muzică la liceul din Suceava, președinte al Societății de muzică, fondator și președinte al „Clubului Român" din aceiași localitate. Este fiul lui Vasile Procopovici și Mariei Mandicevschi.
35. Alexandru Vaida Voevod (27 februarie 1872, Olpret, azi Bobâlna — 19 martie 1950, Sibiu), om politic, medic, publicist, unul dintre liderii marcanți ai Partidului Național Român din Transilvania, apoi al Partidului Național Țărănesc. În anul 1907 era deputat în parlamentul de la Viena, unde a întreținut legături strânse cu deputații bucovineni, îndeosebi cu C. Isopescu-Grecul, dar și cu ceilalți deputați bucovineni pe care îi caracteriza ca „oameni cinstiți, inofensivi, Hurmuzachi, Simionovici, Sârbu" (după Alexandru Vaida Voevod, „Memorii", Cluj-Napoca, 1994, p. 125).
36. Tudor cavaler de Flondor (10 iulie 1862, Storojineț – 22 iunie 1908, Steglitz-Zehlendorf, Germania) compozitor, politician, jurist și economist. Membru activ și de onoare al Societății „Junimea".
37. Vezi lămuririle la nota nr. 35.
38. Vezi lămuririle de la nota nr. 21.
39. Dimitrie Onciul (26 octombrie/7 noiembrie 1856, Straja – 20 martie 1923, București), istoric. Membru activ în Societatea „Arboroasa", primul președinte și membru de onoare al Societății „Junimea".
40. Alexandru G. Djuvara (20 decembrie 1858, București – 1 februarie 1913, București), jurnalist, om politic, ministru de externe în 1909-1910.
41. Sextil Pușcariu (4 ianuarie 1877, Brașov – 5 mai 1948, Bran), filolog, lingvist, istoric literar. În perioada când a fost titularul Catedrei de Limba și Literatura Română la Universitatea din Cernăuți (1906-1919) s-a implicat activ în mișcarea național-culturală și politică a românilor bucovineni.
42. Ștefan Octavian Iosif (11 octombrie 1875, Brașov – 22 iunie 1913, București), poet, membru fondator al Societății Scriitorilor Români.

43. Gazetă fondată de George Barițiu la 12 martie 1838 sub titlul de „Gazeta de Transilvania”. Din 1849 apare ca „Gazeta Transilvaniei”.
44. Vezi însemnările de la nota nr. 13.
45. Eusebiu Popovici (5 febr. 1838, Cernăuţi – 28 sept. 1922, Cernăuţi), teolog, istoric, membru de onoare al Academiei Române. Rugămintea venită din partea Societății „Junimea” se referă la fiul lui E. Popovici, George Popovici (Teodor Robeanu).
46. Societatea Academică 1Petru Maior” a fost constituită la Budapesta în anul 1862 ca societate de lectură a studenţilor, veniţi din toate colţurile Transilvaniei şi din multe alte părţi locuite de români.

SUMMARY

The most notable and long-lasting among the Romanian academic societies, founded in Cernăuţi after the opening in the capital of Bucovina in 1875 of Franz-Josephite University, was the academic society „Junimea”. During its almost 60 years of activity (1878-1938), the society created a very rich archive, which, thanks to the efforts of the brothers Ilie and Arcadie Dugan, has now been preserved in the deposits of the Iași County Directorate of the National Archives of Romania, where it has been researched by several people interested in the life of students at the University of Cernăuţi. A small part of this archive, still unknown by the researchers, is also kept in the documentary fund F-1001, „The Junimea Academic Society” from the Cernăuţi State Archives. Although small in volume (11 folders), the fund is particularly precious due to the unprecedented information it holds.

In order to guide the researchers in the vast area of the archive in Cernăuţi (about 1.5 million files), a presentation of this fund is made and a series of new documents, selected from only one file, are published, exemplifying their importance in knowledge more profoundly of the student life in Cernăuţi, in particular, and more broadly - the social-cultural and political activity of the Romanians in Bukovina in the past.

The themes of the documents selected for publication are very varied and refer both to some outstanding personalities of the Romanian culture during this period (1905-1908) and to various actions, manifestations and important events involving the „Junimea” Society. While reading them, one might get surprised by the multitude of new data and information on various aspects of some well-known Romanian personalities such as Constantin Berariu, Dimitrie Dan, Alexandru Davila, Alexandru G. Djuvara, Iancu Flondor, Nicu Flondor, Tudor Flondor, Vasile Gaina, Nicolae Iorga, Şt. O. Iosif, George I. Lahovary, Erast Mandicevschi, Eugen Maximovici, Dimitrie Onciul, Eusebiu Popovici, George Popovici, Gheorghe Tofan, Mihai Teliman, Victor Vasilco, Alexandru Vaida Voevod etc. O. Iosif, George I. Lahovary, Erast Mandicevschi, Eugen Maximovici, Dimitrie Onciul, Eusebiu Popovici, George Popovici, Gheorghe Tofan, Mihai Teliman, Victor Vasilco, Alexandru Vaida Voevod etc.

POVESTEA BUCOVINEI

(Manuscris dactilografiat)[*]

Vol. III (fragment IV)

de Filip Ţopa

Un patriot de înaltă ţinută morală – Iancu Flondor (1865 – 1924)

Orice fel de scriere, de ştiinţă istorică sau însemnare memorialistică asupra ultimilor decenii de stăpânire habsburgică în Bucovina, ca şi asupra împlinirii marelui act al revenirii ei în hotarele Moldovei lui Ştefan cel Mare, nu poate omite aşezarea în centrul desfăşurării evenimentelor a personalităţii lui Iancu Flondor, fără îndoială cel mai curajos luptător politic bucovinean sub acea stăpânire, un mare şi

intransigent apărător al fiinţei neamului nostru din Ţara de Sus.

Era descendent dintr-o familie care-şi putea identifica strămoşii răzeşi până prin secolul al XVI-lea şi, cum scria Nicolae Iorga în neîntrecutele sale caracterizări despre „Oameni care au fost", „încercarea de a lega pe Flondoreşti de un Albotă al Moldovei de sus, boieria lui, oricât de lustruită prin şcoală şi societatea austriacă, nu-l smulgea dintre mulţimile româneşti al Bucovinei sale". Familia Flondor a rămas una dintre puţinele fără membri de alt neam şi cu un înalt prestigiu în ochii românilor şi ai străinilor. Toţi copiii tatălui său Gheorghe, cultivau muzica, iar fratele mai mare, Tudor, este şi astăzi considerat printre renumiţii muzicologi şi compozitori din trecutul apropiat. Pe Iancu l-a atras lupta politică şi de ridicare economică şi culturală a poporului, pe care a susţinut-o cu bani, din inimă şi fără menajamente.

Iată şi exemple:

Cu ajutorul financiar al lui Iancu Flondor a fost desfăşurată de către profesorul Nicolae Filimon acţiunea de înfiinţare a băncilor populare de tip Raiffeisen, care au

adus un aport însemnat în crearea unor condiţii economice mai bune maselor largi populare româneşti din Bucovina.

Când o întindere însemnată de pădure din Bucovina în cătunul Laura dintre Straja şi Vicovul de Sus era în pericol de a intra în mâini străine, a intervenit Flondor şi a supralicitat vânzarea. Cu toate piedicile puse de autorităţile habsburgice şi ingerinţele instanţelor judecătoreşti până la sfârşitul războiului, succesul final a fost a lui Flondor, iar pădurea a ajuns proprietate comunală românească prin răscumpărare în cele mai uşoare condiţii.

Iancu Flondor era fiul lui Gheorghe Flondor, boier de la Storojineţ, soţia sa născută Buchenthal, erau înrudiţi cu alte familii boiereşti româneşti, care au jucat un rol însemnat în viaţa publică din Bucovina. Gheorghe Flondor a fost alături de fraţii Hurmuzachi în acţiunile acestora de salvare a neamului românesc din Bucovina. La mijlocul secolului trecut şi mai târziu celebrul mitropolit Silvestru Morariu nu odată pleca la Storojineţ pentru a pune la cale cele necesare ocrotirii bisericii şi altor acţiuni întreprinse de vajnicul prelat.

Născut la 17 august 1865. Şcoala primară a urmat-o la Storojineţ sub imediata supraveghere a părintelui său, care i-a insuflat din copilărie cele mai puternice sentimente nobile pentru neam. Studiile medii gimnaziale le-a urmat la Cernăuţi, remarcându-se nu numai prin succesele sale la învăţătură, dar şi prin talentul său muzical, care l-a determinat să conducă corul elevilor de la liceu.

După terminarea studiilor liceale, a trecut prin stagiul militar în cadrul regimentului habsburgic de husari nr. 10, trecând examenul de sublocotenent în rezervă. Studiile juridice le-a urmat la Universitatea din Viena, fiind promovat doctor în drept. În 1892 s-a întors la Storojineţ şi după moartea tatălui său, a preluat conducerea moşiei, aflată într-o stare pilduitoare de gospodărire. În 1899 s-a căsătorit cu Elena, fiica boierului român progresist şi activist pe plan naţional-cultural, Iancu Zotta, care a dat pe primul preşedinte al Societăţii pentru Cultură şi Literatură Română din Bucovina, precum şi pe cel al asociaţiei politice cu mare ecou „Concordia”.

Din căsnicia lui Iancu Flondor cu Elena Zotta s-au născut trei băieţi: Şerban, Neagoe şi Mircea. Toţi au primit cea mai bună educaţie naţională şi etică.

Iancu Flondor a intrat activ în viaţa politică într-o perioadă din cele mai critice pentru românii bucovineni. A fost ales deputat în camera provincială în decembrie 1898 în colegiul marilor proprietari. S-a alăturat din primul moment marelui român Gheorghe Popovici, cunoscut şi ca poet cu pseudonimul T. Robeanu, ilustru om de ştiinţă în domeniul juridic, ale cărui cercetări l-au recomandat la începutul secolului nostru pentru catedra de istoria dreptului românesc din Bucureşti, dar uneltiri meschine nu i-au îngăduit să ocupe efectiv această catedră. Împreună au demascat în public uneltirile viclene împotriva neamului românesc din Bucovina, ale organelor administraţiei habsburgice ca de exemplu în şedinţa camerei Dietei provinciale din 1901, când Flondor a atins în discursul său chestiunile vitale ale neamului românesc, demonstrând cu dovezi zdrobitoare acţiunile acestor organe pentru înăbuşirea lui în viaţa publică bucovineană, distrugerea sa totală din punct de vedere economic şi politic.

Diversele naţionalităţi îngrămădite de stăpânirea habsburgică în Bucovina au obţinut din partea acesteia posibilităţi nebănuite de a se ridica pe spinarea neamului

românesc, considerându-l pe acesta „gunoiul cultural” al provinciei. S-a ridicat un zid chinezesc împotriva statului român, tulburând relaţiile economice fireşti ale Bucovinei cu acesta în dauna ambelor părţi, creând în Bucovina o stare permanentă de mizerie. În acelaşi timp s-a pornit o acţiune dușmănoasă împotriva tricolorului românesc, acţiune exacerbată de preşedintele provinciei, guvernatorul contele Friedrich Bourguignon von Baumberg.

Iancu Flondor s-a ridicat cu vehemenţă împotriva lui, acuzându-l că îşi înţelege funcţia în sensul că el este cel ce trebuie să decreteze care sunt culorile noastre naţionale. „Asupra acestor culori, numai noi înşine avem a decide şi nimeni altul”, a spus Iancu Flondor în memorabila şedinţă: „Dacă voieşti d-ta, domnule preşedinte, să faci istorie românească, poate vei avea fericirea de a fi amintit în vreo operă istorică a unui român. Eu nu vreau să spun locul în care vei fi pus. Dar ca d-ta să decretezi ce steag avem noi să purtăm, aceasta îţi interzic şi cu atât mai mult că sub acest steag au luptat românii atunci când tronul habsburgic era gata să se prăbuşească. Ceea ce au avut mai bun românii au jertfit sub acest steag, aceasta a şi fost recunoscut de membrii dinastiei. Aceste sunt fapte istorice şi organele statului n-au dreptul de a opri acest steag”.

În luptele fratricide atât de dureroase ale românilor bucovineni în viaţa politică din Bucovina de la începutul secolului, curajul şi activitatea lui Iancu Flondor au aţâţat împotriva lui ambiţiile şi lipsa de scrupule ale unor oameni de rea credinţă, care l-au amărât pe marele luptător, determinându-l la retragere din viaţa politică.

Dar situaţia agravându-se pentru români, el a fost solicitat să revină la luptă şi în 1908 s-au unificat partidele politice româneşti, iar Iancu Flondor a fost ales preşedintele partidului nou. Dar nici de astă dată forţele meschine n-au rămas în neacţiune şi Iancu Flondor s-a văzut din nou nevoit să se retragă la moşia lui din Storojineţ, abandonând arena politică.

În această situaţie se găsea el când a izbucnit Primul Război Mondial. Jandarmeria habsburgică, devenită stăpâna situaţiei sub comanda faimosului colonel, apoi general, Eduard Fischer, îl urmărea şi el a trebuit să trăiască în clandestinitate, asigurându-şi posibilitatea ca în situaţia extremă să treacă cordunul în România.

Adepţii habsburgici l-au calificat pe Iancu Flondor drept „naţionalist dușmănos imperiului”, iar liderii români adversari – pentru că aceştia n-au lipsit – i-au opus un fel de democratism... o demagogie, spunând că el „a trecut la străin în timpul războiului”.

La capătul celei mai îndârjite lupte Iancu Flondor era recunoscut de toţi ca singurul conducător al întregii românimi bucovinene.

În luna septembrie 1918 Bucovina trăia în condiţiuni izolate, în ce priveşte informaţiile corecte asupra situaţiei; mai există o administraţie habsburgică, ce-şi continua încă preparativele pentru eventuale anexări ale unor teritorii ale României, conform cu tratatul de pace de la Buftea. Mai sosise şi apelul împăratului pentru formarea unui stat federativ, idee respinsă în parlamentul de la Viena de către deputaţii români, cât şi de populaţia românească a Bucovinei.

La Viena, organizaţia clandestină militară română, devenită la sfârşitul lui octombrie „Consiliul soldaţilor români din Transilvania, Bucovina şi Viena” era perfect informată despre situaţia pe fronturi şi pregătită să intre în acţiune în momentul oportun. În acest timp Iancu Flondor, precipita cursul evenimentelor, având în vedere împrejurările specifice.

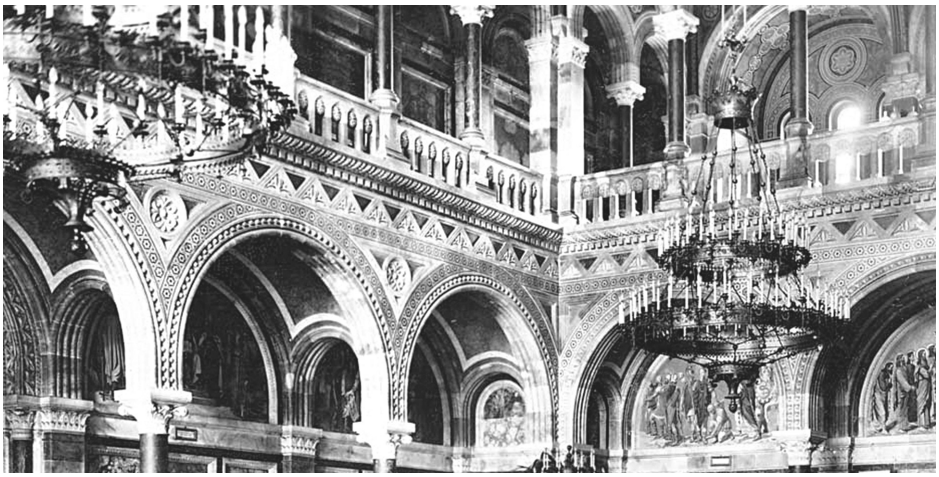

Soldaţii români ai garnizoanei Cernăuţi, aparţinând regimentului nr. 41, Cernăuţi, se aflau pe malurile Mării Azov.

Guvernatorul Bucovinei, contele Etzdorf, avea în acest timp, alături de el, Legiunea arhiducelui Wilhelm, vărul Kaizerului.

Legiunea era compusă din 15.000 de galiţieni. În persoana lui Wilhelm nu a fost abandonat spiritul de aventură, nici în acele momente tulburi ale unui final de epocă.

El spera să creeze, poate sub inspiraţia unui protocol secret al înţelegerii de la Brest-Litovsk din februarie 1918, un nou regat habsburgic, care ar fi cuprins Galiţia şi Bucovina, eventual şi alte provincii mai estice.

Habsburgii au jinduit mereu după acestea în al lor „*Drang nach Osten*", promovând din acest motiv şi protejarea unor neamuri în estul monarhiei.

În acel timp, Iancu Flondor, trăia retras în casa lui din Storojineţ, pe care n-avea voie s-o părăsească, altfel era ameninţat cu arestarea.

Intelectualii români se întrunesc la 12 octombrie 1918, hotărând între altele editarea unei gazete „Glasul Bucovinei", care apare de la 22 octombrie. În paginile acestui ziar se analizează situaţia existentă, proclamaţia Kaizerului, care este respinsă, şi alte ştiri.

La 26 octombrie, în plină prezenţă a unei armate străine dirijate de guvernatorul austriac Iancu Flondor reuşeşte să ajungă la Cernăuţi, unde convocă consiliul naţional al românilor din Bucovina, în sala festivă a Palatului Naţional din Cernăuţi.

Participă 150 de delegaţi, reprezentând satele, oraşele, intelectualii şi alte categorii sociale, apoi diferite asociaţii şi deputaţii din Parlament şi din Dietă.

Deschiderea dezbaterilor o face octogenarul preot şi preşedinte al Societăţii pentru Cultură Dionisie cav. de Bejan, mazil din regiunea de margine a ţării, care a predat apoi preşedinţia acestei constituante lui Iancu cav. de Flondor, a cărui spirit a condus tot timpul dezbaterile.

Cuvântul lui cald, convingător, îi însufleţeşte pe toţi, mai ales când spunea: „Sunt gata să jertfesc totul pentru înfăptuirea voinţei poporului român din Bucovina; dacă mă va omorî cineva, eu nu-mi doresc o moarte mai frumoasă decât făcându-mi datoria de român".

Se votează unanim propunerea lui Iancu Flondor pentru unirea Bucovinei cu toate provinciile româneşti. Paza Palatului Naţional a fost făcută în aceeaşi zi de militari români bucovineni aflaţi în concediu; li s-a mai ataşat un grup de militari polonezi, pentru paza la periferia oraşului.

În acest timp, bande înarmate şi dezorganizate, cutreerau oraşul, iar în faţa Palatului Naţional se auzeau rafale şi focuri de arme.

Iancu Flondor este însărcinat cu punerea în aplicare a deciziilor consiliului, cât şi cu constituirea autorităţii executive, ajutat de 14 secretari. După aceasta, i se cere guvernatorului predarea puterii Consiliului Naţional Român. La refuzul acestuia, motivat că trebuie să transmită „la locul mai înalt" hotărârea poporului român din Bucovina de a reveni la patria mamă, Iancu Flondor a replicat limpede şi peremptoriu „locul cel mai înalt suntem noi!". A doua zi acest guvernator predă puterea duşmanilor poporului român. Atunci emisarul lui Iancu Flondor pleacă la Iaşi pentru a prezenta guvernului român actul unirii, cerând totodată intrarea armatei române în Bucovina. Au fost necesare trei intervenţii insistente de acest gen, pentru a se reuşi. Dar în preziua plecării guvernului marghiloman, Divizia 8-a Infanterie mobilizează şi soseşte la Cernăuţi în ziua de 11 noiembrie 1918.

S-au succedat înainte de acea dată, şase zile de groază, atât în oraşul Cernăuţi cât şi în satele din jur. Dar bandele înarmate de proveniență galiţiană au activat şi în oraşele Rădăuţi, Siret, Vijniţa, înregistrându-se lupte de stradă.

Iancu Flondor a fost nevoit să petreacă în acele zile, ascuns în locuinţa preotului N. Boca la Mitropolie.

La 28 noiembrie, „Adunarea Constituantă" a Bucovinei se întruneşte din nou, de data aceasta în Sala Sinodală a Mitropoliei, în care se reînnoieşte decizia unirii, decizie care poartă semnătura lui Iancu Flondor.

Guvernarea Bucovinei de către Iancu Flondor durează până la 5 ianuarie 1919, când e numit „Ministru al Bucovinei", funcţie ce o deţine numai trei luni şi zece zile, căci la 14 aprilie 1919 îşi prezintă demisia din această funcţie, părăsind, imediat după aceasta şi activitatea politică.

El cade victimă crizei morale, care a stăpânit mereu viaţa politică din ţară între cele două războaie, într-o lume măcinată de politicianismul dirijat de anumiţi oameni, falsificatori ai vieţii publice. Cauza principală a căderii sale a fost neacceptarea corupţiei care ameninţa a se întinde ca o ciumă pe pământul bucovinean, în deosebi cu privire la fondul bisericesc şi alte domenii economice.

Plecarea lui Iancu Flondor din fruntea Bucovinei a provocat în lumea românească o profundă amărăciune, simbolizând într-un fel, victoria întunericului asupra luminii. Nicolae Iorga scria pe atunci în „Neamul Românesc": „Cu adâncă recunoştinţă mulţumim omului întreg şi neînfricoşatului român, un erou moral al cauzei româneşti din Bucovina". Iar „Adevărul" din Bucureşti scria: „Şi cuvântul unuia din cei mai cinstiţi oameni ai românismului devine o primejdie".

Ziarul „România" din Bucureşti îl acuză pe Al. Constantinescu, ministrul industriei şi comerţului, un om amoral şi ideologul afacerismului organizat ierarhic în ţară, devenit patronul spiritual al moravurilor publice în Bucovina: „El era vinovat de provocarea acelei crize", iar revista clujeană „Societatea de mâine" din 1934, nr. 28, scria : „Lecţia lui Flondor, moartea onoarei clasei sale scăpătânde, nu poate trece numai prin golul sufletului naţional".

În scurta guvernare a lui Iancu Flondor, acesta a reuşit să aducă fapte măreţe. Astfel el pregăteşte cea mai largă şi rapidă reformă agrară care întrecea pe cele din alte părţi ale ţării întregite. El propunea crearea de proprietăţi ţărăneşti sub forma de loturi inalienabile, neipotecabile şi indivizibile, ereditare pe linia minoratului.

El se gândea şi la o amplă ajutorare a ţăranilor prin finanţele statului pentru ca „inimi tari, braţe vânjoase şi minţi alese, trebuie să vegheze asupra acestor locuri".

Încă în timpul dezbaterilor constituantei din 27 octombrie 1918, el spunea: „Ţăranii ne-au scăpat datinile, legea şi limba noastră strămoşească. Numai ţăranilor, nicidecum boierilor sau domnilor avem să le mulţumim, dacă ţara aceasta, după o vitregă stăpânire de 143 de ani, se poate întoarce iarăşi la mama ei". Grigore Nandriş spunea la o sărbătorire în 1934, despre Iancu Flondor: „Spre ţăranii cu care-l înfrăţise munca cinstită a brazdei, care creează la toţi, care o practică aceiaşi psihologie, se îndreaptă de la început grija sa; el nu i-a îmbătat cu promisiuni demagogice, nu s-a servit de ei ca mijloc de parvenire, nu le-a cerut nimic, în schimb le-a dat pământ din pământul lui, nu din al altora, ceea ce-i mult mai uşor. Aceasta a fost concepţia dragostei lui Iancu Flondor pentru poporul său. El a reprezentat conştiinţa românească luptătoare în acele locuri, din desăvârşita puritate sufletească. La fel el predica, că ura şi războirea veche trebuie să dispară ca o moştenire ucigătoare de la un asupritor fără milă".

Iancu Flondor avusese parte şi de duşmani, proveniţi ades din rândurile înstrăinaţilor, renegaţilor şi necinstiţilor, caracterizaţi printr-o mare înverşunare, dar când el ajunse la culmea puterii zicea: „Oricare, pe cât de neînsemnat act de răzbunare, m-ar jigni în adâncul inimii, căci ar fi înjositor pentru întreg neamul nostru".

Iancu Flondor reuşeşte în scurta sa guvernare să facă un act de mare curaj. El reziliază toate contractele şi legămintele oneroase ale fondului bisericesc, redându-le mitropoliei. Totodată reuşeşte schimbul de terenuri cu Societatea pentru Cultură şi în favoarea acesteia, cu scopul şi obligaţia construirii unui ateneu român. Un vast teren a fost rezervat în era austriacă pentru construirea Dietei Ţării. După 12 ani s-a construit pe acest teren Palatul Cultural din Cernăuţi de către Societatea pentru Cultură cu ajutorul Mitropoliei Bucovinei în frunte cu Grigore Nandriş, în calitate de preşedinte al Societăţii, şi cu mitropolitul Visarion Puiu.

Iancu Flondor, om de cultură, om de acţiune şi de luptă, întruchipare a generozităţii şi abnegaţiei personale, a corectitudinii şi dragostei care nu cere nici-o răsplată; un cavaler din lumea oamenilor întregi, un erou pe care puterea mediocrităţii în componenţa sa meschină şi infiltrată de corupţie, nu l-a tolerat. A lipsit atunci o consolidare morală în conducerea statului, în care gradul de coeziune să nu fie dictat de vicii, ci de comunitatea unui destin al dreptăţii.

Iancu Flondor a nutrit cele mai pure gânduri pentru neamul său, pe care nu l-a părăsit şi nu l-a trădat niciodată. El a trăit şi a luptat pentru românismul bucovinean şi prin aceasta pentru integritatea poporului român.

Exemplul lui Iancu Flondor, consistă în tăria sufletului, în vrednicia omenească, în dragostea frăţească a cavalerului fără prihană şi fără frică. Cinstirea oamenilor vrednici în trecut şi preţuirea faptelor lor este un îndemn de înfrăţire între generaţii.

Amintirea lui Iancu cav. de Flondor va rămâne în mijlocul luptei pe care a dus-o sincer şi cavaleresc şi în mijlocul biruinţei pe care a meritat s-o reprezinte. Iancu Flondor a murit la Storojineţ în 1924.

Filimon Rusu

Un vrednic animator cultural din Bucovina prin diversitatea activităţii sale de publicist, folclorist, prozator, istoric, pedagog, un spirit polivalent, desprins prin esenţa stării de spirit al vremii.

S-a născut la 25 decembrie 1882 în Terblecea, sat mare şi frumos, aşezat în partea nord-estică a judeţului Rădăuţi (azi URSS) nu departe de cetatea de scaun a lui Sas-Vodă, oraşul Siret.

Vechimea satului este după spusele unor bătrâni, în vremea lui Roman I (1390).

Strămoşii lui Filimon Rusu descinseră în Moldova de Sus dinspre părţile Maramureşului în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. Primul stabilit în Tereblecea din familia Rusu este plugarul Ion Rusu venit din comuna Rebra Mare la 1763 şi a făcut parte din regimentul 2 Grăniceri-Năsăud.

Fenomenul era frecvent în epocă, iar cauzele de ordin social şi confesional sunt arătate în studiul lui Ion Nistor *Bejenari ardeleni în Bucovina*. Din a patra generaţie moldoveană tatăl lui Filimon Rusu, şi anume, Toader Rusu (1844-1922), era un priceput agricultor şi crescător de animale, avea o gospodărie înfloritoare şi trăia în deplină armonie cu soţia sa Ecaterina, fiica lui Vasile Gabor.

Deşi familia lor era relativ numeroasă, cei cinci copii: Vasile, Matrona, Filimon Dumitru şi Maria, nu vor fi frustraţi, aşa cum se întâmpla de obicei în acele vremuri, de bucuriile învăţăturii.

În 1889 vine la şcoală şi rândul lui Filimon, care în ciuda bătăii – o singură dată – se va obişnui curând cu rigorile şi plăcerile şcolii. Va avea şi norocul să fie îndrumat de un dascăl precum Constantin Botezat, un fel de domn Trandafir al locurilor, secondat mai târziu de Aspazia Scriba şi Constantin Corvin.

După absolvirea ciclului primar, în 1894, este nevoit să părăsească satul ca să-şi continue studiile. De această dată, ţinta va fi Suceava, către care se îndreaptă la 15 iulie 1894, împreună cu prietenul Ioan Ţigară şi vărul său Teodor Gabor, pentru a susţine examenul de admitere la liceu. Va urma cursurile liceului între anii 1894-1898, având câţiva profesori remarcabili, evocaţi într-o conferinţă din 1946, dedicată personalităţii lui Gheorghe Tofan: „Trecea Lazăr Vicol ca un fulger, Jeronim Munteanu, un uriaş ce parcă mânca pământul, dr. Deaschievici, domol şi tacticos, răspunzând la salut în dreapta şi stânga, dr. Eusebie Popovici, cu zâmbetul pe buze, apoi Buliga şi Vasile Bumbac, domoli şi buni ca pâinea cea caldă cât şi Procopovici Domnu".

În împrejurări oarecum tulburi, în toamna anului 1898, părăseşte liceul şi se înscrie la Şcoala Normală din Cernăuţi, pe care o absolvă în 1901. Printre profesori, alţi animatori culturali ai locului: Dimitrie Isopescu, Mihai Kuşnirul, Eugen Botezat, Leonida Bodnărescu, Calistrat Coca şi alţii.

Devenit învăţător, Filimon Rusu va înţelege adevărata menire a dascălului de la ţară şi se va consacra cu pasiune „luminării" satelor unde funcţionează. Aşa se face că este un învăţător statornic, într-o vreme de relativă peregrinare a acestora dintr-o localitate în alta.

La şcoala din Cajvana, districtul Gura Humorului, funcţionează 18 ani, între 1901-1919. Dorind să se apropie de locurile natale, se mută la Sinăuţii de Jos, districtul Siret, unde rămâne ca învăţător şi director şcolar din 1920, încă 15 ani. În 1934 se transferă la o şcoală din Rădăuţi, îndeplinind funcţia de director până la pensionare (1939).

În acest răstimp activează ca preşedinte al Asociaţiei Judeţene a Învăţătorilor (1933-1945) şi vicepreşedinte al Asociaţiei regionale Cernăuţi (1933-1939), dovedindu-se un neîntrecut animator al învăţământului din Bucovina,

Un moment de cumpănă în existenţa sa, altfel liniară, îl constituie Primul Război Mondial. Deşi nu făcuse armata, este recrutat în 4 decembrie 1914 şi trimis spre o destinaţie necunoscută. După mai multe peripeţii rememorate cu umor şi ironie spre bătrâneţe, cel care nu înţelegea să lupte pentru o patrie care nu era a lui, va fi lăsat la vatră la 13 iulie 1915, ca inapt pentru serviciul militar cu arma.

Frontul fiind aproape de Cajvana, se mută din precauţie la părinţii soţiei din Udeşti, dar revine în 1918, după retragerea consecutivă a trupelor ruse şi române.

Războiul era pe sfârşite, din noiembrie 1918, trupele române se întorc să menţină ordinea în teritoriul unit cu ţara. Acestea sunt faptele biografice extrase din *Amintiri*, publicate în „Revista tinerimii", nr.1 şi 2/1929.

Aria preocupărilor lui Filimon Rusu este vastă. Ar fi în primul rând activitatea didactică propriu zisă. Ca dascăl a fost preocupat să confere învăţământului eficienţa şi rigoarea. Spirit pragmatic el însuţi, îmbina teoria cu practica. „Învăţătura trece dincolo de pereţii clasei şi scoarţele cărţilor", afirmă dânsul cu îndreptăţire. Desfăşoară lecţii practice pe teren, la curăţatul pomilor, altoitul sau chiar încărcatul otavei.

Filimon Rusu a fost un publicist cunoscut, tranşant în aplicarea punctului personal de vedere. Majoritatea intervenţiilor din presa vremii se referă la condiţia învăţătorilor, a şcolilor şi a învăţământului bucovinean.

Călăuzindu-se după deviza adevărului şi dreptăţii spunea: „Învăţătorul este propagatorul dreptăţii şi al adevărului". În articolul *Sufletul învăţătorului* stigmatizează consecvent inechităţile şi apără cu un curaj exemplar pentru acele vremuri drepturile breslei sale.

În foiletonul *Cine ştie* (din „Voinţa Şoalei", nr. 5/1928) propune, într-o formulare expresivă, ca organele de control să fie oamenii şcolii şi nu ai partidelor politice, apărându-le interesele: „Pentru datorii avem atâtea organe de control, încât nimeni din învăţătorimea Moldovei de Sus – garantăm – nu ştie câţi avem! Ba-i şcolar, ba-i extra şcolar, ba-i propagandist, ba-i organizator activ cultural, ba-i cultural, ba-i pentru ateliere, ba-i conferenţiar, ba-s vreo şapte judeţeni – în fine, încă pe atâţia, dacă slujeşte bugetul ţării.

Noi ştim că nu ştim câţi avem, şi mai ştim că, cu câţi mai mulţi gospodari poruncesc într-o gospodărie cu atât gospodăria merge mai rău – Zugrăveşte în culori întunecate, dar veridice, situaţia şcolilor, şcoli închise din lipsă de combustibil, neîngrijite, lăsate în dărăpănare, mobilier insuficient, mijloace de învăţământ lipsă, iar peste toate aplicarea amenzilor şcolare în care au amestec comitetele şcolare, au săpat o adâncă prăpastie între şcoală, învăţător şi populaţie".

Învăţătorul publicist denunţă cu vehemenţă, dar şi cu argumente probate, articole fragile din Legea învăţământului sau Dispoziţiile neavenite ale Inspectoratului şcolar, fie că se referă la acordarea gradelor didactice, la pensionări sau destituiri intempestive ale directorilor cu vechi state de serviciu, fie că privesc raporturile denaturate dintre şcoală şi instituţiile superioare.

Filimon Rusu este un talentat pamfletar şi cred că în vigoarea genului în literatura română din perioada interbelică îl poate revindeca printre corifei. Scrie pamflete tăioase, în culori vii, cu un limbaj adecvat şi cât se poate de expresiv. A se vedea spre pildă critica demagogiei politice *Egalitatea*: „Nimic mai stupid decât

când vorbeşti una şi faci alta. În faţa literei legii suntem toţi egali, în faţa realităţii, piere egalitatea. Doar noţiunea de om este egală, încolo sânt toţi cei mari între ei, egali sânt toţi cei mici între ei. Şi mai departe, Fraternitatea? Ce cuvânt drăguţ... Nu vedeţi cum fraternizează partidele politice în timpul alegerilor? Nu vedeţi cu ce vocabular de cuvinte se înfăţişează candidaţii în faţa populaţiei, întrebuinţu-l la adresa preoţilor şi învăţătorilor sau viceversa, după cum sânt sau nu în partid".

Un alt gen în care s-a afirmat consecvent este schiţa umoristică. Aşa numitele sale filme nu sunt altceva decât scurte caracterologii sau schiţe comprimate în care sunt prezentate caricatural stâlcirea limbii, incompetenţa unor salariaţi ai statului, modernismul rău înţeles, adoptat în formă şi nu în fondul său etc. Autorul schiţelor are vervă, umor şi mai ales imaginaţie în punerea în scenă a faptelor rupte din viaţa cotidiană. Spre pildă, imaginează o călătorie prin ţinutul Brahmaputra (aluzie la Prut) unde vânează toate aberaţiile lingvistice, abaterile de la curata limbă românească de pe afişe şi firme, din conversaţii etc.

„O iau spre poalele munţilor. Firma cu indicaţie neagră *Aici se repară mănuşi pentru domni şi doamne rupte* m-am speriat. Ce fel de doamne rupte să fie aici? O iau spre oficialitate. Dar cum mi se părea drumul prea lung, zăresc o maşină cu numărul zero. Ascultă taxi... du-mă până la prefectură. Acesta nu e taxi, acest număr zero e prefectura. Nu-i voie să călătorească oricine. Adică zero-i prefectura şi nu-i voie să călătorească oricine cu ea. N-am înţeles" (File în „Moldova literară", nr. 8-10/1931).

Din 1902 elaborează un manual de istorie pentru clasa a VI-a, care a rămas în manuscris ca şi *Gramatica*, începută în acelaşi an, care pe lângă inerentele aproximaţii, cuprinde şi propuneri înnoitoare. A publicat un manual de „Geografie a judeţului Rădăuţi" pentru clasa a II-a. De asemenea, interesat de toposul Moldovei de Sus, realizează o monografie a târgului Mihăileni şi alta a oraşului Rădăuţi, lucrări bine punctate de Nicolae Iorga în prefaţă.

Trăind şi profesând, cea mai mare parte a vieţii prin satele Moldovei, Filimon Rusu s-a dovedit şi un pasionat culegător de folclor.

El înregistrează cu pasiune în caietele sale orice vers sau spunere populară auzite cu felurite prilejuri. O parte dintre ele sunt culese din Cajvana sau din satul natal, dar a notat şi cântece populare auzite ocazional de la soldaţi, de pildă în 1941. Cântecele, strigăturile sau povestea cu strigături incluse în această ediţie sunt de o expresivitate care nu mai trebuie argumentată. Debutează în revista de folclor a lui Tudor Pamfile din Dorohoi, unde colaborează cu descrieri de obiceiuri tradiţionale la rubrica „Datini şi Credinţe". Iar un folclorist ca Mathias Friedwagner nu ezită a-l cota în rândul bunilor culegători de folclor.

În lucrarea sa *Amintiri* utilizează un stil specific povestitorilor moldoveni. Această carte, unica care oferă astăzi cititorului, designează o viaţă de om de la cumpăna vremurilor, aşa cum a fost. Pe lângă activităţile sale pe multiple planuri, Filimon Rusu s-a dovedit a fi şi un român curajos în timpuri când acest lucru prezenta un mare pericol. Astfel a rămas proverbială măsura sa din 1905 de a trece în registrul de prezenţă – materia predată în clasă – în limba română, şi nu cea germană, precum era uzul.

Exemplul său a fost urmat şi de alţi învăţători de la aceiaşi şcoală, apoi şi de învăţătorii celorlalte şcoli româneşti din judeţ. a Cajvana a înfiinţat, împreună cu alţi învăţători din satele învecinate, o organizaţie românească, în care se discutau probleme ce interesau neamul românesc de pretutindeni. În 1903, în cadrul acestei

organizaţii înfiinţează un cabinet de lectură „Tudor Flondor”, iar în 1904 – o bancă poporală reifaziană. Fiind membru în comitetul secţiei din Rădăuţi al Societăţii pentru cultură, Rusu ţine o serie de conferinţe cu caracter economic (1937-1962). Cea mai însemnată şi mai reuşită operă a învăţătorimii rădăuţene, efectuată sub conducerea lui Filimon Rusu a fost Casa Noastră, edificiul propriu al organizaţiei. În anul 1958 se inaugurează în această clădire „Casa de Cultură” din Rădăuţi. Filimon Rusu moare în Rădăuţi la 4 noiembrie 1957, în vârstă de 75 de ani, lăsând urmaşilor o bogată moştenire. Singurul său fiu este Dragoş Rusu.

Acesta a fost un scurt rezumat al vieţii şi operei învăţătorului Filimon Rusu: strălucit pedagog, înfrăţit cu viaţa reală şi economică a satului bucovinean, un folclorist apreciat, gazetar prin fibra vieţii, pamfletar temut, în acelaşi timp o inimă caldă pentru toţi cei însetaţi de lumină.

Dragoş Rusu

Născut la 8 decembrie 1910 în Cajvana, profesor universitar la Universitatea „Babeş-Bolyai” din Cluj, apoi secretar ştiinţific, şef de sector al Institutului de cercetări juridice al Academiei R.S.R. şi profesor asociat la Universitatea din Paris-Pantheon-Sorbone, a studiat dreptul la Cernăuţi. Teza de doctorat „Les decrets-lois, dans le regim constitutionel de 1875, Bordeaux, 1942”, cuprinde 396 pagini. E un specialist de reputaţie internaţională în ştiinţele juridice, un eminent dascăl şi pedagog.

Colaborator la revistele: „Pandectele săptămânale”, „Revista de drept public”, „Justiţia nouă”, „Revista română de drept”, „Studii şi cercetări juridice”, „Revue romaine de sciences sociales”, „Serie de sciances juridiquies”, „Revue internationale de la theorie du droit” (Geneve), „Revue juridique” (Bordeaux), „Revue internationale de droit compare” (Paris), „Revue du droit public et de la science politique en France et l’etranger” (Paris) „Die VerwaHung” (Berlin), „Osteuropa Recht” (Koln) etc.

Are peste 20 de lucrări tipărite şi a colaborat la diferite enciclopedii internaţionale pentru partea juridică: *Chronological History of Romania*, coord. Constantin C. Giurescu (Bucureşti, Ed. Enciclopedică Română, 1972 şi ediţia 2-a, 1974) *Histoire chronologique de la Romanie*, coord. Constantin C. Giurescu, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1976.

În perioada anilor1978-1983 mai mulţi licenţiaţi ai Universităţii din Cernăuţi au scris monografii şi au întocmit albume despre viaţa, obiceiurile şi tradiţiile studenţeşti despre viaţa academică din trecut. În 1981 Dragoş Rusu şi Vladimir Trebici au redactat istoricul societăţilor academice „Bucovina” şi „Moldova” în colaborare cu Claudiu Dombrovschi. Ion Negură a făcut istoricul societăţii „Dacia”, Rebeca Prelipceanu – cel al societăţii „Arboroasa”, al Academiei Ortodoxe „Nicolae Pentelescu”, iar Orest Tofan – istoricul societăţii academice „Junimea”.

S-a întocmit un „Corpus” al societăţilor studenţeşti împreună cu un album de fotografii, ilustrând viaţa studenţilor români în perioada 1875-1938, lucrare coordonată de cunoscutul profesor sucevean Tofan Orest, ajutat de mai mulţi colaboratori. Lucrarea este expusă la Casa Memorială „Simion Florea Marian” din Suceava.

De asemenea, menţionăm lucrările datorate lui Ionel Negură cu titlul *Privire asupra evoluţiei vieţii studenţeşti* şi *Obiceiuri şi tradiţii studenţeşti cernăuţene* de Dragoş Vitencu.

(Va urma)

ASPECTE DIN VIAŢA ŞTIINŢIFICĂ ŞI CULTURALĂ A COMUNITĂŢII ROMÂNEŞTI DIN UCRAINA

Marin Gherman[1]
Cernăuți

Comunitatea românească din Ucraina organizează diverse acțiuni culturale și științifice. Acestea, în mare parte, au ca scop omagierea unor personalități importante ale vieții culturale, discutarea unor subiecte social-politice, păstrarea și promovarea valorilor naționale. Merită menționat faptul că românii din Ucraina locuiesc în trei zone geografice diferite. Este vorba de regiunea Transcarpatia (Maramureșul istoric), regiunea Cernăuți (compusă din nordul Bucovinei, nordul Basarabiei și Ținutul Herța) și regiunea Odesa (raionul Ismail). În continuare vom prezenta pe scurt cele mai importante evenimentele științifice și culturale, organizate în ultima perioadă de timp de românii din Ucraina.

Experţi din Ucraina, România, Republica Moldova şi Polonia au discutat la Cernăuți despre cooperarea regională

Cercetători, experţi şi politicieni din Ucraina, România, Republica Moldova şi Polonia au participat în luna mai 2018 la conferinţa internaţională „Tendinţe actuale în cooperarea regională ucraineano-română-moldovenească", găzduită de Universitatea „Iuri Fedkovici" din Cernăuţi.

Participanţii la conferinţă, veniţi din Cernăuţi, Lviv, Kiev, Bucureşti, Iaşi, Chişinău şi Chelm au analizat mai multe probleme actuale de interes comun, precum impactul factorului informaţional asupra securităţii la frontiera de est a UE, dezvoltarea capacităţii de prognoză a fenomenelor şi proceselor regionale, rolul diplomaţiei publice şi culturale în dezvoltarea relaţiilor România-Ucraina-Republica Moldova, evoluţiile recente înregistrate în procesul de cooperare transfrontalieră.

Potrivit corespondentului Europunkt (București), printre concluziile înregistrate în urma desfăşurării conferinţei se numără existenţa unei necesităţi de a depăşi logica colaborării dictate de sus, de la nivel guvernamental, şi identificarea celor mai potrivite mecanisme pentru stimularea cooperării regionale „la firul ierbii", prin proiecte concrete şi eficiente, care să vizeze atingerea unor obiective strategice concrete. A fost subliniat rolul important al mecanismelor europene pentru stimularea cooperării în regiune.

* **Marin Gherman** este politolog, publicist, poet. Președinte al Centrului Media BucPress–asociație a jurnaliștilor români din Ucraina. Doctor în științe politice (Universitatea Națională din Cernăuți). Editor la Agenția BucPress. Redactor-șef adjunct la revista trimestrială de istorie și cultură „Glasul Bucovinei" (Cernăuți – București). Redactor superior la postul de radio „Ucraina Internațional". Membru al Uniunii Scriitorilor din Republica Moldova. Publică studii științifice în reviste de specialitate din România, Republica Moldova, Germania și Ucraina. Este coautorul monografiei *Instituțiile societății civile şi capitalul social în noile state membre UE* (Cernăuți, 2015).

Ediția din 2018 a conferinței organizate de Centrul de Studii Românești al Universității „Iuri Fedkovici” și de Institutul pentru Democratizare și Dezvoltare din Cernăuți, a beneficiat de parteneriatul și sprijinul Administrației Regionale de Stat Cernăuți, deputatului din Rada Supremă a Ucrainei Grigore Timiș, Consulatului General al României la Cernăuți, Centrului Media BucPress din Cernăuți, Asociației Convergențe Europene și Asociației Eurocentrica din București.

Experții Centrului Media BucPress din Cernăuți au prezentat la conferință studiul *Primejdiile actuale pentru securitatea informațională în trilaterala Ucraina-România-Moldova*. Potrivit studiului, în contextul războiului hibrid dintre Rusia și Ucraina, dar și al proceselor informaționale globale, securitatea media continuă să fie o problemă importantă. Falsificarea știrilor și distribuirea lor intenționată au devenit instrumente ale agresiunii informaționale, care, indică unele carențe ale spațiilor informaționale din statele Europei Centrale și de Est. În ultimii ani, Ucraina, Republica Moldova și România au devenit ținte ale diverselor atacuri informaționale (atacuri media în special), iar absența unor mecanisme eficiente de apărare și comunicare au permis cauzarea de daune pentru imaginea țărilor, securitatea lor și stabilitatea socială din zonă. Din păcate, absența unor mecanisme viabile de cooperare dintre presa independentă din statele amintite continuă să fie un moment problematic al securității la frontiera estică a UE.

Alte subiecte discutate la conferință: securitatea pe flancul estic al UE, analiza și prognozarea principalelor procese regionale din cele trei state, identitatea europeană și varietatea culturală în estul UE, perspectivele dezvoltării colaborării transfrontaliere ș.a.

A fost votat proiectul drumului rapid ce va lega Polonia de România prin Cernăuți, Siret și Suceava

Plenul Euroregiunii „Prutul de Sus”, întrunit la Boian, regiunea Cernăuți, a votat în unanimitate o rezoluție privind realizarea drumului rapid Gdansk – Varșovia – Lviv – Cernăuți – Suceava – București – Sofia, a anunțat președintele Consiliului Județean (CJ) Suceava, Gheorghe Flutur.

Rezoluţia, votată la propunerea preşedintelui CJ Suceava, este adresată guvernelor României, Ucrainei şi Republicii Moldova în numele Consiliului Euroregiunii „Prutul de Sus” şi are în vedere susţinerea realizării unui drum rapid Nord-Sud, la est de Carpaţi, care să treacă prin România şi Ucraina, coridor care să lege Marea Baltică de Marea Neagră, precum şi necesitatea introducerii în reţeaua TEN-T a unor trasee rutiere pe teritoriul celor trei ţări, care să realizeze conexiuni la acest coridor.

Potrivit domnului Flutur, în document se arată că la întâlnirile organizate în cadrul Euroregiunii, precum şi în cadrul altor întâlniri transfrontaliere, s-a discutat în mod constant o problemă identificată atât de cetăţenii ucraineni, cât şi de cei români şi moldoveni, şi anume, timpul nepermis de mare petrecut în punctele vamale dintre România şi Republica Moldova sau România şi Ucraina şi lipsa unei autostrăzi sau a unui drum expres european.

„Efortul nostru de a atrage investitori, care să contribuie la dezvoltarea economică şi, implicit, la îmbunătăţirea condiţiilor de viaţă ale cetăţenilor, precum şi la demersul de a oferi confort tuturor persoanelor din Europa, şi nu numai, care aleg să tranziteze această zonă, trebuie să fie susţinut, în mod obligatoriu, de investiţii în infrastructura de transport, care să faciliteze transportul mărfurilor şi a persoanelor în condiţii decente, condiţii care există în toate regiunile Europei”, se arată în rezoluţie.

Ţinând cont de aceste aspecte, semnatarii rezoluţiei consideră absolut necesară introducerea în reţeaua TEN-T a unor trasee rutiere care să treacă prin România, Moldova şi Ucraina şi care să facă legătura cu coridorul care leagă Marea Baltică de Marea Neagră, coridorul Gdansk – Varşovia – Lviv – Cernăuţi –Suceava – Bucureşti– Sofia.

„Aşa cum foarte multe regiuni europene beneficiază de autostrăzi, de căi de comunicaţii foarte rapide şi eficiente, considerăm că şi Regiunea de nord-est a României, regiunea Cernăuți din Ucraina, precum şi unităţile administrativ-teritoriale din Republica Moldova situate la graniţa cu România merită să fie scoase din izolare, prin intermediul unor rute care să lege nordul de sudul şi estul de vestul Europei”, se mai precizează în rezoluţie.

Masă Rotundă Internațională la Cernăuți dedicată memoriei victimelor Masacrului de la Fântâna Albă din 1941

La Universitatea Națională din Cernăuți a avut loc o masă rotundă internațională în timpul căreia au fost discutate cele mai recente cercetări și studii referitoare la evenimentele tragice din 1941 de la Fântâna Albă. Masa rotundă internațională „Teroarea - instrument al politicii sovietice în relația cu popoarele din Europa Centrală și de Est” (eveniment dedicat memoriei victimelor Masacrului de la Fântâna Albă din 1941) a fost organizată la Universitatea Națională din Cernăuți prin Centrul de Studii Românești în cooperare cu Centrul Media BucPress – asociație a jurnaliștilor români din Ucraina și Institutul pentru Democratizare și Dezvoltare. Parteneri organizatorici au fost, de asemenea, Asociația Convergențe Europene (București), Centrul de Integrare Euroatlantică și Securitate și Societatea Regională pentru Cultura Poloneză „Adam Mickiewicz” din Cernăuți.

Masa rotundă s-a desfășurat în Sala Verde a Universității „Iuri Fedkovici” din Cernăuți, la care au participat reprezentanți ai comunității românești din regiunea Cernăuți, oficiali și reprezentanți ai Parlamentelor din Ucraina și România, autorități regionale, cercetători și experți, studenți, jurnaliști. Au rostit cuvinte de salut și

încurajare de către deputatul poporului din Ucraina Grigore Timiș, senatorul român Viorel Badea, consulul general al României la Cernăuți Eleonora Moldovan, vice-guvernatorul regiunii Cernăuți Mihailo Pavliuk, consulul onorific al Austriei la Cernăuți Serhii Osaciuk. La eveniment a fost invitat să participe și un reprezentant al misiunii OSCE în regiunea Cernăuți.

În timpul lucrărilor s-a discutat despre cercetările actuale ale experților europeni privind teroarea sovietică îndreptată împotriva popoarelor din Europa Centrală și de Est care au devenit victime în diferite perioade istorice și despre realizarea unor analogii între evenimentele din secolul trecut și situația internațională actuală din regiune pentru prevenirea unor tragedii similare în secolul al XXI-lea.

Principalele teme ale mesei rotunde au fost: analiza evenimentelor istorice legate de evenimentele tragice din 1941 de la Fântâna Albă (discutarea celor mai recente date și cercetări), teroarea – instrument al politicii sovietice în relațiile cu popoarele din Europa Centrală și de Est: masacrul de la Fântâna Albă, paralele istorice cu incidentul de la Katyn ș.a.; abordări științifice actuale privind studierea terorii organizate de URSS: interpretări, analize, aprecieri; cum poate fi prevenită repetarea unor tragedii similare în secolul al XXI-lea în contextul evenimentelor din Crimeea și Donbas?; reflectarea temelor dedicate memoriei victimelor totalitarismului sovietic în presa locală și internațională (analiza experților și a jurnaliștilor).

La masa rotundă au participat cu comunicări și intervenții: Petru Grior, coordonatorul Centrului de Studii Istorice și Culturale din Cernăuți; dr. Alexandrina Cernov, membru de onoare al Academiei Române, directorul Editurii „Alexandru cel Bun", dr. Ilie Popescu, președintele Societății Regionale „Golgota", dr. Eugen Patraș, vice-președintele Centrului Cultural Român „Eudoxiu Hurmuzachi" din Cernăuți, dr. Vladislav Strutinski, șef-adjunct al Catedrei de Relații Internaționale din cadrul Universității din Cernăuți, Piotr Andrusieczko, jurnalist, „Gazeta Wyborcza", Polonia, dr. Natalia Strelciuk, conf. univ. la catedra de Științe Politice și Administrare Publică, directorul Centrului de Integrare Euroatlantică și Securitate; dr. Gulnara Bekirova, istoric al tătarilor din Crimeea, dr. Maksim Prihnenko, lect. univ. la catedra de Relații Internaționale și Politică Externă, Universitatea Națională din Donețk „Vasil Stus", dr. Serghei Hakman, vice-președintele Fondului de Binefacere Inițiative și Resurse Sociale, dr. Ștefan Purici, prorectorul Universității „Ștefan cel Mare" din Suceava ș.a.

În timpul mesei rotunde au fost discutate o serie de subiecte istorice, dar și de actualitate, inclusiv pagini din istoria Bucovinei. Istoricii ucraineni și români și-au exprimat punctele de vedere, deseori divergente, precizând totuși că fără discuții aflarea și confirmarea adevărului nu sunt posibile.

Colocviul științific „Bucovina în preajma Marii Uniri"

„Bucovina în preajma Marii Uniri" – așa se întitulează colocviul științific internațional, organizat de Institutul „Bucovina", filiala Academiei Române (Rădăuți, România) și Centrul Cultural Român „Eudoxiu Hurmuzachi" din Cernăuți în ziua de 9 iunie 2018. Colocviul a fost moderat de Vasile Tărâțeanu, membru de onoare al Academiei Române, președintele Centrului Cultural Român „Eudoxiu Hurmuzachi" și dr. Marian Olaru, directorul Institutului „Bucovina" al Academiei Române.

Au susținut comunicări Alexandrina Cernov (*Evenimentele premergătoare Unirii, oglindite în memoriile lui Sextil Puşcariu*), Vasile Tărâțeanu (*Chipuri de lumină – Personalităţi care au înfăptuit unirea Bucovinei cu Regatul României*),

Ştefan Purici (*Unirea Bucovinei cu Regatul României în contextul geo-politic al Europei Central-Estice*), Marian Olaru (*Dorimedont Popovici, 1873–1950*), Harieta Mareci Sabol (*Octavian Gheorghian*, 1874–1929), Rodica Jugrin (*Vasile Bodnărescu, 1880–1926)*, Elena Pascaniuc (*Profesorul universitar Vasile Grecu*, *1885–1972*). Au fost discutate subiecte istorice ca: participarea reprezentanţilor delegaţiei germane la Congresul General al Bucovinei, problematica privind paza frontierei cu Austro-Ungaria în contextul prezenţei militare ruse şi austriece în Bucovina anului 1918, proiecte de împărţire a Bucovinei până la Primul Război Mondial.

În final, la capitolul Semnal editorial, au fost prezentate cărţi şi publicaţii periodice noi referitoare la Bucovina: *Cupca – un sat din Bucovina. Monografie istorică, partea a II-a (anii 1944–2000)*, nr. 1 şi nr. 2 pe anul 2017 ale revistei „Analele Bucovinei", dar şi nr. 3-4 / 2017 şi 1 / 2018 ale revistei de istorie şi cultură „Glasul Bucovinei" (Cernăuți-București). Cercetătoarele Rodica Jugrin şi Raluca-Irina Muscă au prezentat expoziţia de fotografie „Bucovina în Primul Război Mondial".

O întâlnire de suflet cu prozatorul cernăuțean Grigore Crigan și poetul băcăuan Dumitru Brăneanu

La Sediul Societății pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu" din Cernăuţi a avut loc în data de 29 mai a.c. omagierea scriitorului Grigore Crigan cu prilejul înmânării Premiului de Excelenţă al Filialei din Bacău a Uniunii Scriitorilor din România. Dumitru Brăneanu, preşedintele Filialei din Bacău a Uniunii Scriitorilor din România, i-a înmânat la Cernăuți un Premiu de Excelență prozatorului Grigore Crigan.

La rugămintea cernăuţenilor, oaspetele din Bacău a susţinut un recital poetic din propria creaţie. Dumitru Brăneanu a menţionat că la Bacău s-au desfăşurat Zilele Reuniunilor Culturale „Alecsandriada". În ultima zi a seriei de eveniment a avut loc Gala Premiilor acestor importante manifestări culturale, artistice şi ştiinţifice, organizate pentru a doua oară în acest an. Printre laureaţii Premiilor de Excelenţă din acest an, alături de academicienii Mircea Martin şi Nicolae Dabija, de istoricul şi criticul literar ieşean Ion Holban, de poetul şi dramaturgul chişinăuian Dumitru Crudu,

se numără și prozatorul cernăuțean Grigore Grigan, pentru cartea *Cutia Pandorei*, apărută la Editura Tipo Moldova din Iași, colecția „Opera Omnia”.

Despre cărțile scriitorului cernăuțean Grigore Crigan au vorbit Ilie T. Zegrea, președintele Societății Scriitorilor Români din Cernăuți, Vasile Bâcu, președintele Societății pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu”, scriitorul Mircea Lutic. Un cuvânt de salut din partea Consulatului General al României la Cernăuți a fost rostit de consulul Edmond Neagoe, care a realizat o succintă analiză a cărților prozatorului Grigore Crigan.

Ismail-Galați: schimb de experiență și bune practici

În perioada 21-25 mai 2018, în baza convenției de colaborare între Universitatea Umanistă de Stat din Ismail și Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, reprezentanții conducerii, cadrele didactice și colaboratorii Centrului de Informare al României din cadrul Universității din Ismail au participat la stagiul de pregătire pentru profesorii universitari „Schimb de experiență și bune practici în învățământ”, organizat de Facultatea Transfrontalieră de Științe Umaniste, Economice și Inginerești, departamentul de științe generale, domeniul „Limba română ca limbă străină”, coordonator - conf. univ. dr. Gina Necula.

Stagiul de pregătire a avut drept scop realizarea unui schimb de experiență și a transferului de bune practici cu universitățile din România în sfera educației. Programul de formare a fost destul de încărcat, bine structurat, cu o implicare plină de respect care a cuprins activități: vizitare campus universitar, vizitare bibliotecă, activități practice, asistență la cursuri, vizită la Complexul Muzeal de Științele Naturii „Răsvan – Angheluță”, Muzeul Istoriei, Culturii și Spiritualității Creștine din Galați și Muzeul de Istorie „Carol I”, Brăila.

Au fost vizitate spațiile de formare practică: Liceul Pedagogic „Costache Negri” din Galați, Școala „Petru Rareș”, Școala Gimnazială nr. 22 „Dimitrie Cantemir” din Galați, cabinetul de logopedie și Grădinița nr. 5 „Elena Doamna” din Galați.

La Kiev a fost inaugurată o expoziție dedicată scriitorului Alexei Mateevici

În regiunea Kiev a fost inaugurată o expoziție a lucrurilor inedite despre scriitorul basarabean Alexei Mateevici. Ambasada Republicii Moldova în Ucraina, în cooperare cu Consiliul municipal al orașului Boryspil și Consulatul Onorific al Republicii Moldova în regiunea Kiev, a inaugurat în incinta Bibliotecii Centrale a orașului Boryspil cea de-a doua expoziție de acest gen, cu genericul „Renaștere. Vidrodjennia”. Evenimentul a fost dedicat împlinirii a 130 de ani de la nașterea autorului Imnului de Stat al Republicii Moldova „Limba noastră”, a scriitorului, Alexei Mateevici.

Potrivit unui comunicat de presă al Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene de la Chișinău, la expoziție

pot fi văzute panouri conținând copii ale unor documente din arhiva seminarului Academiei Teologice din Kiev, unde și-a făcut studiile Alexei Mateevici în anii 1910-1914, inclusiv copii ale textelor scrise de poet și fotografii. Materialele prezentate la expoziţie au fost puse la dispoziţie de către pământeni ai poetului născuți în satul Zaim.

În cadrul discursului său, ambasadorul moldovean Ruslan Bolbocean a ținut să menționeze că alegerea Boryspilului drept locație pentru desfășurarea expoziției dedicate marelui cărturar Alexei Mateevici are o semnificație aparte, ținând cont de faptul că în această localitate s-a născut autorul imnului de Stat al Ucrainei Pavlo Ciubinski. De asemenea, ambasadorul a menționat că ambii poeți, autori ai imnurilor naționale, sunt simboluri sacre ale celor două țări, care permit construirea unor punți spirituale și poduri ale culturii și cunoașterii între ambele state.

Parada Portului Popular - sărbătoarea neamului românesc la Cernăuţi

La Cernăuți s-a desfășurat cea de-a IV-a ediţie a Paradei Portului Popular Românesc. A fost o adevărată sărbătoare a neamului românesc, organizată pe fosta stradă Iancu Flondor din Cernăuţi (actualmente Olga Kobyleanska). Pe principala arteră pietonală din centrul oraşului s-au adunat sute de români, sosiţi din diferite localităţi ale ţinutului. La parada portului popular au participat colective de artişti amatori, ansambluri etnofolclorice şi coregrafice, fanfare şi orchestre de instrumente

populare, care au cinstit împreună cea mai frumoasă comoară pe care ne-au lăsat-o strămoşii: limba, cultura, tradiţiile, obiceiul, portul popular.

În acelaşi context cultural, a avut loc şi sărbătoarea populară „Cântec, joc şi voie bună”, consacrată împlinirii a patru ani de la deschiderea Centrului Cultural Român „Eudoxiu Hurmuzachi”.

Eleonora Moldovan, consul general al României la Cernăuţi, a transmis cernăuţenilor gânduri frumoase referitoare la adevăratele valori naţionale, ancorate la istoria poporului român şi a ţinutului bucovinean. Din păcate, spre deosebire de anii precedenți, la Parada Portului Popular românesc din acest an nu a participat primarul oraşului Cernăuți, Oleksii Kaspruk. Ignorarea de către dumnealui a acestui eveniment

nu ne poate lăsa indiferenți…

Sute de români de la poale de Carpaţi, de pe valea Prutului şi a Siretului, din preajma legendarilor Codri ai Cosminului și din Ținutul Herța au venit la Cernăuți pentru a demonstra cu mândrie portul popular şi cântecele strămoşeşti. De menționat că la Parada Portului Popular au mai participat colective etnofolclorice din România și Republica Moldova, un grup etnofolcloric al ucrainenilor din regiunea Cernăuți, momentul culminant al festivalului fiind prezența tinerei și îndrăgitei interprete de muzică populară, Angelica Flutur, comoara culturală a huțulilor din Obcinile Bucovinei.

Bacău-Cernăuți: proiecte culturale

O delegație de profesori și scriitori din județul Bacău a vizitat mai multe localități din regiunea Cernăuți, au participat la discuții, în localitățile Ceahor și Mahala, consilierul județean și președintele Uniunii Scriitorilor din România, Filiala Bacău, Dumitru Brăneanu, profesorii Călin Boambă, Iulian Benchea, jurnalistul Mircea Merticariu, dar și preotul Constantin Abageru, cu împuternicirea Protopopiatului Bacău și a Arhiepiscopiei Romanului și a Bacăului.

La școlile din Ostrița, Mahala și Ceahor a fost făcută o mică donație de carte, în grafie latină: abecedare și cărți pentru copiii din învățământul primar și gimnazial. Au fost încheiate parteneriate de colaborare între Colegiul Național „Vasile Alecsandri“, reprezentat de directorul Călin Boambă și școlile din Vancicăuții Mari, Ceahor, Ostrița și Mahala, în cadrul proiectului „Promovarea moștenirii culturale”, prin care se dorește conservarea limbii române în regiunea Cernăuți. De asemenea, domnul profesor Pricopie Mitică, președinte al Asociației Despărțământul Astra „Vasile Alecsandri” (Bacău) a demarat organizarea unor tabere și acțiuni culturale pentru românii din Ucraina.

Primarul Elena Nandriș, din localitatea Mahala, care conduce una dintre cele mai mari comunități românești din regiune, a inițiat mai multe proiecte, parteneriate și înfrățiri cu localitățile din România. Prin parteneriatele semnate de delegația din Bacău, la Ceahor și Mahala vor fi organizate, cu sprijinul profesorilor băcăuani, concursuri de limba română și tabere pentru copii.

Ansamblul „Dor basarabean” din regiunea Odesa a reprezentat cu brio folclorul românesc la Kiev

De Ziua Internaţională a Dansului, în capitala Ucrainei s-a desfăşurat cea de-a XIV-a ediţie a Festivalului folcloric internaţional de coregrafie şi dansuri ale lumii „Veselkova Terpsyhora”, eveniment de prestigiu şi referinţă în lumea dansului, organizat de Uniunea Naţională a Coregrafilor din Ucraina.

Selectat pentru a reprezenta regiunea Odesa, la invitaţia organizatorilor la Kiev s-a deplasat ansamblul-fanion al comunităţii româneşti din sudul Basarabiei – Ansamblul Folcloric „Dor Basarabean” din satul Erdek-Burnu/Utkonosovka, raionul Ismail, ansamblu condus de maestrul Viorel Popescu, coregraf Sergiu Andrieş.

Conform deciziei juriului, format din reputaţi coregrafi ai ansamblurilor profesioniste de dansuri din Ucraina, tinerii artişti cu tricolorul românesc la brâu din Basarabia istorică au fost apreciaţi la justa valoare, ansamblului conferindu-se Premiul I la categoria „C” a concursului – „Ansambluri de cântece şi dansuri”. Parada multinaţională a portului popular de pe Maidanul Independenţei şi strada principală a capitalei – Hreşciatyk, precum şi prestaţia „Dorului Basarabean” în deschiderea

concertului de gală („Suita Românească”) au stârnit ropote de aplauze şi recunoştinţă a publicului spectator. Călătoria tinerilor artişti basarabeni la Kiev s-a încheiat cu un spectaculos tur al capitalei, la „bordul” unui autobuz supraetajat double-decker, cu vederi superbe ale străvechii urbe de pe Nipru. Acest cadou plin de simbolism, comuniune şi frăţie a fost oferit „Dorului cu tricolor” de unicul parlamentar de etnie română din Ucraina, deputatul Grigore Timiş, din regiunea Cernăuţi.

Spectacolul de muzică populară românească „Cântecul care unește neamul”

În data de 21 aprilie 2018 în sala Teatrului „Olga Kobileanska” din Cernăuți a fost organizat spectacolul de muzică populară românească „Cântecul care unește neamul”, al cărui invitați au fost Nicolae Furdui Iancu și Mariana Deac din România, dar și Victoria Costinean din regiunea Cernăuți, Ucraina. Spectacolul a fost organizat în cadrul unui proiect cultural comun derulat de Film Global SRL și mai mulți parteneri din România, cu sprijinul Societății pentru Cultura Românească „Mihai Eminescu” din regiunea Cernăuți și al Consulatului General al României la Cernăuți.

Alături de artiști de înaltă ținută din România, Nicolae Furdui Iancu și Mariana Deac, în scena teatrului regional Cernăuți au urcat membrii ansamblului entofolcloric „Izvoraș” din satul Ropcea și conducătorul artistic al acestui ansamblu Victoria Costinean, lucrător emerit al culturii din Ucraina, o îndrăgită interpretă de muzică populară românească din spațiul nord-bucovinean.

Potrivit corespondentului Agenției BucPress din Cernăuți, în noiembrie 2017 în satul Ropcea, raionul Storojineț, s-a aniversat 35 de ani de activitate artistică a ansamblului etnofolcloric „Izvoraș” de la Complexul Instructiv-Educativ Ropcea. Victoria Costinean coordonează activitatea ansamblului de la data fondării. În data de 21 aprilie a.c. românașii din acest ansamblu au demonstrat încă o dată că sunt păstrătorii tradițiilor strămoșești, ai obiceiurilor, tradițiilor și portului popular autentic. Precizăm că în afară de spectacolul de muzică populară, în 2018 la Cernăuți și Izmail va avea loc Caravana Cinematografică „Români pentru Români” (ediția a III-a) și Cinemateca Română. Caravana Cinematografică va dura 5 zile, iar Cinemateca Română va proiecta peste 120 de filme românești în diverse orașe, comune, facultăți și școli din regiunile Cernăuți și Odesa.

EDUCAȚIA REGELUI MIHAI: ELEGANȚĂ, GRAȚIE, DEMNITATE, RĂBDARE. POVESTEA CLASEI PALATINE

Alexandrina CERNOV
Cernăuți

Istoria cu blazon este istoria elitelor autentice. Este povestea unei lumi care a strălucit prin stil, prin inteligență, bun-gust și subtilitatea conversației din saloane. Este istoria unor oameni care au fost binecuvântați nu numai cu avere și ranguri, ci și cu patriotism, spirit de sacrificiu și simțul datoriei…

Regele Mihai a primit, în liceu, o educație foarte bună și, în urma călătoriilor prin țară, pe care le-am făcut împreună, a ajuns să cunoască România mai bine decât oricine. Dacă îl cunoști, cu bunele și relele lui, constați cum calitățile sale sunt mult mai numeroase decât defectele. Nobless oblige!

Tudor Vișan-Miu

[Tudor Vișan-Miu, *La școală cu regele Mihai. Povestea Clasei Palatine*, Editura Corint, București, 2016, 187 p.]

Istoria furată nu înseamnă că este o istorie pierdută. Ea rămâne în memoria scrisă sau orală a poporului, în limba ce o vorbește, în cultura și în elitele care îl reprezintă.

Peste decenii Regele s-a întors în țara lui, la poporul lui pe care nu l-a uitat. Invitat la hramul bisericii de sătenii din Bahrinești, sat aflat nu departe de Fântâna Albă, azi în Ucraina, a adus un pios omagiu celor uciși de mitralierele grănicerilor sovietici, doar pentru că au avut curajul să plece în țara lor de baștină, la frații și surorile lor. Ca și acești oameni, Regele, în ciuda interdicțiilor, a avut curajul, cu câțiva ani în urmă, să păşească pe mult pătimitul pământ din poiana Varniței.

Această carte este despre educație, despre cum a înțeles Regele Carol al II-lea că trebuie să fie instruit viitorul Rege al României, opinie care ne-ar fi de folos și astăzi în alcătuirea de proiecte și programe pentru tânăra generație și, îndeosebi, pentru viitoarele elite intelectuale, care să preia din istoria culturii noastre modele demne de urmat. Să nu uităm că educația în mare măsură depinde nu numai de programe și manuale, dar mai ales de personalitatea profesorului, în interpretarea căruia istoria poate să fie cea mai frumoasă poveste. „Educația, citim în *Prefața* cărții scrisă de Filip-Lucian Iorga, nu însemna, pentru reprezentanții nobilimii, doar acumulare de informații, ci și fasonarea unui caracter. Nu erudiția era unica țintă. Să căutau și dezvoltarea calităților morale prin educația religioasă, a simțului estetic prin contactul cu frumosul, interiorizarea manierelor elegante, perfecta mânuire a

conversației de salon, dezvoltarea fizică prin practicarea sporturilor, obișnuirea cu rolul de protector și de model. Chiar și atunci când aluatul învățăcelului nu era cel mai fericit și când caracterul adultului se dovedea a fi îndoielnic, în general tot rămânea ceva în urma educației de acest tip: o oarecare eleganță, o grație a vieţuirii chiar și în cele mai ingrate împrejurări, puterea de a răbda și de a rămâne vertical" (p. 5).

Această carte ne mai vorbește și despre necesitatea implicării active a părinților, alături de profesori, în educația copiilor care ar trebui dirijați și susținuți în dezvoltarea aptitudinilor lor. Și dacă ar fi să facem o paranteză, referindu-ne la situația din învățământul de astăzi, am recomanda implicarea unor personalități marcante ale vieții științifice, culturale și pedagogice, precum au fost odinioară Nicolae Iorga sau Dimitrie Gusti. Constatăm, însă, că astăzi învățământul este condus de funcționari analfabeți care nu au nimic comun cu instruirea școlară a copiilor, dirijați fiind, în primul rând, de ideologiile de partid, sau propriile lor interese meschine.

Tudor Vișan-Miu a realizat o carte impresionantă despre copilăria și tinerețea Regelui Mihai și a colegilor săi din Clasa Palatină, care a devenit în timp model de educație a unui om, menit să facă istorie. Tatăl Principelui Moștenitor, Mihai, Regele Carol al II-lea nota în jurnalul său că dorește să se întoarcă în țară pentru a-l pregăti pe fiul său să fie Rege al României. În acest scop el a înființat Clasa Palatină, ce urma să devină „o adevărată sinteză în miniatură a problemei de cârmuire și conducere pentru Acel ce va fi chemat să continue lanțul dinastic" (p. 6). Carol al II-ea a ales pentru Clasa Palatină „elevi de elită selectați din toate categoriile sociale și din toate provinciile istorice", inclusiv Transilvania, Bucovina și Basarabia. Prin colegii săi, viitorul rege făcea astfel cunoștință cu reprezentanții unei „țări în miniatură". Printre elevii Clasei Palatine erau: „un bănățean, Ioan Iurchescu (n.7 august 1921) de la Liceul „Diaconovici Loga" din Timișoara, fiul învățătorului Gheorghe Iurchescu; un bucovinean, Gheorghe Grămadă (n. 5 octomrie 1921) de la Liceul ortodox de băieți din Cernăuți, fiul unui țăran; un sas luteran Walter Heltmann (n. 3 septembrie 1921) de la liceul săsesc din Brașov, fiul profesorului Adolf Heltmann; un secui calvin, Ivan Paul Kovacs (n. 11 decembrie 1921) de la Liceul reformat din Târgu Mureș, fiu de preot reformat. Din Basarabia – Radion Chiaburu. Colegii din Clasa Palitină îi permiteau viitorului rege „să se familiarizeze, zi de zi, cu diversitatea de mentalități a țării al cărei monarh urma să devină" (p. 31). Tot în acest capitol autorul ne oferă cu această ocazie datele primului recensământ al populației desfășurat în România în 29 decembrie 1930, primul în timpul domniei Regelui Carol al II-lea. Autorul ne

informează despre felul cum sunt reprezentate regiunile prin elevii Clasei Palatine: „Muntenia (Tănase Mărgelatu), Basarabia (Radion Chiaburu), Bucovina (Gheorghe Grămadă), Transilvania (Gheoghe Dușa, Walter Heltmann, Ivan Kovacs) și Banat (Ion Iurchescu), dar nu sunt reprezentate regiunile Moldova, Oltenia, Dobrogea și Crișana-Maramureș. Sunt reprezentate: minoritatea maghiară (Ivan Kovacs) – 7,89% din populație, și minoritatea germană (Walter Heltmann) – 4,13% din populație, dar nu sunt reprezentate minoritățile evreiască – 4,03% din populație, ruteană/ucraineană – 3,2% din populație, sau rusă – 2,3 din populație. Sunt reprezentați calvinii (Ivan Kovacs) – 3,9% din populație, și luteranii (Walter Heltmann) – 2,2% din populație, dar nu sunt reprezentați romano-catolicii – 6,8% din populație, greco-catolicii – 7,9% din populație, și nici religia mozaică – 4,2% din populație, sau mahomedană – 1% din populație" (p. 33). Sunt prezentați în continuare și profesorii Clasei Palatine, printre care îi numim doar pe Nicolae Iorga și Dimitrie Gusti, prof. acad. Nicolae Popescu de la Facultatea de Teologie, devenit în 1923 vicepreședinte al Academiei Române și alte personalități eminente ale științei românești.

Cartea este o lucrare de sinteză care punctează etapele de formare ale Majestății Sale Regele Mihai, o carte despre o metodă educativă originală. Autorul a consultat lucrările unor cercetători consacrați în această temă, folosește amintirile colegilor din Clasa Palatină și documente din Arhivele Naționale, presa vremii, creând o imagine inedită a vieții de elev a viitorului rege. Fotografiile provin din arhiva personală a lui Radion Chiaburu, originar din Basarabia. „Aflăm, astfel, cum au fost educați Regii României, suntem introduși în contextul epocii în care Principele Moștenitor Mihai era școlar, ne sunt prezentate metodele prin care au fost selectați colegii Principelui, ne familiarizăm cu portretele elevilor și a unor profesori de elită precum Nicolae Iorga, Alexandru Tzgara-Samurcaș, Simion Mehedinți, Vasile Băncilă sau Florica Muzicescu. Le suntem alături elevilor Clasei Palatine și la cursuri, și la orele de sport, dar și în pauze, la ceremonii oficiale sau în momentele de relaxare. La București și la Sinaia, dar și în lecțiile de sinteză menite să-i ajute pe elevi, și în primul rând pe Marele Voievod de Alba Iulia, Mihai, să-și cunoască țara: de pe plantațiile de nuci, la Turtucaia sau în Țara Hațegului…" (Filip-Lucian Iorga, p. 7).

Primul capitol, intitulat *Despre pregătirea principilor moștenitori în familia Regală a României*, este o sinteză a evenimentelor istorice, începând cu domnia lui Karl de Hohenzollern-Sigmaringen, care a depus jurământul ca domn al României la 10 mai 1866. Fusese o hotărâre a adunărilor *ad-hoc* din 1857 „de a aduce un principe străin pe tronul țării, pentru a depăși interminabilele conflicte între familiile aristocratice pământene și a îndeplini două năzuințe naționale: independența și unirea românilor într-un singur stat". Această misiune nu fusese deloc ușoară: Carol a reușit să pună bazele unei Dinastii Naționale la gurile Dunării și să învingă în războiul de la Plevna în calitate de comandant suprem al oștirilor românești și rusești, dobândind astfel independența țării. În lunga sa domnie de 48 de ani (1866-1914), Carol I și Regina Elisabeta (Carmen Sylva) au reușit să creeze un stat puternic. Neavând însă moștenitor, la recomandarea lui Ion C. Brătianu, a fost pregătit pentru a ocupa tronul României Ferdinand (1865-1927), unul dintre fiii fratelui mai mare, Leopold. Sarcina de a se îngriji de pregătirea viitorului rege îi fusese încredințată profesorului Vasile Păun (1850-1908). Pregătirea militară și teoretică o căpătase în Germania. În 1892, Ferdinand s-a căsătorit cu Principesa Maria de Edinburg, regina despre care Ion Nistor scria într-o scrisoare adresată profesorului Sextil Pușcariu: „Vizita reginei

a servit cauza noastră mai mult ca 10 diplomați și 100 kg de memorii și articole de gazete. Îți trimit un număr de diverse gazete ce mi-au sosit din Paris, din care te vei convinge și tu că avem să mulțumim intervenției reginei. Ar fi bine ca unul dintre băieții noștri să scrie un articol de fond în care să arate rolul reginei în timpul războiului, ca mamă a răniților, iar acum ca apărătoare a cauzei românești în fața lumii întregi. Este o adevărată crăiasă din povești care privește un neam obijduit. Ce bine ar fi, când ai scrie chiar tu acest articol…"[1].

Conform *Constituției României* din 1866, cei șase copii ai regilor au fost botezați creștin-ortodocși. Primul copil al viitorului Rege Ferdinand I și al Reginei Maria, Carol, a crescut sub îndrumarea bunicului său, Carol I, urmând lecții particulare cu cei mai buni profesori de la liceele „Gheorghe Șincai", „Gh. Lazăr" și „Sf. Sava" din București. Lecțiile de istorie le-a primit de la Nicolae Iorga. La 1 iulie 1913, Carol participă la Școala de vară de la Vălenii de Munte. Autorul reproduce discursul de rămas bun al istoricului din care reținem: „Între virtuțile care pot împodobi un om, nu e vreuna mai curată și mai fecundă decât sinceritatea" (p. 13). La împlinirea vârstei de 22 de ani, pe când se afla la studii la Academia Militară din Potsdam, Carol, Principele Moștenitor, a primit de la tatăl său, Regele Ferdinand, o scrisoare în stilul Învățăturilor lui Neagoe Basarab către fiul său Teodosie: „…vei fi chemat, și tu odată, să conduci o țară întreagă. Cu cât un moștenitor al Tronului se pregătește mai din vreme pentru această chemare, cu atât îi va fi sarcina mai ușoară (…) amintește-ți că un exemplu rău, dat de sus, poate să ducă un stat la pieire". Citatul este preluat din cartea: *Cuvântări de Ferdinand I, Regele României (1889-1926)*, adunate și publicate de Nae Al. Vasilesu (Brăila, 1931, p. 61-63).

Principele Carol a participat la campania românească în Primul Război Mondial, în unitatea Vânătorilor de Munte, a fost trimis de Regele Ferdinand I, în 1920, să reprezinte România într-o misiune extraordinară în Egipt, India, Japonia și Statele Unite ale Americii. Era pregătit să devină rege. În mod neașteptat, însă, Carol renunță la tron pentru o femeie. Este, poate cel mai trist moment din copilăria și adolescența Principelui Mihai, care, în situația dată, fusese desemnat, de către Ferdinand I, moștenitor al Tronului și care, după moartea bunicului devine rege la vârsta fragedă de numai șase ani. Să amintim că nici Regina Maria nu l-a iertat vreodată pe fiul său „rătăcitor". Profesorii lui, însă, Nicolae Iorga și Vasile Păun, au luat apărarea elevului lor, editând broșura *Prințul Carol. Mărturii pentru cine nu-l cunoaște și totuși îl judecă* (p. 14).

În 1930 Carol se întoarce, totuși, în țară cu gândul de a-și educa fiul să devină rege al României. Au biruit Învățăturile lui Neagoe Basarab… Regele Carol al II-lea a creat special pentru fiul său Clasa Palatină, așa s-a numit acest liceu pentru care au fost „inteligent selectați" cei mai buni elevi „de pe tot cuprinsul țării". „Dintre toți principii moștenitori ai României și poate ai vremii sale, subliniază autorul, cea mai temeinică pregătire teoretică a primit-o Principele Moștenitor Mihai, Mare Voievod de Alba Iulia (așa cum a fost intitulat în 1930), în cadrul școlii regale speciale care, a funcționat între 1932-1940. Ar fi util de urmărit în detaliu cum, într-un sistem monarhic, în general, și în monarhia românească, în special, urmașii tronului au fost crescuți și pregătiți, încă din copilărie pentru menirea pe care o aveau să o îndeplinească: aceea de a domni asupra țării lui. Eu, însă, îmi doresc și sper să reușesc, deocamdată, scrie autorul, a arăta cum, prin educația primită, Regele Mihai a ajuns să cunoască România mai bine ca oricine altcineva, lucru datorat în mare parte celor 8 ani de intensă

5 noiembrie 2013, Palatul Elisabeta
Lascăr Zamfirescu, invitat al Majestății Sale Regelui Mihai I

pregătire în liceu" (p. 14). Clasa Palatină a fost creația Regelui Carol al II-lea.

Despre Clasa Palatină, autorul a aflat începând cu anul 2013, când s-a întâlnit cu Radion Chiaburu și Lascăr Zamfirescu, „ultimii colegi în viață ai Majestății Sale Regele Mihai I al României", care i-au oferit o serie de interviuri. Volumul este ilustrat cu fotografii din Arhiva lui Radion Chiaburu, care a avut meritul de a păstra albumul care reflectă perioada dintre 1933-1937.

Următorul capitol, *Studiile primare ale regelui, apoi Principelui Moștenitor Mihai I (1928-1932),* descrie studiile care s-au desfășurat sub atenta observație a mamei sale, principesa Elena (1896-1982).

După moartea bunicului, a Regelui Ferdinand I, în această situație de „criză dinastică", cum au denumit-o istoricii, după renunțarea la tron a tatălui său, a Principelui Carol, Mihai, care încă nu împlinise nici 6 ani, a depus jurământul ca rege al României. Fusese numită o regență alcătuită din Miron Cristea (1868-1939), Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Principele Nicolae (1903-1978), unchiul noului monarh și Gheorghe Buzdugan (1867-1929), președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, după moartea căruia fusese înlocuit cu Constantin Sărățeanu (1862-1935), magistrat. Președinte al Consiliului de Miniștri, care a condus primul Guvern al Majestății Sale a fost I. C. Brătianu (1864-1927), după moartea subită a căruia, noul prim-ministru devine Iuliu Maniu. În această situație, Regele Mihai își începe studiile primare. După examenul de absolvire a clasei I, în prezența mamei sale și a Regenței, Patriarhul Miron Cristea nota: „Vorbește cumpătat, rar și sigur, și cu preciziune față de ultima literă rostită, dând răspunsuri în ziceri încheiate" (p. 18).

La 8 iunie 1930, regele Mihai este detronat de către tatăl său, iar noul Monarh, regele Carol al II-lea, i-a conferit titlul de „Mare Voievod de Alba Iulia". Regina fusese îndepărtată de la educația fiului său, iar Carol al II-ea declară: „În sfârșit, Mi-am regăsit Scumpul Meu Fiu, pe care-L voi putea, cu toată iubirea, să-L cresc în sentimentele ce au ilustrat pe strămoșii Lui: dragostea nesfârșită de țară" (p. 9). După exilarea și despărțirea de mama sa, care l-a afectat enorm pentru toată viața, Principele Moștenitor a locuit în Palatul Regal, împreună cu tatăl său, care a supravegheat îndeaproape „organizarea vieții și realizarea instruirii și educației copilului". Mihai, nu i-a iertat, însă, niciodată despărțirea de mama sa. La 5 septembrie 1931, Principele Moștenitor a susținut examenul de absolvire a clasei a III-a în prezența Regelui Carol I și a ministrului instrucțiunii Dimitrie Gusti.

Regele Carol al II-lea i-a susținut pasiunea pentru mecanică, pregătind pentru fiul său, un laborator de mecanică chiar în incinta Palatului Regal, afirmând că pasiunea lui trebuie „să fie satisfăcută într-un mod rațional și științific". Mihai îl însoțește la vânători: „Tatăl meu a încurajat foarte mult pasiunea mea pentru vânătoare", își amintea Regele Mihai.

Comisia de examinare pentru absolvirea cursului primar a fost prezidată de către ministrul instrucțiunii publice, profesorul și cunoscutul savant sociolog, Dimitrie Gusti. Temeinica pregătire teoretică principele Mihai a primit-o în cadrul școlii regale, care a fost inaugurată la Sinaia, în 24 octombrie 1932.

Capitolele următoare oglindesc anii de studii ai elevilor Clasei Palatine la București și Sinaia. La București, Școala se afla pe domeniul Palatului Regal: „Sala de gimnastică se afla la parter, sala de curs, cancelaria și sala de mese la primul etaj, și o sală de consiliu la al doilea etaj. Elevii aveau propriul lor pupitru, adaptat înălțimii lor, în primii ani, cel mai înalt fiind Dan Mavrus, iar cel mai scund – Ion Dinulescu. Principele Moștenitor ocupa prima bancă din mijloc", își amintește Radion Chiaburu. Comandantul Străjeriei, Teofil Sidorovici, în cartea *Din viața unui fiu de rege, capitolul „Clasa Măriei Sale Marelui Voievod* (Editura Cartea Românească, București, 1937) face o descriere a clasei, reprodusă și în această carte: „O încăpere curată, cu pereții văruiți, bănci care se pot adapta configurației fizice a elevilor, o catedră, câteva tablouri din istorie în imagini, o tablă, câteva glastre cu flori… și iconostasul așezat în perete dinspre răsărit, pe care stă deschisă *Sf. Evanghelie* legată în argint și candela de deasupra, ce-și picură lumina peste icoana lui Crist…" (p. 37).

Un capitol aparte este dedicat pregătirii militare a Principelui Mihai. În anul 1937, la împlinirea vârstei de 16 ani, în ziua de 25 octombrie, este avansat la gradul de sublocotenent. Tatăl său, continuă tradiția creată de Regele Carol I, „ca principii României, în decursul anilor lor școlari, să fie înscriși în controalele unui liceu militar". În acest scop Regele Carol al II-lea i se adresează generalului Nicolae Condeescu (1876-1936), ministru de război, solicitându-i înscrierea Principelui Moștenitor Mihai la Liceul Militar de la Mănăstirea Dealu: „Prin aceasta doresc ca legătura ce există între Dinastie și Oștire să fie întărită și mai mult și ca El chiar din copilărie să simtă mândria de a purta haina ostașilor, grație credinței căreia marii Mei înaintași au putut înfăptui independența și unirea tuturor Românilor, sub o singură coroană"[2].

Tot așa procedase și Regele Ferdinand I, înălțându-l pe Regele Carol al II-lea la gradul de sublocotenent în cadrul Batalionului I Vânători, la vârsta de 16 ani. Mulțumindu-i regelui Carol I, Regele Ferdinand I scria: „Este o veche și frumoasă tradiție în casa noastră ca fiii ei să apuce nobila meserie de ostaș și să îmbrace uniforma de ofițer la o vârstă încă tânără. … Majestatea Voastră ați voit ca acest obicei să devie tradițional și în Dinastia Română"[3]. Despre pregătirea sa militară, Regele Mihai I afirmă într-un interviu acordat lui Mircea Ciobanu: „În România, conform tradiției, un prinț moștenitor trebuia să dobândească un grad de ofițer la vârsta de 16 ani. M-am dus deci la școala militară de la Târgoviște, la nord-vest de București. Tatăl meu m-a înscris apoi în una sau două alte școli militare, unde însă nu m-am dus niciodată, pentru că se aflau prea departe de capitală. Efectuam totuși exerciții pentru a mă familiariza cu mecanismele și cu organizarea armatei. Am avansat în felul acesta prin mai multe grade inferioare înainte de a fi ofițer".

A trecut prin toate gradele militare, a participat la toate instrucțiunile militare. Despre ultima probă, Teofil Sidorovici reține un episod care îl caracterizează pe viitorul rege: „În timpul desfășurărilor la probele de examinare, Măria Sa, comandant al grupei, se interesa personal de hrana și echipamentul soldaților, pentru a putea

dovedi cu ei vrednicia ostășească. – Băieți, să nu mă faceți de rușine, le-a spus în dimineața zilei mohorâte și, într-adevăr, vânătorii de munte au fost trup și suflet alături de tânărul lor comandat. După terminarea probelor, n-a voit să plece cu mașina, ci a ținut să se întoarcă pe jos cu vrednicii lui ostași, mulțumindu-le pentru felul cum au știut să ducă greul zilei”[4].

26 iunie 2007, Palatul Elisabeta
Radion Chiaburu, invitat al Majestății Sale Regelui Mihai I

Sunt impresionante ultimele momente ale despărțirii Regelui Mihai I de tatăl său. Citățm: „La 5 septembrie 1940, Regele Carol al II-lea îl numea pe generalul Ion Antonescu, considerat de unii un erou al Primului Război Mondial, prim-ministru cu puteri sporite. La 6 septembrie semna actul de abdicare și pleca din țară, însoțit de amanta sa, Elena Lupescu, în timp ce fiul său, Regele Mihai I, depunea jurământul în fața prim-ministrului, Patriarhului Nicodim Munteanu și a prim-președintelui Curții de Casație, Dumitru Lupu”[5].

În jurnalul său, Eugeniu Buhman consemnează, la 7 septembrie 1940: „Regele Mihai a însoțit pe tatăl său la gară. Când Regele Carol al II-lea s-a urcat pe scara vagonului, (Regele) Mihai, plângând se ruga de tatăl său: *Ia-mă cu tine tată*!”[6]. De abia atunci Regele Carol al II-lea își dăduse seama că greșise în inițierea fiului său în treburile statului, cât și în ale politicii. Descriind despărțirea dureroasă de fiul său, el notează: „El rămâne singur, victima împrejurărilor, neputincios, fără experiență, în mijlocul acestei haite de lupi și de hiene. El e singurul care s-a opus din răsputeri, el n-a voit să accepte această situație: a trebuit tot talentul de persuasiune al Duduii ca să-l facă să priceapă că acest sacrificiu al său este o datorie către România, că, dacă pleacă el, totul se prăbușește. Disperat, a primit, dar a și făcut observația „dacă Tata n-a putut să reușească, am să pot eu”. Am vorbit și eu cu el și, la rândul meu, am explicat că are, ca prinț, o datorie care trece peste toate durerile și inconvenientele omenești: el trebuie să rămână, dacă nu în alt rol, cel puțin în acela de portdrapel, el trebuie să ție fâlfâind stindardul dinastiei și al României”[7].

În această situație dramatică, generalul Ion Antonescu convoacă ședința Consiliului de Miniștri în care trasează noul statut al regelui, cel de simbol: „Nimeni nu va trece prin fața palatului decât ca să se închine în fața unui simbol. El este numai un simbol și nu are dreptul să se amestece în treburile statului”[8]. Astfel Regele Mihai I, pe care generalul Antonescu îl considera prea tânăr pentru a i se încredința probleme de stat, și îl transformă în rege-simbol, se vede îndepărtat de orice contacte cu militarii și partidele politice. Regele este înstrăinat de armată, spionii generalului îl urmăresc pas cu pas și-i comunică orice mișcare. La 14 septembrie 1940 prim-ministru Antonescu îl forțează pe tânărul Rege să semneze decretul de proclamare a țării în Stat Național-Legionar. Generalul Constantin Sănătescu, un apropiat al generalului

Antonescu consemna în martie 1943: „Regele este foarte tânăr, de abia are 21 de ani. Constat că este străin de treburile statului, nu din vina sa, ci din vina Mareşalului, care nu l-a pus la curent cu nimic”[9]. Nimeni din anturajul generalului Antonescu, şi nici generalul însuşi, nu au înţeles că inteligenţa, moştenirea tradiţiilor instituite încă de strămoşul lui, Carol I, pregătirea teoretică şi militară a tânărului Rege, toate acestea nu-i vor permite să rămână indiferent de ceea ce se petrece în ţara lui. A fost susţinut şi de către colegii lui, pregătiţi şi ei în Clasa Palatină şi la Mănăstirea Dealu, reuşind să se impună în această luptă inegală cu generalul Antonescu şi cu legionarii care împresurau ţara.

În final, trădat fiind, Regele a fost răpus de un alt prim-ministru, Petru Groza, numit de sovietici care vroiau să distrugă acest ultim bastion din sud-estul Europei – Monarhia Română – şi de secretarul Partidului Comunist Român, Gheorghe Gheorghiu-Dej: „Regele Mihai şi regina mamă erau izolaţi în palat. I s-a pus în faţă documentul deja scris şi a fost avertizat că, dacă va refuza, va fi vărsare de sânge şi o mie de studenţi vor fi ucişi. Regele este nevoit să semneze documentul de abdicare forţată („Pe deplin conştient de importanţa actului ce fac în interesul poporului român, abdic, pentru mine şi urmaşii mei de la tron”), document pe care l-a declarat valid chiar în primele zile ale exilului. În aceeaşi zi, România a fost proclamată Republică Populară”[10]

Ultimele două capitole *Exilul Regelui* şi *Destinul unor palatini* şi anexele care includ sunt preţioase: *Discursul principelui Carol la absolvirea liceului (1912)*; *Discursul Principelui Moştenitor la dejunul din 25 octombrie 1937, rostit ca un răspuns pentru urările prim-ministrului Gheorghe Tătărescu*; *Discursurile din 27 iunie 1940, la înmânarea diplomei de bacalaureat absolvenţilor clasei palatine*. În carte sunt incluse de asemenea: listele profesorilor şi ale elevilor Clasei Palatine; ale miniştrilor Învăţământului în perioada 1932-1940; directorilor Clasei Palatine.

NOTE

1. Sextil Puşcariu, *Memorii*, Editura Minerva, Bucureşti, 1978.
2. „Monitorul oficial”, nr. 238 din 10 octombrie 1930.
3. Constantin I. Stan, *Regele Ferdinand I „Întregitorul” (1914-1927)*, Editura Paideia, Bucureşti, 2003, ed. a II-a, 2011, p. 61.
4. Teofil Sidorovici, *Din viaţa unui fiu de rege*, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1937, p. 151-160 (Teofil Gheorghe Sidorovici a activat în Arcaşii Bucovinei (fondat în 1905, iar, în 1916-1919, a servit în unitatea Vânătorilor de Munte a Principelui Moştenitor Carol).
5. *Convorbiri cu Regele Mihai I al României*, Editura Humanitas, Bucureşti, ed. a III, 2008, p. 115.
6. Eugeniu Arthur Buhman, *Patru decenii în serviciul Casei Regale a României. Memorii, 1898-1940*, Editura Sigma, Bucureşti, 2006, p. 493.
7. Carol al II-lea, Rege al României, Între datorie şi pasiune. Însemnări zilnice, ed. A II-a, 2003, I (1904-1939), p. 258.
8. *Stenogramele şedinţelor Consiliului de Miniştri, septembrie-decembrie 1940*. Cf. Dinu C. Giurescu, *România în cel de al Doilea Război Mondial*, editura All Educaţional, Bucureşti, 1999, p. 65.
9. *Jurnalul generalului Sănătescu*, Editura Humanitas, Bucureşti, 1993, p. 126.
10. Alexandrina Cernov, *Regele Mihai I al României*, „Glasul Bucovinei”, 2018, nr. 1 (97), an. XXV, p. 53.

TO CONTRIBUTORS

Authors are invited to send us original studies in the fields of history, literature and culture, essays, literary texts, and reviews of published volumes or magazines, particularly on the subject of Bukovina or relating to authors from Bukovina, and book presentations, lectures or other materials of topical interest that fall within the other headings of the review.

We regret that unpublished manuscripts cannot be returned. Studies or essays shall extend to a maximum of 25-30 pages and shall include a summary (1/2 – 1 page) in Romanian and English. Materials shall be typed up using Microsoft Word. Texts in electronic format can be sent via e-mail as attached documents.

Articles that have not been drafted correctly in Romanian with all the necessary diacritical marks and handwritten texts and summaries will not be considered for publication. The drafting of manuscripts shall follow the standards laid out by the 2007 edition of *Dicţionarul explicativ al limbii române (DEX)*, Editura Univers Enciclopedic sau http://dexonline.ro, and the 2005 edition of *Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române* (DOOM), Editura Univers Enciclopedic. Proposed articles that have been wholly or partly published in other reviews and those that do not have the pertinent academic content and up-to-date and relevant bibliographical apparatus shall be rejected.

Authors bear exclusive responsibility for the content of materials.

The title of articles shall be written in capital letters and shall be followed by the name of the author and his or her town of residence. Bibliographical references shall be made either by using numbers in the text, with the necessary notes positioned at the end of the work in the order in which they are referred to, indicating the page on which the quotation appears respectively. Volume numbers shall be indicated using Roman numerals, in the second position.

Photographs (illustrations, drawings, figures, tables) shall be produced using the appropriate computer programmes and shall be in black and white, with a contrast suitable for print publication. Abbreviations and acronyms shall be explained where they appear for the first time in the body of the text.

Authors are likewise requested to send us a few essential details about their academic activity and important publications (academic title, position, place of work, country, contact details: telephone, e-mail etc.), in order for these to be presented within the issue.

The adress of the editorial offices
Chernivtsi, Ukraine:
Alexandru cel Bun Publishing House,
str. Komarova 30/38
Tel.: 0038 0372/ 90 30 43
Tel. mobil Ukraine: +380 990 731 246; +380 068 086 5524
Editor-in-chief: Alexandrina Cernov
E-mail: alex_cernoff@yahoo.com
maringherman2014@gmail.com; cristina_2007cv@yahoo.com
Postal address: str. Komarova 30/38 (for ,,The Voice of Bukovina" review)
Chernivtsi, 58013, Ukraine

Bucharest, Romania:
The Romanian Cultural Institute (for ,,The Voice of Bukovina" review),
Aleea Alexandru, nr. 38
011824 Bucharest, Romania
Project manager: Mădălina Marcu
Tel. (+40)0317.10.06.34
Fax: (+40)0317.10.06.07

CĂTRE COLABORATORI

Autorii sunt invitaţi să ne trimită studii originale de istorie, literatură şi cultură, eseuri, opere literare, recenzii ale unor volume publicate sau ale unor reviste, cu precădere despre Bucovina sau aparţinând unor autori bucovineni, prezentări de carte, conferinţe sau alte materiale de actualitate ce se încadrează în celelalte rubrici ale revistei.

Manuscrisele nepublicate nu se restituie.

Studiile sau eseurile, însoţite de un rezumat (1/2 – 1 pagină) în limba română sau engleză, vor fi extinse până la maximum 25-30 de pagini. Materialele se vor culege în Microsoft Word, 14 pt. Textele vor fi prezentate în format electronic (CD, stick) sau pot fi trimise prin e-mail, ca fişiere ataşate.

Studiile care nu sunt tehnoredactate corect în limba română, cu semnele diacritice respective, cât şi cele scrise de mână nu vor fi luate în discuţie spre publicare. Redactarea manuscriselor va respecta standardele precizate de *Dicţionarul explicativ al limbii române (DEX)*, ediţia 2007, Editura Univers Enciclopedic sau http://dexonline.ro, *Dicţionarul ortografic, ortoepic şi morfologic al limbii române* (DOOM), ediţia 2005, Editura Univers Enciclopedic. Sunt respinse propunerile de articole care au fost publicate parţial sau integral în alte reviste, cele care nu au conţinut ştiinţific pertinent, elemente originale, resurse bibliografice relevante şi de actualitate.

Autorilor le revine în exclusivitate responsabilitatea pentru conţinutul materialelor.

Titlul articolelor se va scrie cu litere mari şi va fi urmat de numele autorului şi oraşul de reşedinţă. Referinţele bibliografice se vor face prin numere în text, notele necesare fiind aşezate la sfârşitul lucrării în ordinea în care se face trimiterea la ele, indicând pagina din care a fost extras citatul. Volumul va fi indicat cu cifre latine, în poziţia a doua. Este acceptată referirea în text la numele autorului amintit în bibliografie, cu indicarea anului apariţiei lucrării.

Fotografiile (ilustraţiile, desenele, figurile, tabelele) se vor realiza cu programe informatice respective, în alb-negru, cu un contrast accesibil publicării. Abrevierile şi acronimele se explică atunci când apar pentru prima dată în corpul textului.

Autorii sunt rugaţi de asemenea să ne transmită şi câteva date esenţiale despre activitatea lor ştiinţifică şi publicaţiile mai importante (titlul ştiinţific, funcţia, locul de muncă, localitatea, ţara, datele de contact: telefon, e-mail etc.), pentru a le prezenta la sfârşitul volumului.

Adresele redacţiei:
Cernăuţi, Ucraina
Editura *Alexandru cel Bun*
str. Komarova 30/38
Tel. 0038 372 / 90 30 43
Telefon mobil, Ucraina: +380990731246; +380 068 086 5524
Redactor-şef Alexandrina Cernov
E-mail: alex_cernoff@yahoo.com
maringherman2014@gmail.com; cristina_2007cv@yahoo.com
Adresa poştală: str. Komarova 30/38, (pentru revista „Glasul Bucovinei”)
Cernăuţi, 58013, Ucraina.

Bucureşti, România
Institutul Cultural Român (pentru revista „Glasul Bucovinei”)
Aleea Alexandru, nr. 38,
011824 Bucureşti, România
Coordonator proiect: Mădălina Marcu
Tel. (+40)0317.10.06.34
Fax: (+40)0317.10.06.07

Bun de tipar: 2018
Apărut: 2018
Traducător: Iuliana Luceac
DTP: Marin Gherman